

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL „BUCOVINA” RĂDĂUȚI

PETRU BEJENARIU

CONSTANTIN N. HURMUZACHI
OM DE ȘTIINȚĂ ȘI OM POLITIC

Editura Septentrion
Rădăuți, 2007

**ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL „BUCOVINA” RĂDĂUȚI**

PETRU BEJINARIU

**CONSTANTIN N. HURMUZACHI –
OM DE ȘTIINȚĂ ȘI OM POLITIC**

**Editura Septentrion
Rădăuți, 2007**

Constantin N. Hurmuzachi (1863- 1937) este renumit prin studiile sale asupra macrolepidopterelor și coleopterelor din Bucovina și alte țări, elaborând sinteze biogeografice asupra faunei Europei și proceselor de speciație”

Emil Pop, acad. Radu Codreanu

(Istoria științelor în România. Biologia, Editura Academiei
Republicii Socialiste România, 1975. p. 121)

**ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL „BUCOVINA” RĂDĂUȚI**

PETRU BEJINARIU

**CONSTANTIN N. HURMUZACHI –
OM DE ȘTIINȚĂ
ȘI
OM POLITIC**

Prefață

**Prof.univ.dr.Constantin Toma, Facultatea de Biologie ,
Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, membru corespondent
al Academiei Române**

Postfață

**Acad. Anatolie Alexandru Hurmuzachi,
Academia Republicii Moldova**

Editura Septentrion, Rădăuți, 2007

Coperta: prof. Dimitrie Roman

Redactor: dr. Marian Olaru

Tehnoredactare: ing. Constantin-Adrian Maierean

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Petru Bejinariu

**CONSTANTIN N. HURMUZACHI – OM DE
ȘTIINȚĂ ȘI OM POLITIC / Petru Bejinariu,
Septentrion, 2007**

195 p: 16,5x23,5cm.

Bibliogr.

Index

ISBN 978 – 973 – 88348 – 1 – 1

Copyright 2007

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
Institutului „Bucovina” al Academiei Române

ENCICLOPEDIA BUCOVINEI ÎN STUDII ȘI MONOGRAFII

COLECȚIE FONDATĂ ÎN 1996

1. Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I-II, Îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu; Introducere: D. Vatamaniuc, București, Editura Anima, 1996;

2. *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice*. Ediție bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefață de D. Vatamaniuc, București, Editura Academiei Române, 1998;

3. Ștefan Purici, *Mișcarea națională românească în Bucovina între anii 1775-1861*, Cuvânt înainte de Mihai Iacobescu, Suceava, Editura Hurmuzachi, 1998;

4. Mircea Pahomi, *Biserici și schituri ortodoxe românești din Ținutul Cernăuți. Din istoria Bisericii Ortodoxe Române în nordul Bucovinei. Episcopia de Rădăuți*, Suceava, Editura Hurmuzachi, 1998;

5. Constantin Morariu, *Cursul vieții mele. Memorii*, Ediție îngrijită, prefață, microbiografii, glosar și note: prof. univ. dr. Mihai Iacobescu, Suceava, Editura Hurmuzachi, 1998;

6. Mircea A. Diaconu, *Mișcarea „Iconar”. Literatură și politică în Bucovina anilor '30*, Iași, Editura Timpul, 1999;

7. *Bucovina în prima descriere fizico-politică. Călătorie în Carpații Dacici (1788-1789)*. Ediție bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefață de D. Vatamaniuc, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2002;

8. *Procese politice, sociale, culturale și economice în Bucovina, 1861-1918. Aspecte edificatoare pentru o Europă unită? Materialele Conferinței Științifice Internaționale Rădăuți, 20-22 septembrie 2000*, Suceava, Editura Universității, 2002;

9. Marian Olaru, *Mișcarea națională a românilor din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, Cuvânt înainte de acad. Gheorghe Platon, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2002;

10. Valerian I. Procopciuc, *Sucevița – sat al Obcinilor Bucovinei și gropniță a Movileștilor*, Cuvânt înainte de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Cuvânt de încheiere: Vasile I. Schipor, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2003;

11. Petru Bejinariu (coord.), *Familia Isopescu în mișcarea națională din Bucovina*, Cuvânt înainte de prof. univ. dr. D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2004;

12. Petru Bejinariu, *Eugen Botezat și școala de biologie de la Cernăuți*, Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Constantin Toma, m. c. al Academiei Române, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2005;

13. Teodor Balan, *Istoria teatrului românesc în Bucovina istorică*, Ediție după manuscrise de D. Vatamaniuc, m.o. al Academiei Române, București, Editura Academiei Române, 2005;

14. Daniel Hrenciuc, *Continuitate și schimbare. Integrarea minorităților naționale din Bucovina istorică în Regatul României Mari (1918–1940)*, vol. I, *Perspectiva național-liberală (1918–1928)*, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2005;

15. Elena Olaru, Marian Olaru (coordonatori), *Colegiul Tehnic Rădăuți. Studiu monografic*, Cu o postfață de Vasile I. Schipor, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2005;

16. Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. VII–IX, Ediție îngrijită, note și comentarii de prof. univ. dr. Ioan Caproșu, Indici de nume și de materii de Arcadie Bodale, Prefață de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Postfață de prof. univ. dr. Pavel Țugui, Iași, Editura Taida, 2005–2006;

17. *Bucovinenii împotriva comunismului: frații Vasile și George Motrescu*, Ediție îngrijită, note și comentarii de Marian Olaru, Prefață D. Vatamaniuc, m.o. al Academiei Române, Postfață de Vasile I. Schipor, Indice de nume de Rodica Iațencu, Suceava, Editura Universității, 2006;

18. *Claudiu Isopescu, mesager al spiritualității românești în Italia. I. Corespondență (1926–1942)*, Ediție, prefață și studiu introductiv de D. Vatamaniuc, m.o. al Academiei Române, Notă asupra ediției de Elena Pascaniuc, București, Editura Academiei Române, 2006;

19. Acad. Radu Grigorovici, *Bucovina între milenii. Studii și documente*, Cuvânt înainte: D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Ediție îngrijită de Rodica Marchidan și Rodica Iațencu.

Cuvânt înainte: D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, București, Indice de nume de Rodica Iațencu, Editura Academiei Române, 2006;

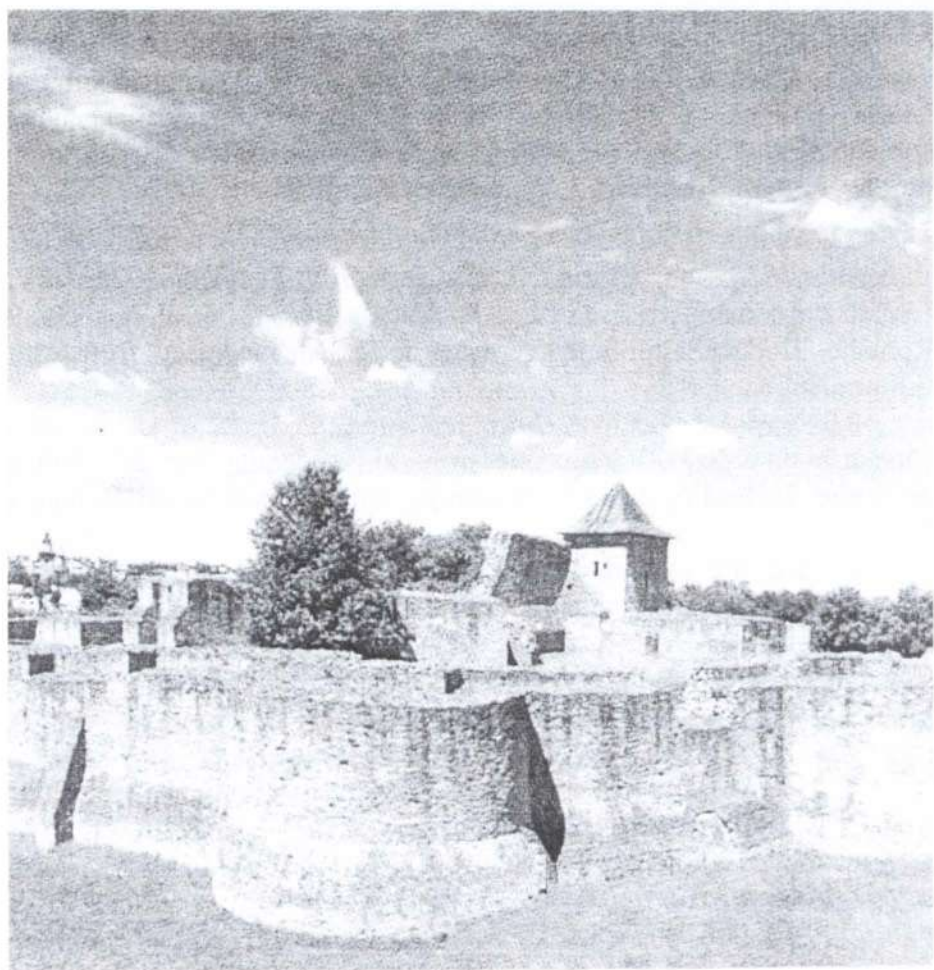
20. D. Vatamaniuc, *Bucovina între Occident și Orient. Studii și documente*, Cuvânt înainte de acad. Ștefan Ștefănescu, București, Editura Academiei Române, 2006;

21. Teodor Balan, *Conflictul pentru Tricolor. Un capitol din istoria politică a Bucovinei, 1898–1904*, Ediție îngrijită, note, comentarii și cronologie de Marian Olaru, Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Pavel Țugui, București, Editura Academiei Române, 2007;

22. Teodor Balan, *Die Geschichte des deutschen Theaters in der Bukowina 1825–1877/Istoria teatrului german în Bucovina 1825–1877*, Editată după manuscrise de către D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Traducere din limba germană de Ida Alexandrescu, București, Editura Anima, 2007;

23. Vasile I. Schipor, *Bucovina istorică. Studii și documente*, Cuvânt înainte de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Indice de nume de Rodica Iațencu, București, Editura Academiei Române, 2007;

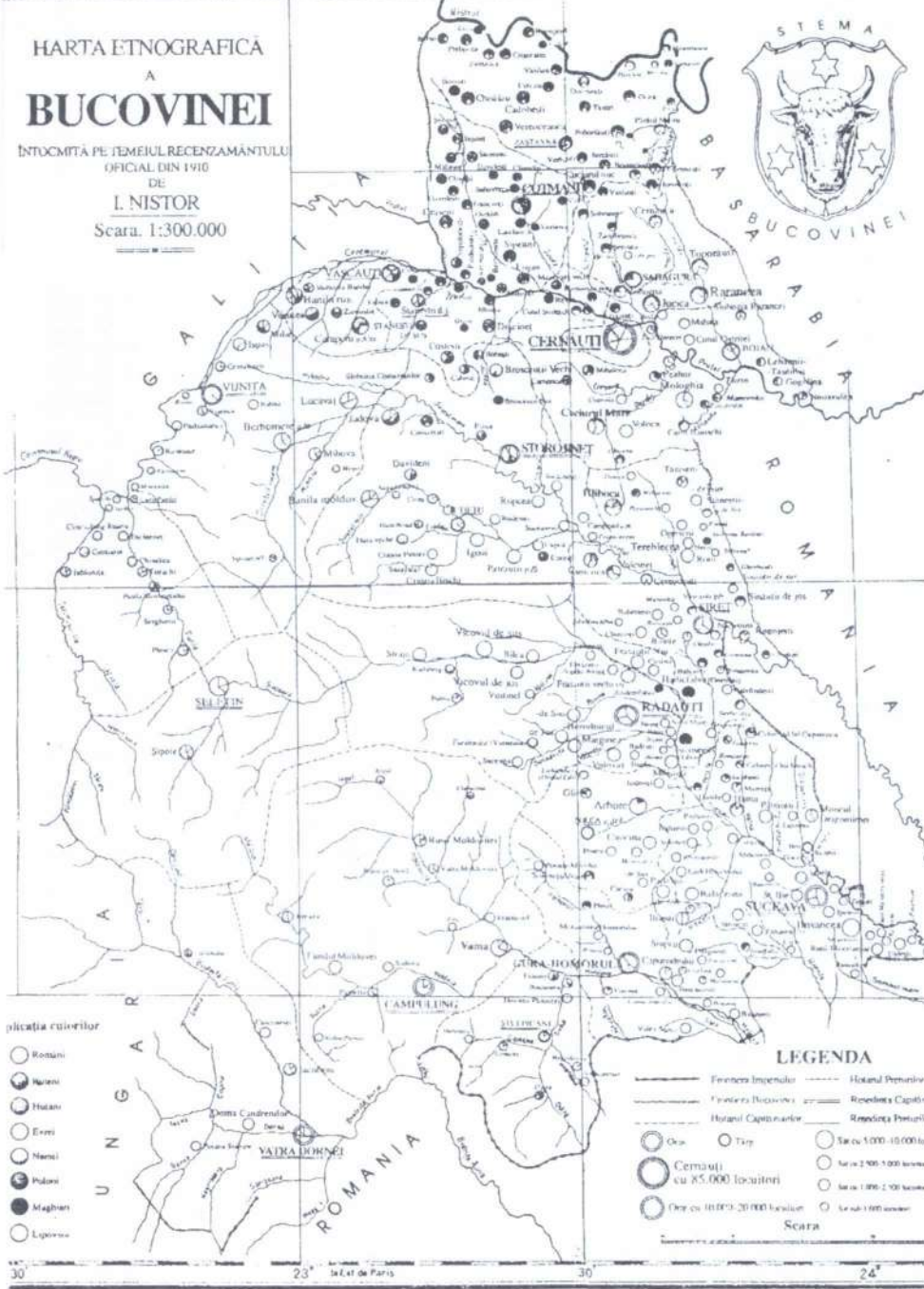
24. Dimitre Onciul, *Scrieri despre Bucovina și Transilvania și lexicografice*, Cuvânt înainte de acad. Ștefan Ștefănescu, Ediție, studiu introductiv, note și comentarii de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, București, Editura Academiei Române, 2007.

Cetatea de Scaun a Sucevei

HARTA ETNOGRAFICA A BUCOVINEI

INTOCMITĂ PE TEMEIUL RECENZAMĂNTULUI
OFICIAL DIN 1910
DE
I. NISTOR
Scara: 1:300.000

Simbolizarea cuceritorilor

- Români
- Ucraineni
- Ucraineni
- Evrei
- Maghiari
- Poloni
- Maghiari
- Ucraineni

LEGENDA

- Frontiera Imperiului Austro-Ungar
- Frontiera Bucovinei
- Hotărâți Capitaniei
- Oraș
- Oraș cu 85.000 locuitori
- Oraș cu 100.000-200.000 locuitori
- Hotărâți Prefecturii
- Rezervația Capitalității
- Rezervația Prefecturii
- Sate cu 1.000-10.000 locuitori
- Sate cu 2.000-5.000 locuitori
- Sate cu 1.000-2.000 locuitori
- Sate cu sub 1.000 locuitori

Scara

Introducere

Între anii 1994 și 2003 am tipărit volumele *Biologi de seamă din Bucovina* după cum urmează: vol. I, 1994; vol. II, 1998 (coautor George Istrate); vol. III, 2000 (coautor George Istrate); vol. IV, 2003. La întâlnirea de lansare a volumului IV, fiind întrebat ce urmează să mai public din istoria biologiei, am promis că voi încerca să realizez studii monografice asupra unor biologi de marcă din Bucovina. Așa s-a făcut că în anul 2005 am publicat la Editura „Septentrion”, în Colecția „Enciclopedia Bucovinei în Studii și Monografii”, cartea *Eugen Botezat și Școala de biologie de la Cernăuți* prefațată de către domnul prof. univ. dr. Constantin Toma, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, membru corespondent al Academiei Române. A doua monografie la care m-am oprit este cea de față, cu titlul *Constantin N. Hurmuzachi-om de știință și om politic*, carte prefațată de către prof. univ. dr. Constantin Toma, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, membru corespondent al Academiei Române și cu postfața scrisă de acad. Anatolie Alexandru Hurmuzachi din Republica Moldova. În lucrările de istorie a biologiei din Bucovina, tipărite sub titlul *Biologi de seamă din Bucovina*, Constantin N. Hurmuzachi a fost cuprins în vol. I din anul 1994, alături de alți 15 biologi bucovineni.

În această monografie, rezultatul unor îndelungate și insistente căutări în arhive, biblioteci și „documente” de familie, am încercat sistematizarea informației în 16 capitole pe care le-am numit cât mai semnificativ posibil: I. O mare familie din Bucovina – Hurmuzăcheștii; II. Universitatea Cernăuți; III. La umbra familiei, un mare biolog și patriot; IV. Constantin N. Hurmuzachi, anii de școală, liceu și universitate; V. Alexandru Hurmuzachi, cărturar patriot, fratele entomologului; VI. Familia lui Constantin N. Hurmuzachi; VII. Constantin N. Hurmuzachi-universitar; VIII. Au rămas „nemuritori”; IX. Cercetări biologice; X. Colaboratori în entomologie; XI. Constantin N. Hurmuzachi – publicist; XII. Deputat în Dieta Bucovinei; XIII. La actul Unirii din 1918; XIV. Mărturii ale recunoștinței; XV. Reflecții și

evaluări; XVI. Opera științifică a lui Constantin N. Hurmuzachi; Date biografice.

Cu prilejul căutărilor prin arhive, biblioteci și „documente de familie”, am găsit în una din scrisorile profesorului Emilian Țopa adresată domnului silvicultor Titus Lucescu din Rădăuți, intenția de a realiza monografia lui Constantin N. Hurmuzachi ....„am în lucru viața și opera profesorului univ., Doctor honoris causa, Constantin N. Hurmuzachi”...Această mențiune privind intenția profesorului de a scrie despre „viața și opera” lui Constantin N. Hurmuzachi a fost făcută în scrisoarea datată 23 februarie 1985 (Anexa 1). Dar după această dată, profesorul Emilian Țopa a avut parte de un accident cu urmări fatale. În ziua de 30 decembrie, plecând spre unul din oficiile de poștă din Iași, a alunecat, a căzut și după 42 de zile de spitalizare, la data de 10 februarie 1987, a decedat. Avea vârsta de 87 de ani.

Am decis să mă ocup de entomologul și omul politic Constantin N. Hurmuzachi, înainte de a ști că o astfel de intenție a avut-o biologul bucovinean Emilian Țopa și asta este o mare onoare pentru mine. Cred că acest adevăr mărturisit într-o scrisoare adresată unui prieten-Titus Lucescu – m-a întărit în convingerea că fac un lucru important și am avut permanent în vedere stăruința de a realiza un studiu pe măsură.

Alături de interesul pe care l-am avut dintodeauna și cu deosebire în timpul activității mele ca profesor și director la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”(1982-1996) față de această mare familie a Hurmuzăcheștilor, se mai află și preocupările pe care le-am avut în domeniul entomologiei în anii de facultate, sub îndrumarea profesorului Filimon Cârdei de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. În vacanța anului universitar 1953/1954, profesorul Filimon Cârdei a venit la Zamostea și a locuit la părinții mei și în fiecare zi mergeam cu fratele meu Mihai, student tot la biologie și cu domnul profesor pe malul Siretului, la Lunca, pentru recoltare de insecte (libelule). Seara se adunau vecinii în curtea casei noastre și domnul profesor Filimon Cârdei le povestea deosebit de frumos despre diferite momente și aspecte din istoria și cultura Bucovinei, dar și despre multe adevăruri ale vieții.

Parcurgând paginile cărții *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, autor prof. dr. Ilie Luceac, am găsit la cap. IV : „Generația a doua a Hurmuzăcheștilor și idealul statului național unitar român” (p.263) următoarea afirmație :.....”despre prezența generației a doua a Hurmuzăcheștilor în viața culturală și politică a Bucovinei s-a scris puțin. Activitatea lor merită să fie evocată într-o lucrare de proporții mai mari”.

Cu cât citesc mai mult despre familia Hurmuzachi, cu atât crește, în opinia mea, nevoia aducerii personalităților din această mare familie de români din Bucovina în fața societății de astăzi. Și formele menținerii Hurmuzăcheștilor în mintea și gândul semenilor sunt multiple între care și studiile monografice precum este această carte. Aduc respectuoase mulțumiri pentru sprijin în documentare domnului dr. **Liviu Papuc** de la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași, domnului **Titus Lucescu** din Rădăuți, domnului dr. **Marian Olaru**, director al Colegiului Național „Eudoxiu Hurmuzachi” și, pentru tehnoredactare, domnului ing. **Constantin-Adrian Maieran** de la Primăria municipiului Rădăuți, cu acesta din urmă fiind la a șasea colaborare în editarea unei cărți. Respectuoase cuvinte de mulțumire adresez domnului profesor **Dimitrie Roman**, autorul copertii cărții *Libertăți și constrângeri*, dar și al volumului de față.

Cartea se adresează tuturor celor interesați de istoria culturală a Bucovinei și de marea familie a Hurmuzăcheștilor și cu deosebire se adresează studenților și profesorilor biologi, sociologi și din domeniul științelor politice.

Petru Bejinariu

Prefață

În anul 2007 la Editura Septentrion, în Colecția „Enciclopedia Bucovinei în Studii și Monografii”, va apare cartea *Constantin N. Hurmuzachi - om de știință și om politic*. Ideea și inițiativa domnului profesor Petru Bejinariu de a elabora acest studiu monografic sunt de lăudat, fiind un demers cultural-științific oportun, care răspunde unor așteptări mai vechi în lumea noastră a biologilor.

Această nouă apariție editorială urmează altui studiu monografic *Eugen Botezat și Școala de biologie de la Cernăuți* (2005). Preocupat de istoria biologiei din Bucovina, domnul profesor Petru Bejinariu a realizat mai multe studii monografice pe care le-a înmănunchiat în patru cărți, respectiv volumele I-IV *Biologi de seamă din Bucovina*, două din aceste volume în colaborare cu prof. dr. George Istrate din Câmpulung Moldovenesc.

Aici subliniez faptul că profesorul Petru Bejinariu, cunoscător și admirator al istoriei și culturii din Bucovina, a reușit să evidențieze contribuția entomologului Constantin N. Hurmuzachi la menținerea românismului și la promovarea culturii române, cu deosebire până la Unirea Bucovinei cu România din 1918.

Un astfel de studiu se individualizează și devine important prin mai multe circumstanțe: cei mai mulți membri ai familiei Hurmuzachi au studiat Dreptul și au lucrat în administrație și justiție în vreme ce Constantin N. Hurmuzachi a lucrat în învățământul superior; Constantin N. Hurmuzachi face parte din a doua generație din această mare familie și „ieșirea sa în lume”, cât a ieșit până acum, a avut loc la umbra înaintașilor; exprimarea cercetărilor din domeniul entomologiei și a botanicii s-a făcut și se face și acum mai greu în opinia generală.

Cartea este structurată în 16 capitole, pornind de la locul pe care-l ocupă Constantin N. Hurmuzachi în cadrul arborelui genealogic al Hurmuzăcheștilor și terminând cu lucrările sale științifice din domeniul entomologiei, botanicii și a biogeografiei. Evidentă este peste tot grija autorului de a armoniza, pe cât s-a putut, prezentarea activității științifice a entomologului Constantin N. Hurmuzachi cu cea politică și socială.

Cartea *Constantin N. Hurmuzachi - om de știință și om politic* reprezintă un frumos omagiu adus, nu numai biologului român bucovinean, ci și familiei Hurmuzachi. În această apariție editorială găsim multe date despre viața și activitatea didactică, științifică și social-politică a omului de știință și a omului politic Constantin N. Hurmuzachi. Astfel, în carte sunt cuprinse informații privind activitatea entomologului Constantin N. Hurmuzachi ca deputat în Dieta Bucovinei, participarea la actul Unirii Bucovinei cu România și activitatea sa de publicist.

Profesorul cărturar Petru Bejinariu realizează primul studiu monografic integral și publică o carte despre savantul biolog Constantin N. Hurmuzachi

Studiile și lucrările viitoare din domeniul istoriei biologiei vor avea și avantajul, dar și obligația de a ține seama de aceste cărți, unele de referință pentru istoria biologiei din Bucovina.

Această carte se adresează specialiștilor în entomologie și botanică, profesorilor de biologie din școli, licee și din învățământul superior de specialitate, studenților biologi și ai facultăților de sociologie și istorie.

Prof.univ.dr. Constantin Toma - Facultatea de Biologie
de la Universitatea „Al.I.Cuza” Iași,
membru corespondent al Academiei Române

CONGRESUL NAȚIONAL DE BIOLOGIE „EMIL RACOVIȚĂ”

Al II - lea Congres al naturaliștilor din România,
Iași, 16-20 septembrie 1992

Cuvântarea profesorului universitar
Constantin Toma - membru corespondent al
Academiei Române - la deschiderea lucrărilor
Congresului

Distinși invitați,
Onorată asistență,

Deschidem astăzi, în această frumoasă
zi de toamnă, în bătrânul și mereu tânărul oraș
Iași, lucrările celui de al II-lea Congres
Național de Biologie „Emil Racoviță”, inițiat de
Societatea de Științe Biologice din România,
organizat de Facultatea de Biologie a Universității „Al. I. Cuza” și
Institutul de Cercetări Biologice din Iași.

Scopul acestui congres, precizat chiar prin invitația făcută în
decembrie 1991, este de a oferi tuturor biologilor posibilitatea de a
contribui la definirea orizonturilor de dezvoltare ale biologiei românești
la început de nou mileniu și a rolului decisiv al acestei științe în
ameliorarea integrării omului în mediul înconjurător.

În numele Comitetului de organizare urez un călduros bun venit
tuturor naturaliștilor români, inclusiv celor din Republica Moldova,
reprezentanților biologiei din alte țări prezenți la reuniunea noastră,
celorlalți oaspeți dragi care ne onorează în această zi și doresc succes
deplin în desfășurarea lucrărilor în plen și pe secții, în aplicația de teren
prevăzută pentru cea de a treia zi a Congresului. Salut prezența la
Congres a oficialităților locale, a conducerii Universității din Iași, a
reprezentanților Ministerului Învățământului și Științei și Academiei
Române, ai tuturor filialelor Societății de Științe Biologice, ale altor
societăți științifice și culturale, a reprezentanților cultelor, al diferitelor
organisme și organizații din municipiul Iași.

Tuturor participanților la Congres, alese mulțumiri, exprimându-ne speranța că vă veți simți bine în centrul istoric, cultural și științific al Moldovei.

Istoria culturii naționale ne-a obișnuit cu ideea că, spre sfârșitul secolului trecut și începutul celui ce în curând se încheie, orașul Iași reprezenta capitala culturală a țării. Prin multiple și convergente acțiuni cultural-științifice găzduite în ultima vreme la Iași, multe din ele la Universitatea „Al. I. Cuza”, se pare că străvechea urbe este pe cale să-și recucerească, pe merit și definitiv, vechiul renume.

Doamnelor, domnișoarelor și domnilor,

Primul Congres al Naturaliștilor s-a ținut în 1928 la Cluj, inițiat de Societatea Naturaliștilor din România, avându-l ca președinte pe neobositul om de știință A. Popovici-Bâznoșanul. Organizat de Universitatea din Cluj, a fost prezidat de renumitul savant Emil Racoviță, președintele Academiei Române la acea vreme, având ca secretar general și ca subsecretar pe alți mari biologi români, Alexandru Borza și, respectiv, Emil Pop. Amintitul Congres, desfășurat la 10 ani dup Marea Unire, pe două secții- științifică și didactică, a avut ca scop:

Stimați participanți,

Iată-ne, deci, adunați din toată țara și din Basarabia soră, peste 250 biologi, mesageri a 15 universități, 12 institute de cercetări, 10 stațiuni de cercetare și producție, 6 complexe muzeale județene și Muzeul Național „Grigore Antipa”, reprezentanți ai unui număr însemnat de licee și gimnazii de pe tot cuprinsul țării.

Subliniem, încă odată, prezența la Congres a unui mare număr de biologi din Republica Moldova, reprezentând Universitățile din Chișinău și Tiraspol, alte unități și stațiuni de cercetare. În același timp, suntem onorați de prezența unor oaspeți din Franța, Canada, Cehoslovacia și Ucraina, pe care cu aceeași căldură îi salutăm.

Dragi colegi,

În cele ce urmează încercăm să schițăm, pe scurt, realizările biologilor români din ultimele 4-5 decenii, rod al unor strădanii greu de imaginat pentru perioada pe care am parcurs-o de la cel de al doilea război mondial până astăzi, în condiții de secetă, foamete, privațiuni de tot felul, scurgere fără limită a bogățiilor ce mai rămăseseră după război către cei care au devenit învingători, obligare la izolare față de apus sau

izolarea cu bună știință a noastră de către apus, în condițiile unei ideologii ce ridică la rang de lege lupta de clasă. dezbina și ținea în situații de umilință intelectualitatea.

.....
În aceste vitrege condiții și multe altele, pe care cu toți cei prezenți astăzi aici le cunoaștem, în perioada la care ne referim s-au obținut rezultate remarcabile. Dacă n-ar fi să pomenesc decât despre operele fundamentale publicate în acest răstimp și tot putem sta cu fruntea sus în fața colegilor din apus, care au lucrat în cu totul alte condiții decât noi. Mă gândesc la cele 13 volume din Flora României, 15 volume, cu 76 fascicule, din Fauna României, 2 volume din tratatul de Algologie, 4 volume din tratatul de Microbiologie, 3 volume din Monografia polenului florei din România, Tratatul de Ichtiologie, traducerea operelor lui Ch. Darwin, de V. Mîrza și I. T. Tarnavski, multe monografii, volume omagiale, atlase, determinatoare, ghiduri, lucrări de sinteză, manuale, cursuri universitare ș.a.

Rezultatele cercetărilor au fost comunicate la numeroase sesiuni anuale locale sau naționale (organizate de fostul ICEBIOL) și jubiliare (Academie, Universități, Grădini botanice, muzee, stațiuni, institute); simpozioane naționale de biologie celulară, genetică, microbiologie industrială și biotehnologie, biofizică, culturi de țesuturi și celule „in vitro”, ocrotirea naturii, valorificarea plantelor medicinale etc.; conferințe naționale de ecologie, entomologie, fiziologie, biomagnetism, limnologie etc.; consfătuiri naționale de geobotanică; zile academice la Iași și Cluj.

Cu toate restricțiile impuse, în revistele noastre de specialitate am oglindit viața științifică din țară, am omagiat (mai ales în provincie) an de an pe înaintașii noștri, scriind articole de aniversare și de comemorare (astăzi continuăm evocarea și omagierea înaintașilor din doemniul biologiei, n.n.).

.....
În încheiere, doresc încă o dată să adresez un călduros „bun venit” tuturor participanților la Congres, să mulțumesc oaspeților care au dat curs invitației noastre de a fi prezenți la această sărbătoare, să vă doresc la toți sănătate și putere de muncă, mult succes în desfășurarea lucrărilor celui de al doilea Congres Național de Biologie.

Președintele Comitetului de Organizare,
Prof. univ. dr. Constantin Toma,
Membru corespondent al Academiei Române

I. O mare familie din Bucovina – Hurmuzăcheștii

...., multe au fost meritele pentru Bucovina și pentru românism ale membrilor familiei Hurmuzachi. "

Teodor Balan

Obârșia familiei Hurmuzachi se află în Moldova. Primul strămoș, cunoscut documentar, a fost Cârste, nepot de vară a lui Gheorghe Duca, voievod al Moldovei și al Munteniei. Fiul său Hurmuzachi Cârste, medelnicer, s-a căsătorit cu Ilinca, fiica lui Ștefan Luca și nepoata lui Ion Neculce. Nepotul său a fost Doxachi Hurmuzachi (1782-1857). În anul 1775, când nordul Moldovei a fost anexat Austriei și numit mai târziu Bucovina, Doxachi Hurmuzachi și soția sa Elena au plecat la moșiile din Moldova. În anul 1804 s-au întors la moșia de la Cernauca și unde au rămas până la sfârșitul vieții.

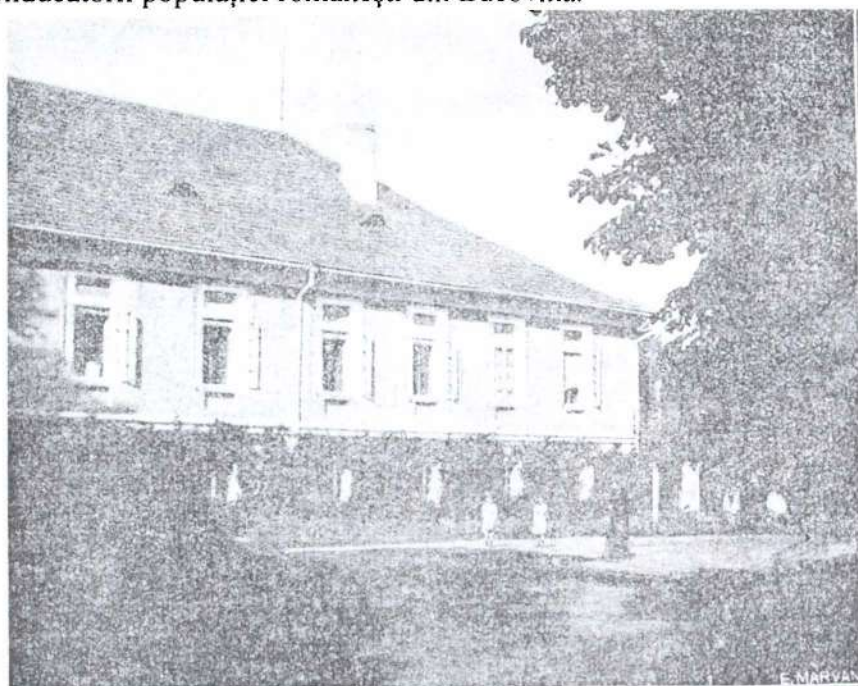
Familiei Doxachi Hurmuzachi „i-au ramas șapte copii în viață, anume fiii Constantin, Eudoxiu, Gheorghe, Alexandru și Nicolae și fiicele Săftica și Eufrosina¹. Săftica s-a căsătorit cu logofătul Gheorghieș Sturdza, iar Eufrosina s-a căsătorit cu boierul

*Părinții fraților Hurmuzachi:
Doxachi Hurmuzachi (1782-
1857) și Ileana (Ilinca)
Hurmuzachi (născută
Murguleț) (1796-1858).*

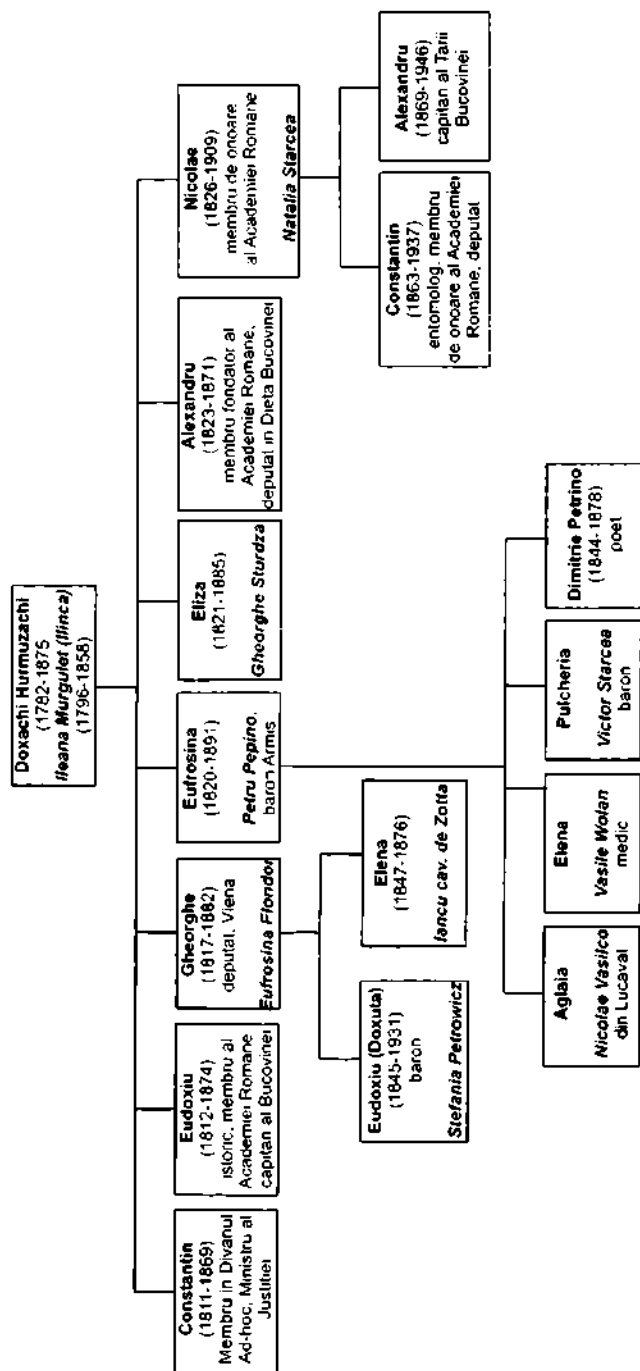
¹ Constantin Morariu – *Părți din istoria Românilor bucovineni*, Cernăuți, 1893. Tipografia și litografia concesionată Arch. Silvestru Morariu-Andrievici. Editura autorului, p.174.

Petru Petrino și care, în împrejurări cunoscute, a cumpărat moșia Cernauca de la Gheorghe Hurmuzachi. Fiii lui Eudoxiu Hurmuzachi au jucat un rol deosebit de important în politica națională și în viața culturală a poporului român din Bucovina. În timpurile stăpânirii străine, Hurmuzăcheștii au fost alături de neamul românesc, ba chiar și conducătorii populației românești din Bucovina.

Casa boierească de la Cernauca

Arborele genealogic a familiei Hurmuzachi pentru trei generații, după anexa din cartea *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, autor Ilie Luceac

Constantin Hurmuzachi (1811-1869)

S-a născut la 12 noiembrie 1811, la Cernauca, în localitatea unde se afla și moșia tatălui său, Doxachi Hurmuzachi, la vreo 12 kilometri de Cernăuți. A urmat cursurile primare, gimnaziale și liceale la

Constantin Hurmuzachi

Cernauți. Liceul l-a absolvit ca șef de promoție cu „primam eminenter”². Între anii 1830 și 1836, împreună cu fratele său, Eudoxiu Hurmuzachi, a studiat dreptul la Universitatea din Viena. În primăvara anului 1837, Constantin Hurmuzachi a venit la Cernauca, la moșia tatălui său, unde a stat o vreme. Devenind avocat, a participat la susținerea unor mari procese privind unele moșii din Basarabia și pe care le-a câștigat. Este vorba de boierul Costache Balș din Dumbrăveni (Moldova) care avea moșii în Basarabia și pentru care Constantin Hurmuzachi a purtat procese îndelungate cu boierul Alexandru Moruzi. Pentru aceste procese, Constantin Hurmuzachi a trebuit să învețe legile din domeniu, dar și limba „moscălească”. În anul 1857, a fost ales deputat în Divanul ad-hoc al Moldovei și în această calitate a participat la formularea celor cinci puncte din „Dorințele Românilor”. În Divanul ad-hoc, Constantin Hurmuzachi a rostit importanta cuvântare în susținerea unirii Moldovei cu Țara Românească „într-un singur stat numit România”³. Cu timpul, a ajuns la un înalt rang în justiție-președintele Înalței Curți de Casație și Justiție.

A murit la 15 februarie 1869, la Viena și a fost înmormântat în comuna Dulceștii Romanului.

---

² Ilie Luceac – *Hurmuzăcheștii-acești "Frați Golești" ai Bucovinei*, Magazin istoric, Anul XXXII-serie nouă-nr.11(380), noiembrie 1998, p.5

³ *Ibidem*, p.7

Eudoxiu Hurmuzachi (1812-1874)

Al doilea fiu al baronului, Eudoxiu s-a născut la 28 septembrie 1812, la Cernauca. A urmat gimnaziul la Cernăuți și Facultatea de Drept la Universitatea din Viena. După terminarea studiilor juridice, în anul 1835, rămâne mai multă vreme la Viena și întreprinde studii în arhivele statului austriac. Împreună cu frații săi Gheorghe, Alexandru și Nicolae și cu tatăl său, Eudoxiu Hurmuzachi a avut un rol important în eliberarea Bucovinei „de sub epitropia cea urgentă a Galiției”⁴. Cererea de deslășire a Bucovinei de Galiția și de transformare a Bucovinei în ducat a fost înmănată Împăratului personal de Eudoxiu Hurmuzachi cu explicațiile necesare. Cunoșcându-i pregătirea, în anul 1849 ministrul de justiție al Austriei, Alexandru Bach, l-a chemat în orașul Kremsier din Moravia și s-a sfătuit cu el asupra legilor necesare pentru Bucovina. În anul 1850, ministrul de justiție Smerling l-a numit membru în comisia de elaborare a unui dicționar juridic românesc și în comisia pentru revizuirea și completarea cărților didactice românești pentru Bucovina. Eudoxiu Hurmuzachi a rămas la Viena și s-a ocupat de studierea arhivelor și pe baza lor a scris „o istorie nedeplină a Românilor”⁵. Aici a adunat o mulțime de documente din istoria românilor care, împreună cu manuscrisele sale, au fost publicate de Academia Română, sub următoarele titluri: *Fragmente zur Geschichte de Rumanen* în cinci volume și *Documente privitoare la istoria Românilor*, culese de Eudoxiu Hurmuzachi în opt tomuri cu 11 volume, cuprinzând peste

*Eudoxiu (Doxaki)
Hurmuzachi*

---

⁴ *Ibidem*, p.179

⁵ *Ibidem*, p.180.

3000 de documente⁶.

A fost ales deputat în Dieta Bucovinei și apoi în Dieta împărătească din Viena. Pentru meritele sale în domeniul istoriei a devenit membru al Academiei Române, începând cu anul 1872. A rămas celebru procesul câmpulungenilor, în cinstea victoriei căruia aceștia au ridicat o mare movilă de stâncă pe care au numit-o „Movila lui Hurmuzachi”.

Gheorghe Hurmuzachi (1817-1882)

Gheorghe Hurmuzachi, al treilea fiu al lui Doxachi Hurmuzachi, s-a născut la 7 septembrie 1817, la Cernauca. După școala primară, gimnaziu și liceu, pe care le-a urmat la Cernăuți, studiază științele

*Gheorghe (George)
Hurmuzachi*

juridice la Universitatea din Viena. S-a angajat ca funcționar juridic la Guberniul din Galiția, după care se retrage în familie. Căsătorit cu Eufrosina, fiica boierului Nicolae Flondor din Storojineț, a avut doi copii- Eudoxiu (Doxuță) și Elena, căsătorită cu boierul Iancu Zotta. În familie s-a hotărât ca Gheorghe să ia în stăpânire moșia tatălui său de la Cernauca. Din anul 1854 devine singurul moștenitor al moșiei Cernauca, urmare a despăgubirii fraților și a surorilor sale pentru partea cuvenită acestora. Mai târziu, va vinde moșia de la Cernauca cumnatului său, Petru Petrino.

În anul 1856 a fost ales deputat în Dieta Bucovinei și ca reprezentant în Camera Deputaților din Viena a stăruit pentru înființarea Universității din Cernăuți. A condus o vreme Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina și a colaborat la „Foaia Societății” unde semna cu inițialele G.H. Între anii 1848-1850 a apărut ziarul „Bucovina”, „gazeta românească pentru politică, religie și literatură”, iar primul redactor a fost Gheorghe Hurmuzachi. Ziarul ilustra pe larg și soarta românilor ardeleni, mai cu seamă prin buna colaborare cu George Barițiu.

⁶ Emanoil Isopescu – *Anuarul I al Liceului de Stat Eudoxiu Hurmuzachi din Rădăuți*, Institutul de Arte Grafice și Editura „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1923, p.4.

Această publicație a promovat două principii supreme: ideea națională românească și ideea unității de neam.

S-a stins din viață la 2 martie 1882.

Eufrosina Hurmuzachi (1820-1891)

Eufrosina s-a născut la 4 februarie, la Cernauca. Cu o educație aleasă, Eufrosina a învățat cinci limbi, „iar limba maternă o cultivă din mica pruncie, au urmărit regulat dezvoltarea ei și s-au aflat totdeauna în

curentul literaturii noastre”, scria George Barițiu. Eufrosina s-a căsătorit cu Petru Petrino, baron din Cernauca. Au avut cinci copii: Aglaia, Elena, Pulheria, Alexandru, Dimitrie. Preocupările predilecte ale Eufrosinei Petrino erau educația în familie, literatura și muzica. Iată ce scria doamna Eufrosina într-o scrisoare adresată lui George Barițiu:

„ Dar să vorbim la subiectul ce ne-au procurat bucuria de a primi onorata Domniei Tale scrisoare, adică la muzica românească: apoi trebuie să-ți spun că se lucrează, deși cam, încet, la ea, și de nu s-ar putea litografia prea multe până la întâi ianuarie, măcar cele mai frumoase s-ar putea publica, în vremea aceea. Așa ne promite Alecu (...) Apoi, în zilele trecute, s-au pus aice «*Hora*

cea cu flori la pălărie», «*Soarele în vârf de munte*» și a lui Bolintineanu «*Radu Domnul și fata din casă*», în muzică, pentru clavier și din gură, de domnul Carol Miculi. Dar am plăcerea a-ți spune că zelul Domniei Sale au fost încoronat de cel mai bun succes;”...⁷.

George Barițiu, care a cunoscut bine pe toți membrii familiei Hurmuzachi, într-un articol publicat, a făcut o interesantă caracterizare Eufrosinei Petrino și Elizei Sturdza: „Femei române, care în mijlocul

Eufrosina Petrino (născută Hurmuzachi) cu fiul ei Dimitrie Petrino

⁷ Nicolae Bănescu – *Correspondența familiei Hurmuzachi cu Gheorghe Barițiu, Vălenii de Munte, Tipografia „Neamul Românesc”, 1911, p.37.*

unei reacțiuni generale din toată Europa, în vederea baionetelor rusești și turcești, într-o epocă a pesimismului universal, avem tăria de suflet, și cutez a zice, divină presimțire și prevedere ca să poată scrie: «Dați-mi voie să vă spun intima mea convingere: cauza națională va reuși fără îndoială, în câtă vreme va avea demni și curajoși apărători»: femei am zis, de această mărire sufletească, nu se poate să mai rămână retrase și ascunse de-naintea ochilor națiunii»⁸

Eliza Hurmuzachi (1821-1885)

Eliza s-a născut la 19 noiembrie 1821 și a avut aceeași educație aleasă, manifestând toată viața „acel aer de bunătate și blândețe cuceritoare”. Împreună cu fratele Constantin, Eliza s-a ocupat de culegerea, transmiterea și publicarea celor 36 de cântece naționale românești, puse pe note și aranjate de compozitorul Carol Miculi, publicate mai târziu la Lipsca⁹.

*Eliza (Săftica) Sturdza
(născută Hurmuzachi)*

În „Foaia Societății” găsim importante aprecieri, încă din anul 1868, asupra noțiunilor privind datinile și folclorul obiceiurilor calendaristice la români: „Obiceiurile și datinile arată în grad înalt, cât de capabil este poporul român de cultură și înaintare... Ele sunt bune, deoarece sunt fondate pe rațiunea unei constituții de stat sănătoasă; umane, deoarece sâmburele și scopul lor este umanitatea; frumoase, căci estetica este începutul și finalul lor; religioase, căci respiră din ele o religiozitate adâncă!”¹⁰.

⁸ George Barițiu – *Familia Hurmuzachi*, Prefață la volumul Eudoxiu Hurmuzachi „*Fragmente din istoria românilor*”, Tomul I, București, 1879, p. 28.

⁹ Ilie Luceac – *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Augusta, Timișoara, 2001, p. 162.

¹⁰ Nicola Bănescu – *op.cit.*, p.94

Eliza s-a căsătorit cu Gheorghe Sturdza. Neavând copii, Eliza Sturdza a făcut multe gesturi umanitare în rândul familiilor cu multe greutăți în creșterea și educarea copiilor.

Alexandru Hurmuzachi (1823-1871)

Al șaselea copil al familiei lui Doxachi și al Elenei Hurmuzachi și al patrulea dintre băieți, Alexandru s-a născut la Cernauca în ziua de 16 august 1823. Cursurile primare, gimnaziale și liceale le-a urmat la Cernăuți, iar Facultatea de Drept la Lemberg și din 1843 la Viena.

Se întoarce la Cernauca și desfășoară o bogată activitate politică și culturală în slujba neamului său din Bucovina: conduce ziarul „Bucovina”; îmbogățește cu cărți Biblioteca Bucovinei și stăruie pentru înființarea gimnaziștilor români din Cernăuți; are inițiativa înființării Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina și colaborează la „Foaia Societății.” În plan politic, Alexandru Hurmuzachi a desfășurat activitate în calitate de deputat în Dieta Bucovinei și cea de membru în Camera Deputaților din Consiliul Imperial de la Viena. A murit la 8 martie 1871.

*Alexandru (Alec)
Hurmuzachi*

Nicolae Hurmuzachi (1826-1909)

Nicolae „ultimul dintre feciorii bunului boier Doxachi Hurmuzachi, atât de moldovean, de creștin și de gospodar, dintre mândrii feciori de boieri răsăriți în curțile de la Cernauca”¹¹. A studiat gimnaziul la Cernăuți și Facultatea la Paris și Berlin. După terminarea studiilor, a stat la moșie, în mijlocul familiei și a devenit activ la

¹¹ G.B. (inițiale neidentificate) – *Poporul român, limba și cultura*, în „Foaia Societății.” An. IV, nr.11, 1868, p. 272-273.

manifestările culturale din Bucovina. Ca urmare în anul 1879 a fost ales membru în Comitetul Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. În această calitate, Nicolae Hurmuzachi s-a adresat cu o petiție principelui Sturdza pentru zidirea unei clădiri pentru Societatea pentru Cultură, Palatul Societății, dar realizarea acestui palat a avut loc abia în perioada interbelică, pe când președinte al Societății era profesorul universitar Grigore Nandriș. Dar nici până în prezent această clădire nu a fost retrocedată Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți.

*Nicolae (Nicu)
Hurmuzachi*

La înființarea sucursale de la Cernăuți a Societății „Școala Română”¹², Nicolae Hurmuzachi a fost ales președinte, după Mihai Pitei¹³. Preocupat de istoria veche și de studierea datinilor și obiceiurilor poporului român și cu deosebire a celor de la nunți, petreceri, jocuri, înmormântări care „sunt o arhivă sacră de antichități romane”¹⁴, Nicolae Hurmuzachi a salvat și câteva icoane de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Ca o recunoaștere a activității sale științifice, în anul 1883, Nicolae Hurmuzachi a fost ales membru de onoare al Academiei Române. În ziarul „Neamul Românesc” la moartea lui Nicolae Hurmuzachi de la 19 septembrie 1909, Nicolae Iorga scria: „La moartea unui

bătrân așa de împovărat de ani părerile de rău se șoptesc numai. Totuși de fapt cu durere se pomenește trecerea din mijlocul celor vii, care au munca, răspunderea și suferința lor, a celui din urmă dintre oamenii unei generații, care prin singură ființa sa putea să fie pentru vremea de azi o mustrare, pentru ziua de mâine un îndemn”.

¹² Nicolae Iorga – *Oameni cari au fost*, vol I, Galați, Editura „Porto-Franco”, 1994, p. 312.

¹³ Iorgu G. Toma – *Școala Română*, Suceava, 1908, p. 128.

¹⁴ Ilie Luceac – *op. cit.*, p.160.

† Bar. N. Hormuzachi.

Unul dintre cei mai vechi bărbați ai nobilimei române din Bucovina, baronul N. Hormuzachi a trecut la cele eterne lăsând în urmă doliul celor ce știu să prețuiască activitatea Hormuzachenilor pe terenul cultural și național.

Nicolai Hormuzachi s'a născut în 19 Martie st. v. 1826 în Cernauca, pe meșia strămoșească, unde a și petrecut după finirea studiilor sale până la anul 1859. Din căsătoria sa cu baronesa Natalia Stărcea descind doi fii, Constantin și actualul deputat Alexandru.

Defunctul a fost membru al societății pentru cultura și literatura română din Bucovina și membru onorat al Academiei Române din București. În 2 Oct. 1881 a fost ridicat la rangul de baron prin diploma împărătească și în aceeași zi a anului curent și-a dat sufletul în mâinile Domnului. — Fie-i țerina ușoară și memoria eternă!

Luni în 4 I. c. s'au condus rămășițele pământene ale regretatului Baron N. Hormuzachi spre vecinica odihnă. Ceremoniile funebrele s'au săvârșit în catedrala gr. or. de însuși P. C. S. Archimanditul staurorofor asistat de suita arhierască din loc.

Remarcăm din numărul mare al participanților pe conducătorii tuturor oficiilor nalte, pe reprezentanții naltului cler, autoritățile universitare și ale școlilor medii și în deosebi pe domnii delegați ai Academiei Române.

Telegrame de condolență au sosit dela M. S. Regele Carol, dela miniștri: I. Brăteanu și Sturza, primministru de Bienert și dela președintele țării de Bleyleben. La mormânt a cuvântat consilierul Coca și în numele societății „Junimea” studintele Lanievschi.

(„Patria”, 16.09.1909).

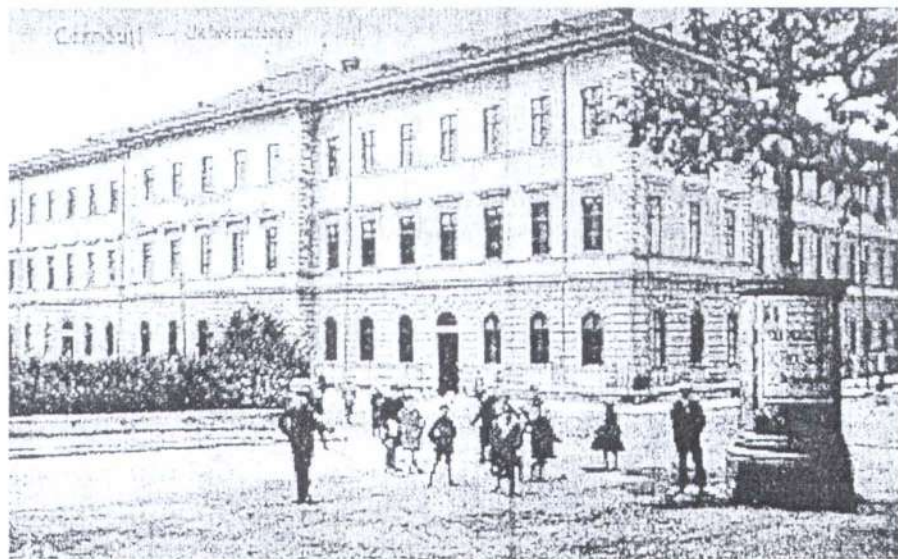

II. Universitatea Cernăuți în perioada interbelică

„Cu prilejul serbărilor centenare de la anexarea Bucovinei(1875), guvernul central a ținut să înzestreze Bucovina cu cel mai înalt dar cultural, universitatea, care însă, prin natura sa, a devenit un dar danaic.....toate cursurile erau făcute în limba germană de către profesori importați din cele mai îndepărtate centre germane”

Constantin Loghin

După 100 de ani de la anexarea Bucovinei la Austria, prin Tratatul austro-turc din 7 mai 1775, la Cernăuți a fost înființată o universitate de limba germană. Împăratul Frantz Josef a aprobat legea pentru înființarea universității la data de 31 martie 1875, iar prin rezoluție s-a stabilit, potrivit obiceiurilor epocii, ca universitatea să-i poarte numele și anume „Francisco-Josefină” și să fie inaugurată la 4 iulie 1875.

Universitatea din Cernăuți

Au contribuit la această hotărâre oferta unor importante sume de bani și localuri adecvate din partea Consistoriului episcopal ortodox-român și a Consiliului orașului Cernăuți, susținerile deputaților Gheorghe Hurmuzachi, Constantin Tomasciuc, Nicolai Dumba ș.a. și sprijinul general al românilor bucovineni.

Universitatea din Cernăuți a avut la început trei facultăți: Facultatea de Teologie, Facultatea de Drept și Facultatea de Filozofie (Facultatea de Litere și Facultatea de Științe). Universitatea a fost inaugurată la 4 octombrie 1875 în prezența autorităților și a oaspeților veniți din celelalte provincii românești. De la înființare și până astăzi Universitatea din Cernăuți a funcționat sub patru stăpâniri diferite: austriacă, română, sovietică și ucraineană; a purtat patru nume diferite: Frantz Josef (1875-1918), Ferdinand I și Carol al II-lea (1919-1940), Yurii Fedkovici (1991- prezent); a avut patru limbi de predare diferite: germana, româna, rusa și ucraineană și a fost condusă de 44 de rectori: 22 nemți, 11 români, 9 evrei și 2 ucraineni.¹⁵

Se impun aici trei mențiuni importante, în opinia autorului: până la înființarea Universității din 1875 la Cernăuți a funcționat Institutul de Teologie Ortodoxă, instituție de învățământ superior comparabilă cu academiile teologice catolice și protestante din Austria și Germania. Facultatea de Teologie a fost permanent românească, inclusiv în perioada dominației austriece (cursurile s-au ținut și în limba germană și în limba română); în Imperiul Habsburgic, Facultatea de Teologie Ortodoxă a fost singura instituție superioară de acest fel¹⁶.

Înființarea Universității din Cernăuți a reprezentat un moment distinct în istoria Bucovinei și nu numai a ei, prin formarea intelectualității bucovinene românești, apariția societăților culturale studențești și prin promovarea istoriei și culturii române.¹⁷

În timpul primului război mondial Universitatea din Cernăuți n-a funcționat, orașul fiind ocupat de trupele țariste de mai multe ori. Revenirea Bucovinei la România în anul 1918 a creat condițiile necesare pentru transformarea Universității din Cernăuți în instituție superioară românească. Puțini profesori de alte etnii au rămas la Cernăuți după această transformare a universității și pe care-i reținem în

---

¹⁵ Mihai Iacobescu – *30 de zile în „Siberia” căutând arhivele Bucovinei*, Editura Junimea, Iași, 2005, p. 446.

¹⁶ Mircea Grigoroviță – *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică*, Grupul Editorial „Ion Grămadă”, Crai Nou, Mușatinii, Bucovina viitoare, Suceava, 2005, p. 65.

¹⁷ *Ibidem*, p.18

rândurile de față: Carl Siegel, Alfons Peneke, Fritz Netolitzky, Carol Bauer, Eugen Herzog¹⁸.

Primul rector al universității românești din Cernăuți, Ion I. Nistor, a subliniat în cartea *Istoria Bucovinei*, publicată postum la Editura Humanitas în 1991, că posturile devenite vacante au fost ocupate de oameni capabili din Bucovina și celelalte provincii din România Mare.

Din anuarele Univesității pentru anii de studii 1923-1928 și 1933-1938 aflăm importante date statistice privind situația studenților, inclusiv etnia și religia acestora. În perioada interbelică spațiul universității s-a mărit prin construirea noului edificiu al Facultății de Filosofie și Litere.

Ion I. Nistor
(1876-1962)

După revenirea Bucovinei la Patria Mamă, România, societățile studențești, care au fost înființate în timpul stăpânirii habsburgice și care și-au continuat activitatea, au fost următoarele: „Junimea”, „Bucovina”, „Academia Ortodoxă”, „Dacia”, „Moldova” și „Arboroasa”. Aceste societăți au întreținut legături cu alte societăți studențești din alte localități și cu diferite societăți culturale. Iată și exemple de astfel de societăți: „Junimea”- era membră a „Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina” și a Societății culturale „Școala Română” (Suceava); Societatea muzicală „Armonia”, a avut legături cu „Societatea mazililor și răzeșilor români din Bucovina” etc.

Importante au fost publicațiile periodice, științifice și literare, din perioada interbelică, cu mențiunea că universitatea austriacă de la Cernăuți n-a publicat nici un periodic științific în afara revistei „Candela” a Facultății de Teologie. Revista „Codrul Cozminului” a Facultății de Filozofie și Litere, publicație condusă de istoricul Ion Nistor și prezentă în toate marile biblioteci din Europa, a avut cea mai lungă durată în apariții. Astăzi Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava editează Analele științifice, seria istorie, sub denumirea „**Codrul Cosminului**”. Revista „Bucovina”, condusă de Constantin Rădulescu, a publicat literatură și realități din domeniul vieții juridice.

¹⁸ *Ibidem*, p.18

din Cernăuți”, care a apărut între anii 1927 și 1936 cu cele mai multe studii și articole în limba germană și franceză. Aparițiile din această perioadă au fost conduse de profesorii Eugen Bădărău, Mihail Gușuleac și Ioan Prelipceanu. Menționăm că volumul XI din 1937 a fost închinat lui Constantin N. Hurmuzachi, iar cel din 1938 lui Nicolae Florescu.

„Revista de pedagogie” condusă de Constantin Narly, a fost editată de Seminarul Pedagogic Universitar Cernăuți. Mai menționăm publicațiile „Buletinul Mihai Eminescu”, „Pagini juridice”, „Buletinul Institutului de Literatură”, condus de Leca Morariu, „Însemnări sociologice”, director Traian Brăilean, „Junimea literară” și „Făt-Frumos”. La toate cele trei facultăți au lucrat cu mare devotament și competență mulți profesori și pe care i-a prezentat cu multe informații Mircea Grigoroviță¹⁹. Noi enumerăm numai profesorii Facultății de Științe pentru perioada românească a universității. După Unire cei mai mulți profesori de alte etnii decât cea română au plecat de la Cernăuți.

¹⁹ *Ibidem*, p.19

INSEMNAȚI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRAILEANU**.

Editor: **TRAIAN BRAILEANU**, Institutul de Literatură.

CUPRINSUL

ARTICOLE

- I. Traian Braileanu: Organizațiile „paragimnace” funcționale pe marea noastră mare piscicultură.
- II. Ion George Nispea: Direcții de ale ale „statutului” (de organizație) și „probleme” (de organizare) în studiul sociologiei individualității în Italia.
- III. Traian Brăileanu: Marea în cultura.
- IV. „ ”
- V. „ ”
- VI. „ ”

PREȚUL: Exemplar: 500. General: 2000 lei.
 ADMINISTRATIA: Institutul de Literatură, Constantin Zăpată,
 Calea 131, Băltoacă, Iași.
 Abonamentul pentru 1 an: 5000 lei.
 Expediția: 1000 lei.

Tipografia Națională, Iași, România

12 INSTITUTUL DE LITERATURĂ 12

Director: **LECA MORARIU**

Asistent: **TRAIAN CĂSTORU**
MIHAILA BĂLĂBĂNEA

VICTOR MORARIU

PRIMA TRADUCERE GERMANĂ A „LUCEAFĂRULUI”

CERNAUȚI 1940
Tipografia „Căminul”
Iași

SUCFAVA 1942 TANZING MIBEL

FÄT-FRYMOS

Director: **LECA MORARIU**

JUNIMEA LITERARĂ

„FÄT-FRYMOS”

Tipografia Națională, Iași, România

„FÄT-FRYMOS”

I. Secția științelor matematice: Miron Nicolescu, Simion Stoilov, Gheorghe Vrânceanu, Constantin Pârvulescu, Dan Hulubei, Gustav Botez etc.

II. Secția științelor fizice: Eugen Bădărău, Constantin G. Bedreag, Herbert Mayer, Teodor Câmpan, Radu Grigorovici etc.

III. Secția științelor chimice: Nicolae D. Coteanu, Francisc Severin, Ipolit Țopa, Gheorghe Costeanu, Mihai Mihăilescu, Ioan Coculescu etc.

IV. Secția științelor naturale: zoologie-Eugen Botezat, Constantin N. Hurmuzachi, Orest Marcu, Constantin Cehovschi, Alexandru Roșca, Alexandru Husiatinski, Nicolae Florescu, Ludovic Rodewald, Emil Săhleanu, Liviu Coroamă și Irina Grigori-Braha; botanică - Mihai Gușuleac, Anton Muhldorf, Margareta Dracinski, Valerian Baci, Emilian Țopa, Ion I. Tarnavski, Fritz Netolitzky, Radu Popovici, etc. La specialitățile geografie, geologie, petrografie și litologie au predat profesorii: Dobre Ionescu-Bujor, Isidor Hoinic, Ioan Prelipceanu, Gheorghe Brătescu.

Universitatea din Cernăuți a fost o universitate la margine de imperiu în perioada austriacă și la margine de regat în perioada interbelică, fără a fi o ruptură între ele în 1918. Ruptura s-a produs, cum spune Mircea Grigoroviță, între universitatea românească și cea sovietică. În 1940, ca urmare a amputărilor teritoriale, Universitatea Cernăuți și-a pierdut toată averea: clădiri, biblioteci, laboratoare, rămânând în refugiu numai Facultatea de Teologie, evacuată la Suceava. Pentru profesorii și studenții români de la Universitatea Cernăuți au urmat vremuri foarte grele.

„Mă gândesc ce-ar fi fost Cernăuții, dacă nu era catastrofa anului 1940 și România își avea granița la Nistru !?! În perioada interbelică Cernăuții s-a ridicat extraordinar de mult în toate privințele...” - îmi scria Mircea Grigoroviță într-o scrisoare din 3 iulie 1999.

Astăzi la Cernăuți, Universitatea „Yurii Fedkovici” are doar o secție de literatură română cu doar 15-20 de studenți de etnie română !

Pentru lucrurile pedagogice românești am scris
descrieri cîteva biografii. Să sperăm că lucrurile
în putea să apară la timp, gîndindu-se la momentul
potrivit dinii necesari pentru a fi utile. Nu uita
că este o lucrare voluntarizată, cîndu Comăni
am fost un mare centru pedagogic românesc iar
- Reviste de pedagogie - a lui C. Nădejde a fost cea
mai bună revistă românească de pedagogie. Nu
gădăresc, ca să fi fost cum Comăni, deci marele centru
din anul 1940 în România și apoi genul de Mistra!!
În perioada interbelică Comăni s-au ridicat extraordinar
de mult în calitate științifică. Comăni formeză o mare
parte pentru noi. Trăditul a Ucraină în timpul
semnat Nove ca să se înleze numai pentru 10 ani. Asta
a fost rezultat!!

Scrisoare semnată Mircea Grigoroviță

III. La umbra familiei, un mare biolog și patriot

„Iubirea naturii și cultura naturistă sunt piatra de încercare a civilizației”

Eugen Botezat

Constantin N. Hurmuzachi are în istoria Bucovinei un statut special: cu pregătire superioară în domeniul dreptului se ocupă de cercetări entomologice și în plan social face politică, inclusiv în Dieta de la Viena.

Despre Constantin N. Hurmuzachi, entomologul și luptătorul pentru drepturile românilor din Bucovina, s-a scris încă puțin și din cât s-a scris se cunoaște și mai puțin. Cea mai amplă prezentare a entomologului Hurmuzachi o găsim în Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți, volumul XI din anul 1937. În opinia noastră această nedreaptă situație a fost determinată de trei cauze principale.

Prima dintre ele privește activitatea lui Constantin N. Hurmuzachi desfășurată parcă „la umbra înaintașilor” din această mare familie din Bucovina. Până să ajungă la evocarea entomologului sau a omului politic Constantin N. Hurmuzachi, după Constantin, Eudoxiu, Gheorghe, Alexandru și Neculai Hurmuzachi, autorii epuizează și spațiul și timpul evocării sau, cel puțin, le reduc. Avem, evident, în vedere și dimensiunea acestor personalități.

A doua cauză privește cariera lui Constantin N. Hurmuzachi care cuprinde cercetările din domeniul entomologiei și a biogeografiei, pe de o parte, și activitatea social-politică, pe de altă parte. În scrierile

*Constantin N. Hurmuzachi
(1863-1937)*

biologice autorii vorbesc despre rezultatele cercetărilor lui Constantin N.Hurmuzachi privind lepidopterele și biogeografia, iar autorii din domeniul științelor istorice sau sociale vorbesc de cariera politică a biologului cernăuțean. Avem de-a face cu fragmentarea unei prestigioase activități pe care noi încercăm s-o prezentăm unitar.

A treia cauză privește domeniul cercetării care este întotdeauna mai departe de publicul larg. Preocupările și interesul pentru cercetările entomologice și de biogeografie interesează un număr restrâns de oameni și aceștia sunt doar specialiștii în domeniu. Cercetările de entomologie și biogeografie au însemnat timp mult și distanțe mari de parcurs. Activitățile politice și de ordin social desfășurate la Cernăuți, Viena sau în localitățile Bucovinei au însemnat, de asemenea, mult timp și mari distanțe de parcurs. Și Constantin N. Hurmuzachi le-a făcut pe ambele cu mult folos pentru semeni.

IV. Constantin N. Hurmuzachi - anii de școală, liceu și universitate

„Substanța, energia și informația constituie triada coerentă și funciară a vieții”

Victor Săhleanu

Nicolae Hurmuzachi, fiul lui Doxachi Hurmuzachi, ultimul dintre frații marii generații de la 1848, s-a căsătorit cu Natalia (născută Stârcea), a format o frumoasă familie și a avut doi copii: Constantin și Alexandru. Constantin s-a născut în această familie la 3 octombrie 1863, în orașul Cernăuți, a petrecut copilăria și a urmat școala primară în acest oraș și a manifestat în acești ani mult interes pentru natură. Acest interes față de frumusețea și diversitatea naturii l-a manifestat și în anii de liceu pe care i-a urmat tot în Cernăuți, la Liceul „Aron Pumnul”. Era un elev eminent. În anii de școală a beneficiat de condiții de învățătură, de rigoarea și interesul familiei pentru temeinica sa pregătire. În familiile Hurmuzăcheștilor exista o atmosferă de mare grijă pentru instrucție și educație. Iată ce spunea soția lui Doxachi Hurmuzachi, Elena, despre spiritul educației celor șapte copii: „Să grijim, iubite soțule, cu tot dinadinsul ca, în amestecătura de limbi, copiii noștri să rămână aceea ce sunt”²⁰.

Această atmosferă a fost confirmată și de ceea ce scria George Barițiu: „Numai așa s-a putut întâmpla ca cei cinci frați și două fiice ale lor, deși crescuți între atâtea limbi, au ajuns să fie tot atâtea modele de virtuți private și publice, totodată însă și aprigi luptători pentru dezvoltarea noastră națională în timpuri de acelea pe când a se numi cineva român trecea aproape de crimă”.

Și în familia lui Nicolae și Natalia Hurmuzachi a fost o atmosferă asemănătoare și ca tradiție și ca vremuri. Constantin a susținut examenul de maturitate în anul 1881 și l-a promovat cu distincție. Constantin N. Hurmuzachi a fost influențat și de personalitatea prietenului tatălui său, Otto Petrino, geolog de profesie și

---

²⁰ Ștefan Purici - *Mișcarea națională românească din Bucovina între anii 1775-1862*, Editura „Hurmuzachi”, Suceava, 1998, p. 142.

ministru al agriculturii în Guvernul de la Viena. La propunerea lui Otto Petrino. Constantin N. Hurmuzachi a fost primit membru al Societății de Zoologie și Botanică din Viena, încă de pe vremea când era elev de liceu. Această societate a avut un rol hotărâtor în activitatea științifică a viitorului entomolog.

Constantin N. Hurmuzachi urmează studiul științelor naturale doar un an, 1881/1882. În acest an de studenție la Facultatea de Filozofie a avut profesori renumiți: Graber la zoologie; Frangl la botanică; Becke la mineralogie; Supan la geografie; Leserth la istorie și Uberhorst la filozofie.

În anul 1882 se înscrie la Facultatea de Drept din Cernăuți, unde urmează trei ani, iar din anul 1885 se transferă la Universitatea din Viena și pe care o absolvă cu examen de stat (absolutoriu) în iulie 1886. Firese ne întrebăm oare de ce studentul Constantin N. Hurmuzachi a întrerupt studiul biologiei? Prin renunțarea la studiul științelor naturale și trecerea la Facultatea de Drept tânărul student s-a încadrat în tradiția familiei, aceasta fiind cariera juridică. Dar cauza principală a fost alta. După cum Constantin N. Hurmuzachi lăsa a se înțelege în convorbirile cu oamenii apropiați, cauza a fost... „lipsa unei perspective de a putea ocupa, ca român, o catedră la Facultatea de Filozofie”... care atunci funcționa împreună cu Facultatea de Științe (deci și cu științele naturale). Un post de profesor secundar nu l-ar fi satisfăcut și nici nu l-ar fi avantajat în realizarea studiilor de biologie de care era atât de pasionat.

Iată cauzele reale care l-au determinat pe Constantin N. Hurmuzachi să parcurgă studiile juridice, deși vocația îl pornise pe alt drum al profesiei.

La acea vreme Bucovina avea deja peste o sută de ani de dominație austriacă!

După absolvirea facultății în 1886, devine funcționar la Procuratura Finanțelor din Cernăuți, dar munca aceasta nu l-a atras. Aici a lucrat timp de un an și, de bună voie, se retrage pentru a îmbrățișa activitatea de cercetare științifică. Pasiunea lui era cercetarea științifică în domeniul entomologiei și a biogeografiei.

V. Alexandru N. Hurmuzachi, cărturar patriot, fratele entomologului

„Am luat parte, cu mare însuflețire la votarea Unirii din 28 noiembrie 1918, prin care s-a realizat visul nostru secular de aici”.

Alexandru N. Hurmuzachi

Marea familie a Hurmuzăcheștilor este foarte veche și are rădăcini adânci în pământul Moldovei. Coborătorii din această familie au ocupat ranguri înalte în ierarhia Moldovei, pătrunzând până în divanul domnesc, au deținut întinse terenuri agricole în Moldova și în partea ei de nord devenită mai târziu Bucovina (după 1775) și au avut preocupări de mari cărturari, fiind buni români și patrioți adevărați.

Alexandru Hurmuzachi s-a născut la 3 martie 1869, în orașul Cernăuți, în familia lui Nicolae Hurmuzachi.

După parcurgerea cursurilor primare și secundare, se înscrie și urmează Facultatea de drept de la Universitatea din Cernăuți pe care o absolvă, cu rezultate excepționale, în anul 1890. Imediat în anul următor, 1891, susține teza de doctorat și intră în serviciul public la Procuratura din Cernăuți. Cunoscându-i-se preocupările cărturărești și interesul pentru apărarea și promovarea drepturilor românilor din

Bucovina, în anul 1899 este ales vicepreședinte al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. Mai târziu ajunge mareșal (președinte) al Dietei Bucovinei sau căpitan al Țării (1910-1918).

*Alexandru N.
Hurmuzachi
(1869-1946)*

În anul 1918 Alexandru Hurmuzachi este deputat în Parlamentul de la Viena, precum au fost și C. Isopescu-Grecul, Gheorghe Grigorovici, Teofil Simionescu, Gheorghe Sârbu, Aurel Onciul și alții.

Câteva momente din activitatea patriotului român, în pregătirea și desfășurarea actului Unirii de la 1918, sunt edificatoare.

La 15 octombrie 1918 în casa lui Alexandru Hurmuzachi, mareșalul Dietei Bucovinei și deputat în Parlamentul de la Viena, s-a ținut o nouă întâlnire (după cea din 12 octombrie 1918 din casa doctorului Isidor Bodea, la inițiativa cărturarului Sextil Pușcariu) și la care au participat Nicu Flondor, Sextil Pușcariu, Niculiță Popovici, Aurel Țurcanu, Ipolit Tarnavschi și Aurel Onciul. Discuțiile purtate la această consfătuire, din lipsa de hotărâre a lui Alexandru Hurmuzachi și a poziției antinaționale a lui Aurel Onciul, n-au dat rezultatele așteptate. La lucrările Adunării Naționale a Românilor din Bucovina din 27 octombrie 1918, Alexandru Hurmuzachi a renunțat la solicitarea de a conduce adunarea spre a nu săvârși un act de neloialitate față de împăratul Austriei și la propunerea președintelui de vârstă, Dionisie Bejan, este ales președinte al acestei importante adunări Iancu Flondor.

După adoptarea Moțiunii, Adunarea Națională Română, devenită Constituantă și care a hotărât Unirea necondiționată a Bucovinei cu România, a trecut la alegerea celor 50 de membri care au format Consiliul Național Român, între care a fost ales și Alexandru Hurmuzachi. În aceeași zi, la propunerea lui Iancu Flondor, au fost aleși membrii secției externe pentru reprezentarea în afară a Consiliului Național: Gheorghe Grigorovici, Alexandru Hurmuzachi, Sextil Pușcariu și Gheorghe Sârbu, iar conducerea acestei reprezentări revenind lui Iancu Flondor.

La 2 noiembrie 1918, guvernatorul Etdorf s-a întâlnit cu deputații români Alexandru Hurmuzachi, Aurel Onciul și Gheorghe Grigorovici și cu reprezentanții din Bucovina a Radei Ucrainene, în care Alexandru Hurmuzachi și Gheorghe Grigorovici au susținut interesele românilor bucovineni, refuzând împărțirea Puterii cu ucrainenii și Aurel Onciul.

În amintirile sale, Alexandru N. Hurmuzachi scria: „Evenimentele premergătoare unirii Bucovinei cu patria mamă m-au găsit în demnitatea de Mareșal al Țării și deputat în Camera austriacă de la Viena...Guvernul provizoriu, alcătuit din inițiativa unor patrioți bucovineni, sub puterea statului, după o înțelegere avută cu ultimul guvernator austriac în casa mea, în ajunul Constituantei din 27 octombrie 1918, și-a dat toată silința, cu cea mai mare bunăvoință, în lipsa unei puteri executive să mențină ordinea în țară. Dar abia intrarea glorioasei

armate române a pus capăt stărilor acelor îngrijorătoare, restabilind ordinea și liniștea publică. Am luat parte cu mare însuflețire la votarea Unirii din 28 noiembrie 1918, prin care s-a realizat visul nostru secular de aici”²¹

Alexandru Hurmuzachi rămâne o personalitate în istoria Bucovinei, cu rol deosebit în actul Unirii de la 1918, dar și cu momente în care și-a arătat atitudinea conservatoare și ezitantă față de unele acțiuni naționale.

---

²¹ Ilie Luceac – *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Augusta, Timișoara, 2001, p. 261.

VI. Familia lui Constantin N. Hurmuzachi

„Generația care a urmat după frații Hurmuzachi, cea a fiilor acestora de asemenea s-a evidențiat prin activitatea politică, culturală și științifică.....Amintim în primul rând pe cei doi fii ai lui Nicolae Hurmuzachi-Constantin și Alexandru, cât și pe Eudoxiu (Doxuță), fiul lui Gheorghe Hurmuzachi”

Ilie Luceac

Constantin N. Hurmuzachi s-a căsătorit cu Pulcheria Călmuțchi în luna iunie 1914. În timpul războiului, familia Constantin N. Hurmuzachi a părăsit casa și conacul moșiei Ropcea pe care le-a lăsat în seama slujbașilor și a plecat la Viena. La Institutul Botanic din Viena, la Societatea de Zoologie și Botanică și la Muzeul Palatin a studiat noi aspecte din domeniul biologiei. Vara locuind în stațiunea balneară Ischl, iar în toamna anului 1924 și primăvara anului 1925 pe insula Brioni, juristul pasionat de natură a avut prilejul cunoașterii unor realități biologice specifice acestor locuri.

Datorită greutăților traiului survenite aici, grija pentru creșterea celor doi copii în rândul românilor ca și schimbările politice din Austria au făcut ca familia Constantin N. Hurmuzachi să se întoarcă, în 1925, la Cernăuți. Aici a găsit conacul distrus, veniturile familiei erau tot mai mici, iar pentru reluarea gospodăririi moșiei Ropcea nu mai avea posibilități. Prin intermediul unei bănci, după împărțirea moșiei în parcele mici la săteni, printr-o conversiune, familia Constantin N. Hurmuzachi pierde aproape toată averea.

În această familie au crescut doi copii: Nicolai, născut în anul 1915, și Alise. Despre primul său fiu, Nicolai, a rămas o informație izolată într-o scrisoare a lui Dimitrie Onciul, adresată lui Sever Zotta, la 1 octombrie 1915. În această scrisoare Dimitrie Onciul scria: „Ai aflat marea noutate că Tica Hurmuzachi are un moștenitor? Ieri mi-a adus această veste baronul Eudoxiu Hurmuzachi(Doxuță), care de două zile

este aici. Dacă dorești să-l vezi și poți să vii pe vreo două zile, mi-ar părea bine să ne vedem”²²

Nicolae a studiat Dreptul la Cernăuți și a fost bibliotecar la Universitate. S-a căsătorit în anul 1946, cu Gisele Silmen, de origine germană, la Dumbrăveni, județul Tîrnava Mică și au trei copii – o fată și doi băieți. Băieții Nicolae și Alexandru trăiesc în Germania, primul la Husbruck – Nürnberg și al doilea la Bamberg²³.

Despre soarta fiicei lui Constantin N. Hurmuzachi, Alise²⁴, nu avem date.

---

²² Teodor Balan - *Câteva scrisori ale lui Dimitre Onciul către Sever Zotta*, în „RA”, VI. 2. 1944-1945, București, 1945, p.161

²³ D. Vatamaniuc – *Bucovina între Occident și Orient. Studii și documente*, Prefață de acad. Ștefan Ștefănescu, Editura Academiei Române, București, 2006, p. 557.

²⁴ Ilie Luceac – *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Augusta, Timișoara, 2000, p. 26

VII. Constantin N. Hurmuzachi, universitar

„În martie 1931, Facultatea de Științe din Cernăuți îi oferă titlul de Doctor Honoris Causa, iar tot în același an, Constantin N. Hurmuzachi este numit profesor titular la nou înființata Catedră de entomologie și biogeografie”

Ilie Luceac

În luna martie din anul 1931, pentru merite științifice în domeniul biologiei, lui Constantin N. Hurmuzachi i s-a acordat titlul de Doctor Honoris Causa, iar o lună mai târziu a fost numit profesor titular la Catedra de entomologie și biogeografie de la Universitatea din Cernăuți. Cercetările științifice realizate de Constantin N. Hurmuzachi „sunt închinată în primul rând explorării patriei sale de baștină, Bucovina, și numai pe al doilea plan vin și regiunile învecinate, ca vechea Românie sau regiuni mai depărtate ale Austriei superioare (Ischl) și Istria (insula Brioni)”²⁵

Universitatea de la Cernăuți, inaugurată la 4 octombrie 1875, a funcționat cu Facultatea de Teologie, Facultatea de Drept și Facultatea de Filozofie și Litere și Facultatea de Științe. La această din urmă facultate din enumerarea noastră, au fost organizate secțiile: Secția de

Fosta facultate de litere și filosofie.

²⁵ Mihai Gușuleac – *Constantin N. Hurmuzachi. In memoriam.* Extras din “Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți, vol XI, 1937, p.3

Științe matematice, Secția de științe fizice, Secția științelor chimice, Secția științelor naturale și Secția științelor geografice. Aici s-au format sau/și au lucrat mari personalități ale românilor din Bucovina între care zece cu rang academic: trei membrii fondatori ai Academiei Române – Ambrozie Dumitroviță, Alexandru Hurmuzachi și I. G. Sbiera; cinci membri titulari – Eudoxiu Hurmuzachi, Simeon Florea Marian, Ion Nistor, Sextil Pușcariu și T. V. Stefanelli; trei membri corespondenți – Dimitrie Petrino, Dimitrie Dan și George Popovici; doi membri de onoare – Nicolae Hurmuzachi și Constantin N. Hurmuzachi, tată și fiu.²⁶

În enumerarea noastră, numele de „Hurmuzachi” s-a repetat de patru ori, ceea ce demonstrează și prestigiul științific al familiei Hurmuzachi. În enumerare este prezent și Constantin N. Hurmuzachi, entomolog și luptătorul pentru drepturile românilor din Bucovina.

O asemenea ierarhie de valori intelectuale, rară în istoria noastră, face capitol în istoria culturală a Bucovinei, iar părinte și fiu cu același rang academic – membru de onoare al Academiei Române – știu că este o situație rară dacă nu unică.

În locul prezentării activității didactice a profesorului Constantin N. Hurmuzachi la Universitatea Cernăuți, preferăm reproducerea unei caracterizări sub semnătura lui Mihai Gușuleac, remarcabil reprezentant al biologiei: „Constantin Hurmuzachi ducea o viață cu totul retrasă, trăind numai pentru știința sa în camera de lucru. Aici l-am vizitat, ca student pentru prima dată în primăvara anului 1909 și aici am determinat cu el primele plante și fluturi, pe care-i adusesem, pentru colecțiile sale. Față de străini era foarte rezervat. Mai comunicativ era față de studenți pe care-i iubea cu dragoste părintească. Era foarte calm, însă în timpul din urmă se putea observa o nervozitate, o neliniște în acțiunile sale. Nu avea darul de a vorbi înaintea unui public mare, totuși cursurile sale le pregătea cu mare conștiinciozitate, precum în general îndeplinirea desăvârșită a datoriei și munca dezinteresată, pe lângă bunătatea de inimă, erau cele mai alese calități ale sale”²⁷. În admirația sa față de personalitatea lui Constantin N. Hurmuzachi, față de activitatea sa științifică, Mihai Gușuleac a scris și publicat, în anul 1937 o broșură în care-l evoca pe acest mare entomolog și care cuprindea, în partea finală, bibliografia cu lucrările sale în ordine cronologică,

²⁶ Mihai Iacobescu – *30 de zile în „Siberia” căutând arhivele Bucovinei*, Editura Junimea, Iași, 2005, pag.243

²⁷ Mihai Gușuleac – *Constantin N. Hurmuzachi. In memoriam*. Extras din „Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți”, vol. XI, 1937, p.6

bibliografie reprezentată de 89 de titluri de specialitate. Cu o autentică vocație în domeniul educației, meticolos și ordonat, calm și apropiat de studenții săi, Constantin N. Hurmuzachi realiza o prestație didactică de înalt nivel științific și pedagogic.

Profesorul entomolog avea mare grijă față de studenți pe care-i „iubea cu dragoste părintească”. Pregătea atent și cu meticulozitate cursurile sale și organiza riguros excursii cu studenții. În vara anului 1936, la Sinaia, bunăoară, în excursia organizată a descoperit și descris un fluture nou.

Primul gând al lui Constantin N. Hurmuzachi la numirea sa ca profesor la Facultatea de Științe, a fost înființarea unui muzeu și a unui laborator de entomologie. Avea în vedere utilitatea școlară a muzeului și a laboratorului, dar și valoarea lor publică în Cernăuți. Demersurile sale, multe la număr, care i-au adus și neplăceri, au rămas fără rezultat din cauza unor mari greutăți materiale. Când viața economică a devenit în stare să susțină înființarea muzeului și a laboratorului, Constantin N. Hurmuzachi a trecut la cele veșnice.

A lăsat Universității din Cernăuți o frumoasă colecție de insecte și un ierbar cu peste 2000 de specii dintre care circa 200 specii ale genului *Rubus* colectate din Bucovina, Galiția și din împrejurimile stațiunilor Ischl (Austria), Karlovy Vary și insula Brioni²⁸.

Evocarea vocației de profesor pentru Constantin N. Hurmuzachi mă conduce la calitățile altui universitar entomolog pe care l-am avut ca profesor-Filimon Cârdei de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași. Și profesorul entomolog Filimon Cârdei a fost bucovinean, de la Bilca, unde este înmormântat, comună aflată astăzi lângă nedreapta graniță cu Ucraina.

În vacanțe sau vremea de răgaz, profesorul Constantin N. Hurmuzachi se retrăgea la casa din Cernauca. În perioada interbelică această casă, pe care am vizitat-o, a aparținut Facultății de Științe din Cernăuți și astăzi a rămas cu aceeași apartenență, dar despre profesorul entomolog știu acum doar câțiva bătrâni.

---

²⁸ D. Mititelu, M. Skolka – *Contribuția lui Constantin N. Hurmuzachi în biologie*, Rev. „Natura”, nr. 1/1990, pag.52.

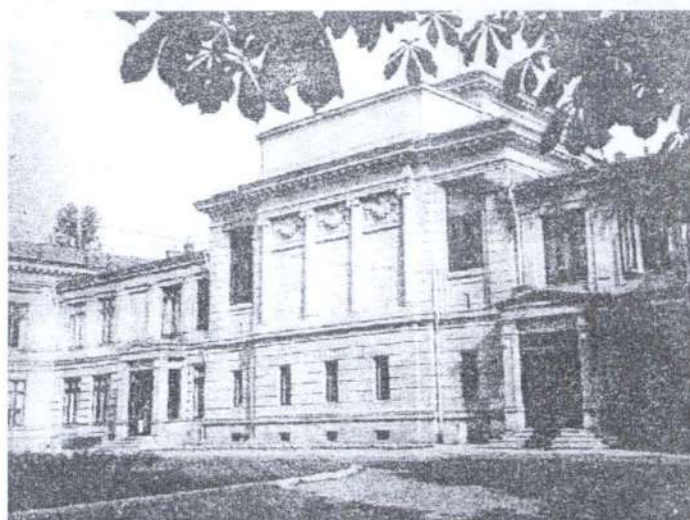

VIII. Au rămas „nemuritori”

„Fiul său, Constantin Hurmuzachi(1863-1937), de asemenea membru de onoare al Academiei, a fost un remarcabil entomolog.”

Ștefan S. Gorovei

În familia Hurmuzachi, pe durata a două generații au ajuns „nemuritori”: Eudoxiu Hurmuzachi, Alexandru Hurmuzachi, Nicolae Hurmuzachi, Constantin N. Hurmuzachi.

Academia Română

Din cei șapte copii, cinci băieți și două fete, din prima generație a Hurmuzăcheștilor de la 1848, trei și anume Eudoxiu, Alexandru și Nicolae Hurmuzachi au fost membri ai Academiei Române, iar din generația a doua unul dintre băieți, Constantin N. Hurmuzachi a fost din nou membru al Academiei Române. În volumul *Membrii Academiei Române, Dicționar, 1866-2003*, elaborat de Dorina N. Rusu și apărut la Editura Enciclopediei/Editura Academiei Române, la paginile 389 și 390 am găsit prezentate aceste patru personalități cu rang academic. În finalul prezentării lui Hurmuzachi (Hurmuzachi), Constantin N., la bibliografie este menționat și studiul meu „Constantin N. Hurmuzachi,

entomolog și publicist militant pentru drepturile românilor”, studiu publicat în „Analele Bucovinei”, 1/1994.

Redăm în continuare meritele științifice care au stat la baza acordării rangului științific suprem acestor cărturari din familia Hurmuzachi.

Eudoxiu Hurmuzachi

Alexandru Hurmuzachi

Nicolae Hurmuzachi

Constantin Hurmuzachi

Pe baza unor ample cercetări în arhivele vieneze, între anii 1845-1858, Eudoxiu Hurmuzachi a adunat mii de documente privind istoria românilor. Manuscrisele au ajuns la D. A. Sturdza și apoi la Titu Maiorescu – ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice – care a constituit o comisie cu misiunea de a le tipări. Din comisie au făcut parte: Mihail Kogălniceanu, Alexandru Odobescu, Teodor Rosetti, D. A. Sturdza și Ion Slavici. Aceste documente istorice au apărut în limba germană în cinci volume sub titlul *Fragmente zur Geschichte der*

Rumănenen (Fragmente din istoria românilor) Această lucrare este „prima încercare de cuprindere a întregii istorii românești, într-o sinteză de largă respirație, bazată pe documentare cum nu se mai întâlnise în lucrările istorice românești de până atunci”²⁹. Colecția Hurmuzachi a apărut până în 1942, însumând 45 de volume în care sunt cuprinse 30.782 documente dintre anii 1199-1851. „Prin colecțiunea sa de documente – spunea Teodor Balan – Eudoxiu Hurmuzachi se situează între primii noștri istriografi moderni”.

Alexandru Hurmuzachi, împreună cu fratele său, Gheorghe Hurmuzachi, în perioada octombrie 1848- septembrie 1850, a editat revista „Bucovina, gazetă românească pentru politică, religie și literatură”. A sprijinit numirea lui Aron Pumnul ca profesor de limba și literatura română la catedra atunci înființată la Institutul de studii filozofice din Cernăuți. În 1862, a participat la înființarea Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina la a cărei inaugurare a ținut un important discurs. Pentru meritele sale recunoscute, la 22 aprilie 1866, a fost numit membru al Societății literare române de la București (viitoarea Academie Română).

În mișcarea culturală națională din Bucovina, un rol deosebit l-a avut Neculai Hurmuzachi. Activ în manifestările culturale din Bucovina, în anul 1879, împreună cu Ioan Bumbac, este ales membru în Comitetul Societății pentru Cultură. La înființarea Societății „Școala Română”, sucursala Cernăuți, din anul 1889, Neculai Hurmuzachi a fost ales președinte al acestei sucursale, după Mihai Pitei. Neculai Hurmuzachi a reușit să salveze câteva icoane de pe vremea lui Ștefan cel Mare și a prețuit, apărut și promovat tradițiile și obiceiurile strămoșești ale românilor.

Constantin N. Hurmuzachi a avut preocupări în domeniul vieții politice, mai cu seamă ca deputat în Dieta Bucovinei. Cele mai importante rezultate le-a obținut în domeniul cercetărilor biologice. Cu mult interes pentru studiul naturii încă din anii de școală. Constantin N. Hurmuzachi a cercetat lumea fluturilor și gândacilor – lepidoptere și coleoptere – la care a adăugat ample studii biogeografice. Ne-au rămas studiile din domeniul entomologiei între care cele mai importante privesc entomofauna României: *Catalogul Lepidopterelor din România. Privire analitică asupra familiilor de lepidoptere paleoarctice, Contribuții la fauna de lepidoptere din Alpii Austriei, Catalogul*

---

²⁹ Ștefan Gorovei – *Eudoxiu Hurmuzachi, un pionier al istoriografiei românești*, Magazin istoric, Anul VIII, nr1(82), ianuarie, 1874, p. 67

Coleopterele din România, Fauna de coleoptere din Bucovina și Galiția de est etc.

La acordarea titlului de membru de onoare, Academia Română, în scrisoarea care i-a fost adresată cu acest prilej, se spunea că omul de știință și omul politic Constantin N. Hurmuzachi a contribuit din plin la „înălțarea culturii și întreținerea sentimentului național”³⁰.

După cum rezultă din acest studiu monografic, Constantin N. Hurmuzachi este un distins om de știință care s-a remarcat prin studiile sale asupra macrolepidopterelor și coleopterele din Bucovina, prin cercetările asupra genurilor *Rubus*, *Potentilla* și *Fritillaria* și prin sintezele biogeografice privind fauna Europei.

În volumul *Membrii Academiei Române. Dicționar, 1866/2003*, pe care l-am menționat anterior, Constantin N. Hurmuzachi are rezervată o prezentare sintetică, la pagina 389, și pe care o reproducem cu fidelitate:

„Hurmuzachi (Hurmuzachi), Constantin N. (3 octombrie 1863, Cernăuți-23 februarie 1937, Cernăuți), entomolog, Membru de onoare al Academiei Române (7 iunie 1919)

Studii liceale la Cernăuți și superioare (filosofia și dreptul) la

Cernăuți și Viena. Din 1890 s-a consacrat cercetărilor entomologice. A fost profesor de entomologie și biogeografie la Facultatea de Științe a Universității din Cernăuți (din 1931). A desfășurat (mai cu seamă până în 1918) o bogată activitate publicistică, colaborând la diverse periodice ale vremii: „Gazeta Bucovinei”, „Patria”, „Tribuna”, dar și la publicații de specialitate din Viena, Berlin, Dresda, Zurich, Braunschweig. A făcut cercetări în domeniul lepidopterelor și coleopterele. Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în numeroase lucrări, între care *Beiträge zur Käferfauna der Bucovina und Nordrumäniens* (1888); *Untersuchungen über die Lepidopterenfauna*

³⁰ *Memoriul asupra titlurilor și lucrărilor lui Constantin N. Hurmuzachi*, Cernăuți, 1927, p. 5

der Bucovina (1894); *Die Schmechterlinge (Lepidoptera) der Bucovina* (2 vol., 1897); *Cercetări nouă asupra raporturilor faunistice din Bucovina cu privire specială la clasa coleopterelor* (1901); *Catalogue des lépidoptères recoltés en Roumanie pendant l'année 1901 par les membres de la Société des Naturalistes de Roumanie* (1912); *Conspectus specierum et varietatum generis Rubus L. Circum Ichtl.* (1925); *Die Entwicklung der Europäischen Lepidopteren Fauna seit der Tertiärzeit in Lichte der Paleographie* (1930); *Opiniuni mai nouă despre evoluția geografică a faunei și florei europene aplicate la fauna lepidopterelor* (1936) ș.a. Doctor Honoris Causa al Universității din Cernăuți.

Bibliografie: *Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii*. Dicționar. București, 1982; Petru Bejinariu, *Constantin N. Hurmuzachi, entomolog și publicist militant pentru drepturile românilor*, în „Analele Bucovinei”, 1/1994; Ilie Luceac, *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*. Cernăuți-Timișoara, 2000.

IX. Cercetări biologice

„... trebuie să luăm din natură numai ceea ce se poate reface, în afara minereurilor, care trebuie raționalizate”

Eugen Pora

A. Lepidoptere și Coleoptere

Numărul impresionant de mare de titluri de studii și articole din repertoriul bibliografic demonstrează bogata activitate științifică a profesorului Constantin N. Hurmuzachi. Subliniem că cercetarea s-a realizat în patria de baștină Bucovina și apoi în vechea Românie și, respectiv în regiunile mai îndepărtate ale fostei Austrii – Austria superioară (Ischl) și Istria (Insula Brioni).

Constantin N. Hurmuzachi s-a ocupat mai întâi de cercetarea și colecționarea coleopterelor și lepidopterelor. Debutează în revistele științifice cu un important studiu pe 60 pagini *Fauna de coleoptere din Bucovina*, publicat la Berlin în 1888. După o activitate de zece ani, publică lucrarea *Fluturii României*³¹, un studiu monografic cu un număr mare de forme interesante, cu multe consemnări privitoare la structura, tipul zborului, descrierea varietăților și raselor locale și a „aberațiilor” etc. Tot aici sunt prezentate considerații climatice, zoo- și fitogeografice, iar în anexă a fost pusă prima hartă fitogeografică a Bucovinei. Această lucrare monografică a fost primită cu interes și apreciată în lumea științifică din străinătate, ba chiar recomandată drept model în domeniul lucrărilor faunistice.

Constantin N. Hurmuzachi s-a preocupat și de importanța practică a studiului insectelor, publicând date originale de mare utilitate

---

³¹ M. Gușuleac – Constantin Hurmuzachi. *In memoriam*, Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți, volumul XI, 1937, Editura Facultății de Științe din Cernăuți, p. 6.

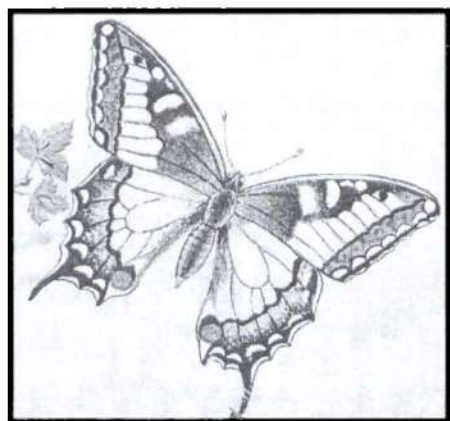
în lucrarea *Omida stricătoare sfeclei* (1930), ca și studiul *Importanța economică a entomologiei* (1937).

Cât privește metoda științifică, studierea faunistică a unei regiuni respectând limitele ei naturale este superioară studiului regiunii după limite politice, cum a fost cazul Bucovinei. În Bucovina se găsesc trei regiuni naturale și această varietate localizată pe un spațiu mic îl ajută pe Constantin N. Hurmuzachi să compare mai ușor fluturii din aceste regiuni faunistice. Este vorba de regiunile : pontică, baltică și alpină.

În cadrul cercetării lepidopterelor și coleopterelor, entomologul Constantin N. Hurmuzachi își exprimă punctul său de vedere privitor la delimitarea noțiunii de specie, varietate și aberațiune. Specia, spunea C. Hurmuzachi, nu este ceva fix, ci o unitate care stă sub influența factorilor de mediu și este supusă modificărilor. În tendința aprofundării defnirii speciei, entomologul menține caracterizarea genetică a acesteia, nu admite subspeciile, ci numai variațiunile și aberațiunile. Studiile sale privitoare la defnirea unităților taxonomice le-a făcut asupra lepidopterelor, mai cu seamă asupra genului *Melitaea* și a genului *Erebia*, și asupra coleopterelor. Cel mai mult s-a ocupat de genul

Melitaea, la care a studiat anatomia aparatului genital mascul. Grație reputației dobândite și în străinătate, entomologul C. Hurmuzachi primea colecții întregi spre verificare și determinare pentru genul *Melitaea* și *Erebia*.

Lepidopterele cuprind insecte de mărimi diferite, au corpul acoperit cu solzi sau peri, iar antenele au forme diverse. Insectele au aparatul bucal ca o trompă, adaptat la aspirat lichide. Caracteristică este prezența celor două perechi de aripi membranoase, acoperite cu solzi de

Papilio machaon - cobra
rânduncii

mărimi diferite. Larvele sunt cunoscute sub numele de omizi. Ordinul lepidopterelor se împarte în subordinul Homoptera și Heteroptera.

În lucrarea *Catalogul lepidopterelor culese în România în anul 1901, de membrii Societății Naturaliștilor din România și determinate de Constantin N. Hurmuzachi*, Cernăuți (Bucovina), am găsit enumerate, cu localizare geografică, 118 specii de macrolepidoptere și 16 specii de microlepidoptere. Parcurgând riguroasa taxonomie a

lepidopterelor din Catalog, am constatat că entomologi, specialiști în lepidoptere, până la Constantin N. Hurmuzachi, au fost D. Caradja și D. Fleck.

Entomologul Constantin N. Hurmuzachi menționează speciile noi pentru România și care "nu se găsesc ca observate în România nici în lucrarea D-lui Caradja, nici în lucrările D-lui Fleck.". Sunt enumerate: *Lycaena Zephyrus* Friv., *Argynnis Pales* Schiff forma tipică, *Psodos Trepidaria*, *Crambus Selasellus* Hb., *Colias Palaeno* L.v., *Europomone* O., *Erebia Ceto* Hb., *Erebia Tyndarus* Esp., *Erebia Goante* Esp. De asemenea sunt noi pentru fauna României varietățile notate în acest catalog cu un asterisc. (vezi Catalogul Lepidopterelor).

În continuare, entomologul Constantin N. Hurmuzachi redă localitățile de unde au fost "culese" lepidopterele din acest catalog și pe care le enumerăm și noi: Slănic-Moldova și Valea Pufului în districtul Bacău; Orbeni în districtul Putna; Bușteni, Valea Cerbului, Valea Jepei, Caraimanu, Omu și Secăeni din districtul Prahova; Stânca-Ștefănești, Botoșani, Albești, Cucuteni din districtul Botoșani; Rotopânești din districtul Suceava; Cernavoda, Murfatlar, Constanța, Tekir-Ghiol și Enișenlia din districtul Constanța; Chitila din districtul Ilfov.

Pentru ușurința comparării lucrărilor privind lepidopterele, s-a păstrat aceeași împărțire și nomenclatură. Putem acum înțelege pasiunea, eforturile și însemnătatea acestor cercetări de entomologie în arealul natural al fiecărei specii pe care le-a manifestat omul de știință Constantin N. Hurmuzachi și colegii săi entomologi.

În acest Catalog al entomologului Constantin N. Hurmuzachi lepidopterele cuprind: Macrolepidoptere și Microlepidoptere. La macrolepidoptere am găsit enumerate 118 specii, între care și speciile *Melitaea* și *Erebia*. Specia *Melitaea* are în catalog patru forme: *Melitaea Phoebe* cu localizare în Enișenlia, *Melitaea Trivia*, idem, *Melitaea Didyma* O. var. Exemplarele masculine au culoare intensă cu desene negre reduse, iar cele femele au culoare gălbuie, mai palidă. Au fost culese de la Murfatlar, Cernavoda și Enișenlia, în august 1901. *Melitaea Athalia*, cu exemplarele femele mai palide și desenul negru mai subțire, culese în august, la Scăieni.

Din specia *Erebia* sunt enumerate 9 forme: *Erebia Epiphron*, var. *Cassiope*, Valea Cerbului, august; *Erebia Melapus*, Valea Cerbului, Schitul Ialomicioarei și Valea Iepeii din regiunea alpină, august; *Erebia Manto*, Valea Iepeii, specie cunoscută până acum numai pe muntele Rarău din județul Suceava; *Erebia Ceto* Hb., muntele Babir, județul Mehedinți; *Erebia Tyndarus* Esp., muntele Căliman, Lucaci, județul Suceava; *Erebia Goante* Esp., muntele Căliman; *Erebia Aethiops*

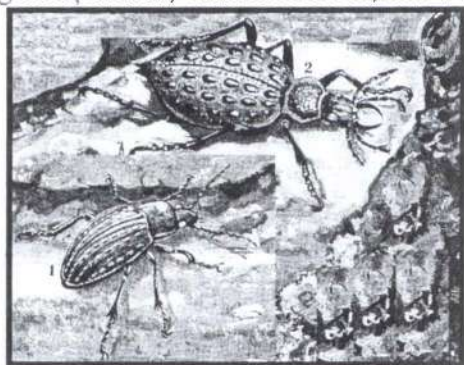

Esp. Slănic; *Erebia Ligea* L., Bușteni, iulie; *Erebia Euryale* Esp. Valea Ipei, august.

Studierea speciilor de lepidoptere și anume genul *Melitaea* și *Erebia* din Munții Carpați l-a condus spre cunoașterea originii, migrației și, în general, a evoluției fluturilor. După multe investigații, a ajuns la „o singură problemă” și anume la biogeneza lepidopterelor din Europa. În acest scop face apel și la date și informații din geologie, paleontologie, zoogeografie și fitogeografie. Cunoștințele botanice și mai cu seamă cele privind genurile *Potentilla* și *Rubus* l-au condus la descifrarea evoluției geografice a unor mari grupe de plante și animale.

Vechea ipoteză potrivit căreia întreaga floră și faună actuală ar fi venit din Asia și mai cu seamă din Siberia, a fost combătută de Constantin N. Hurmuzachi. El a ajuns la concluzia că chiar în timpul glaciațiunii cuaternare, a rămas suficient spațiu în Europa pentru menținerea florei și a faunei specifice climatului temperat. Constantin N. Hurmuzachi este primul care a arătat că în Europa a fost un centru de evoluție a lepidopterelor, folosind date din paleogeografie, zoogeografie și fitogeografie.

Această nouă concepție a prezentat-o în mai multe articole scrise și publicate între anii 1929-1935, iar sinteza ei o găsim în lucrarea *Opinii noi asupra evoluției faunei și florei europene* (1935) în care a scris: „Chiar în timpul culminării glaciațiunilor cuaternare a rămas destul spațiu în Europa pentru prosperarea florei și faunei climatului temperat și deci se poate abandona vechea ipoteză care pretinde că întreaga floră și faună actuală ar fi migrat, după retragerea glaciațiunilor, venind în Asia, mai ales din Siberia”.

1. *Carabus cancellatus*,
2. *Coptolabrus antaeus*.

Coleopterele, grup de insecte cu două perechi de aripi dintre care cea anterioară chitinizată și întărită, formând ceea ce numim elitre și cea de a doua pereche membranoasă și îndoită în falduri longitudinale și transversale sub elitre. Aparatul bucal este masticator. Cuprinde coleoptere carnivore-subordinul Adephaga și coleoptere omnivore-subordinul Polyphaga.

Catalogul Coleoptelor

*culese din România în anii 1899 și 1900 de membrii Societății Naturaliștilor și determinate de Constantin N. Hurmuzachi (Cernăuți)*³² cuprinde numele a 194 de specii. Entomologul ne atrage atenția că în cele 194 de specii se află și patru specii noi, aparținând la patru genuri: Sipa, Harpalus, Rhizotragus și Podonta și care au fost încredințate pentru descriere lui Reitter. Tot în acest număr de 194 de specii sunt cuprinse și două varietăți noi: Carabus violaceus, var. dacoromanus și Otiorrhynchus Kratteri, var. unicolor. În acest Catalog sunt cuprinse și specii "cunoscute până acum numai în regiuni depărtate"³³ precum: Peninsula Iberică, Crimeea, Dalmația etc. Între aceste specii enumerăm: Malachius lusitanus Er. var. australis; Asida fascicularis Germ.; Halosimus chalybdaeus; Psalidium maxillosum. Reitter descrie și o specie nouă – Nebria Rybinskii Reitter. În Catalog sunt cuprinse cele 194 de specii grupate în 15 familii pornind de la Fam. Carabidae și terminând cu Fam. Coccinellidae (vezi Catalogul Coleopterelor).

B. Studiul plantelor

Cel mai evoluat grup de plante îl reprezintă angiospermele (încrângătura Angiospermatophyta). Această încrângătură cuprinde plante erbacee și leguminoase, iar organul lor caracteristic este floarea. La angiosperme floarea are învelișuri: androceul (totalitatea staminelor) și gineceul (totalitatea pistilelor) Aici, la această floare, carpelele s-au sudat pe marginile lor și-au format cavitatea ovariană care închide și protejează ovulele. Angiospermele au dublă fecundare și în urma acestui proces rezultă zigotul principal (2n) din care se dezvoltă embrionul cu 1-2 cotiledoane. Angiospermele sunt plantele la care apare pentru prima dată, pe scară evolutivă, fructul în care este închisă sămânța și care dă numele de angiosperme. La rândul lor, angiospermele cuprind clasa dicoti-ledonate (de la magnolia până la floarea soarelui) și monocotiledonatele (de la limbariță la graminee și rodul pământului). Dicotiledonatele cuprind plante lemnoase și erbacee cu frunze simple și compuse, cu nervație penată și palmată. Florile, de regulă, hermafrodite, iar embrionul prezintă obișnuit două cotiledoane, de unde și numele încrângăturii.

În anul 1898 Constantin N. Hurmuzachi a publicat lucrarea *Schița de vegetație a Bucovinei*. Între 1901-1907 a publicat două lucrări

³² *Buletinul Societății de Științe*, An. XI, nr.3. mai-iunie 1902, p. 366.

³³ *Ibidem*, p. 367.

privind definiția speciei și a subunităților sale și a introdus, pentru prima dată, drept criteriu definitoriu al speciei condiția ca descendenții să fie fertili și viabili.

Genul *Rubus*

Din clasa Dicotyledonate face parte familia Rosacee, cu genul *Rubus* (zmeurul). Genul *Rubus* cuprinde peste 200 de specii care sunt arbuști cu frunze compuse și inflorescențe cimoase. Formula florală: $xK5C5A \quad 8G8$. Receptacolul este convex, gineceul superior, iar fructele polidrupe. *Rubus idaeus* (zmeurul-foto) este un arbust de 1-2 m, cu tulpini bienale, iar fructele sunt comestibile. În pădurile de brad întâlnim zmeurul (zmeura), plantă cu fructele mici, dar puternic mirositoare. Ramurile sunt mlădioase, cu ghimpi de temut și împreună formează desișuri pe care chiar și ursul cu greu le poate străbate. Ramurile când ating pământul pot da rădăcini și astfel se formează tufe care mereu se îndesesc. Fructul este compus din boabe roșii, sub formă de căciuliță pe capătul umflat al codiței florii. Sunt aromate, se consumă proaspete sau din ele se fac dulcețuri sau siropuri.

Rubus idaeus (zmeurul).

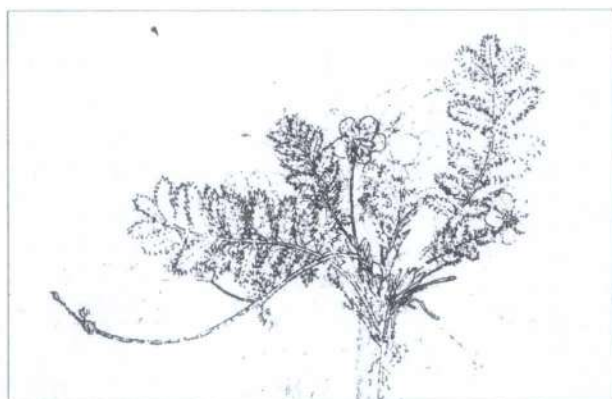
Prin tăierile din pădure întâlnim crengile de mure sau rug (*Rubus sulcatus*), precum niște lațuri. De la rădăcină se îndoie în toate părțile, prezintă ghimpi ascuțiți și prin care se apără împotriva animalelor. Florile albe, cu multe stamine „mereu se dezvăluie în lungul crenguțelor mlădioase, care se pot prinde adesea cu vârful lor fraged de pământ, dând naștere la alte tufe”³⁴. *Rubus odoratus* este o specie ornamentală cu frunze simple și flori mari roșii. *Rubus caesius* este tot un arbust, dar târător și crește în lungul apelor, în lunci. (vezi „Dare de seamă introductivă despre speciile din genul *Rubus* L. aflate în Bucovina”).

³⁴ Ion Simionescu – *Flora României*, Editura Albatros, ediția a IV-a, 1973, p. 76

Constantin N. Hurmuzachi a inventariat 47 specii de *Rubus*, numai în Bucovina, stabilind arealul acestor specii și originea lor central-europeană.

Genul *Potentilla*

Potentilla anserina.

Genul *Potentilla*, din aceeași familie a lalelelor, cuprinde specii erbacee, perene, cu frunze palmate, iar florile au caliciu. Foarte răspândită din zona de pădure (etajul fagului) până la malul mării. *Potentilla argentea* (scrântitoare) are frunze palmate-sectate, de un argintiu și păroase pe fața inferioară, iar florile galbene pe tipul 5. *Potentilla reptans* (cinci degete) are tulpini târâtoare, frunze palmat-compuse, cu cinci foliole, cu răspândire în pajiști umede.

Constantin N. Hurmuzachi a inventariat 21 specii de *Potentilla*, descoperind și două specii noi pentru flora României (*Potentilla norvegica* și *Potentilla pusilla*).

Genul *Fritillaria*

În grupul important și cu mare răspândire a monocotiledonatelor sunt cuprinse plantele din ordinul Libiales, familia Liliaceae cu genul lalelelor. Genul *Fritillaria* cuprinde plante, cu bulbi, cu tulpinile aeriene foliate și frunzele liniar-lanceolate, nevaginate și așezate altern. Florile sunt mari, solitare sau grupate în inflorescențe. Din cele peste 100 de specii, câte se află în zona temperată a emisferei nordice, în țara noastră se întâlnesc trei specii: *Fritillaria imperialis*, *Fritillaria tenella* și

Fritillaria meleagris (bibilica sau laleaua pestriță)³⁵. Laleaua pestriță sau bibilica este o plantă bulbiferă, cu toate frunzele alterne, liniar-lanceolate, late de 3-10 mm. Fovelele nectarifere sunt liniare. Este o plantă decorativă, ocrotită de lege, întâlnită din ce în ce mai rar, mai cu seamă prin pădurile de luncă sau în pajiștile umede. Constantin N. Hurmuzachi s-a ocupat de această plantă frumoasă și rară și cu deosebire s-a ocupat de răspândirea ei în Bucovina³⁶. În anul 1931 biologul Constantin N. Hurmuzachi a menționat reapariția în Bucovina a speciei *Fritillaria meleagris* (după 60 de ani de la prima semnalare). A avut reale preocupări și pentru propunerea și promovarea de măsuri de ocrotire a plantei cunoscută la noi mai cu seamă sub numele de laleaua pestriță și mai rar căldărușa.

Fritillaria

Fritillaria meleagris

În numărul 3, Anul IX, din 24 ianuarie 1901 a ziarului „Deșteptarea” s-a scris: „Dl. Constantine baron Hurmuzaki a publicat în revista «Globus» din Braunschweig un interesant studiu despre vegetațiunea munților noștri, care de curând a fost reprodus în traducere de o revistă engleză din Londra. Îl felicităm pe dl. baron Constantin Hurmuzaki la atenția, ce dă lumea savantă din Anglia lucrărilor D-sale”.

Prin activitatea sa, importantă și amplă, Constantin N. Hurmuzachi a ridicat prestigiul Bucovinei și, în general, a României în străinătate.

³⁵ Păun M, Turenschi E – *Botanică*, Editura didactică și pedagogică. București, 1980, p. 370

³⁶ Bejinariu P. – *Constantin N. Hurmuzachi – entomolog și publicist militant pentru drepturile românilor*, Analele Bucovinei, 1/1, 19094, p.51-54

X. Colaboratori în entomologie

„Profesorul entomolog ducea o viață cu totul retrasă, trăind numai pentru știința sa în camera de lucru...”

Mihai Gușuleac

Activitatea de cercetare nu este una care se poate realiza izolat, indiferent de capacitatea cercetătorului. Și Constantin N. Hurmuzachi a avut colaboratori, cercetători cu care a comunicat și s-a sfătuit sau care s-au format în domeniul entomologiei și cu sprijinul și generozitatea sa.

Alexei Alexinschi (1899-1966), îndrumat de Constantin N. Hurmuzachi³⁷ aprofundează studiul lepidopterelor din Moldova. S-a născut în anul 1899, în comuna Iaroslav, într-o familie de funcționari, iar de la vârsta de 5 ani a fost crescut de bunicul său. După școala primară, urmează la Hotin cursurile secundare și apoi Facultatea de științe naturale de la Universitatea Cernăuți pe care o absolvă în 1925.

Între anii 1926 și 1952 a funcționat ca profesor suplinitor la mai multe licee, iar între anii 1952 și 1954 a fost profesor definitiv la Tecuci și apoi la Iași. Începând din anul 1954 a fost încadrat ca cercetător principal la Laboratorul de sistematică animală de la Academia Română, Filiala Iași. Încă din anul 1950, paralel cu activitatea didactică, a lucrat ca referent științific în colectivul pentru „Fauna României”. S-a afirmat ca un pasionat entomolog în țară și în Polonia și Rusia. A fost membru în mai multe societăți științifice: Societatea Română de Științe, Societatea de Geografie, Societatea Naturaliștilor din România, Societatea de Entomologie din România.

Alexei Alexinschi a cutreierat, cu scop de studierea lepidopterelor, în Munții Rodnei, Ceahlău, Măgura Odobești, Parâng, Cheile Bicazului, Hășmaș etc. Studiarea fluturilor în realitățile naturii Alexei Alexinschi a făcut-o încă din vremea studenției și cu deosebire în împrejurimile orașului Iași. În perioada 1928-1952 a studiat fauna

---

³⁷ Emil Pop, Radu Codreanu – *Istoria științelor în România*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p.122

entomologică din sudul Moldovei. În anul 1962 a susținut teza de doctorat privind familia Pyralididae din sudul Moldovei la Universitatea București. Rezultatele cercetărilor științifice ale entomologului Alexei Alexinschi au fost prezentate în cele 43 de lucrări științifice asupra fluturilor din România și în colecția cu cca 2600 specii cu 28.000 de exemplare de lepidoptere aparținând la diferite familii

În cinstea lui Alexei Alexinschi un fluture *Paranassius apollo* L., o varietate nou semnalată de entomolog pentru prima dată a căpătat numele „alexinschii” și un exemplar se află în colecția de la Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa” București. Pe entomologul Alexei Alexinschi l-am cunoscut și am avut discuții de mai multe ori la Rădăuți, inclusiv în domeniul entomologiei, în perioada cât soția domniei sale a lucrat ca profesoară la Școala generală Iaslovăț din comuna Iaslovăț. A murit la 29 aprilie 1966 la Iași.

Anton Husiatinschi, asistent definitiv, cu doctoratul în științele naturale susținut și promovat în anul 1937, a făcut studii despre lepidoptere, zoocedidii și mai cu seamă despre hidracarieni. În Biblioteca Academiei Române se află două lucrări.

XI. Constantin N. Hurmuzachi – publicist

„Dl. Constantin baron Hormuzaki a publicat în revista „Globus” din Braunschweig un interesant studiu despre vegetațiunea munților noștri, care de curând a fost reprodus în traducere de o revistă din Londra. Îl felicităm pe dl. baron Constantin N. Hormuzaki la atenția, ce dă lumea savantă din Anglia lucrărilor D-sale. Dl. C. Hormuzaki s-a distins și ca publicist politic”

Deșteptarea, an.IX, nr.3,11/24 ianuarie, 1901

Ca om de cultură, Constantin N. Hurmuzachi a colaborat la publicațiile vremii între care: „Gazeta Bucovinei”, „Patria” și „Deșteptarea” din Cernăuți; „România Jună” și „Românul” din București; „Tribuna” din Sibiu; „Românismul”, „Liga Română”, „Kreuzztung” din Berlin; „Politik” din Praga; „Morning Post” din Londra; „Verhandlungen der Zoologisch-Botanischen Gesellschaft” din Viena; „Entomologische Nachrichten” din Berlin; „Iris” din Drezda; „Entomologische Rundschau” din Stuttgart; „Societas Entomologica” din Zurich; „Buletinul Societății de Științe” din Cernăuți etc

În studiile și articolele sale Constantin N. Hurmuzachi era preocupat de apărarea limbii și culturii române și a drepturilor românilor din Bucovina mereu amenințate sau încălcate de autoritățile austriece.

Constantin N. Hurmuzachi a scris broșura *Câteva cuvinte despre folosul limbii românești* răspândită, înainte de 1918, în special, în rândul intelectualilor din Bucovina. În articolul „Casa lui Aron Pumnul” (Foița) din ziarul „Patria”, 21 aprilie 1910, sunt redată realitățile românilor din Bucovina în domeniul vieții culturale și școlare. „În vremea când a venit Pumnul în Bucovina, starea Românilor era cât se poate de rea: nu aveau școli, n-aveau cărți, erau răzlețiți și fără conștiință națională; nu se afla nici o societate românească, nu era nici o bibliotecă cu cărți românești, așa că românismul se afla la marginea prăpăstiei.

ABONAMENTELE:

Pentru abonamentul nostru-regular:
Pe un an (12 numere) 4 lei 8 ban.
3 luni 3 lei.

Pentru abonamentul de circulație:
Pe un an (20 numere) 6 lei 10 ban.
3 luni 3 lei 5 ban.

Abonamentul se plătește înainte.

Un număr costă 20 bani.

PATRIA

Apare: Joia și Duminica.

INSERTIUNILE

Un rând pe linie și spațiu din două
pentru fiecare rând. Se plătește
în avans 10 bani. Se învețe în
la editura „Patria” din Cernăuți.
Numărul prin care se plătește

Prevedem că inserțiile și inserțiile
se primesc în administrație.

Numărul și numărul de
număr pe care îl ținem în
30 (Patria).

Manuscrisurile nu se întorc.

Redacția și administrația: Cernăuți, piața principală Nr. 3. Telefon, Nr. 422.

Cernăuți în ajunul Crăciunului 1910.

Primoasă sărbătoare a Crăciunului pe care o serbăm în zilele acestei toale crăciunului ortodox și pentru noi un moment de revedere sufletească. Din lupta zilnică ce o purtăm pentru progresul neamului nostru mult băruț de fel și fel de petol pe orice un moment și răsuflăm. Și în aceste momente de tinerie și pace în mintea noastră se înălțează un tablou interesant — viața poporului român. Îl vedem undeva în depărtare numai un răspic mic, înfruptându-se deabia și deja i se ivesc în cale mii de obstacole. Dar el le învinge și trece înaintea victoriei. Și cu cât mai multe pedecle ce i se opun în drumul său întruia cu atât mai vjeloș, mai tulburat se aruncă și răstornă în furie sa totul în pământ. Drumul îl este deschis — nimic nu-i poate sta în cale. Și când ne gândim la aceste vjeli și grele, la aceste nevoi și cămășii prin care a trecut în decursul veacurilor și a rămas neamul, o dragoste, o dragoste neapăsată se strecoară în sufletul nostru pentru acest vrednic oșac bălăt de toale pălănșite, încoțit de toți vrșajii și care tot și la postul lui. Ne dăm seama că el merită la adevăr o silă soartă de căi ce se i-a fost băruțis în dragostea și admirația noastră pentru călăuzii neamului de mari ale neamului nostru reprezentat prin înțepenia și inteligența noastră (cărămă se strecoară un pic de dăruire care se înmulțește cu cât ne confundăm mai mult cu gândul în multiple probleme ale zilei — azi). Cum, ne zicem și inimă noastră strălucie se îndușure, să pară acest neam întrucât face a trecut din țara noastră țară țară.

țicilor adopi aici din toale părțile țării care ne răpesc limba noastră, deica noastră limbă. În care a depășit simplere și gândirea românească de noi de ani? Și pentru ce? Sentim noi un neam inferior popoarelor care au răvărit și ne-au lăcșat pământul și dreptățile noastre? Nu dispune poporul nostru de puterile necesare pentru a coaduna lepta de apărare pe care în tot trecutului său a purtat-o cu sâmbăz sau n-o-a condusătorii care să deie sentimentul de biră și să conducă celele înțelește la izbândă?

Nu, n'avem motive ca să disperăm. Poporul nostru a tot vechea, harnică și inteligentă glorioasă, care a făcut domani glorioase ale marilor noștri Voievozi, can, așa neabăgă în samă a dovedi în momente cind toți o uitaseră că întruina remădă memoriile puteri care așteaptă să fie numai tulărebinălate. Și această constatare, care nu poate fi contestată de nime ne umple de bucurie. Nu poate pen un popor care are la baza sa un element plin de vjeloș și vjaloșitate, un element sănătos, condișunea primă pentru ori și ce acșione de progres.

Dar, să punem cărei realizabil ai acestele tragedii sușduitoare care un neam se așlege așa acșind cu viața în mână, din angășione sa proprie. Ce responsabilitate grea va apăna asupra conducătorilor acșei popor nelenici?

Și înțepurările excepționale de grele prin care trece poporul nostru azi în țara lui strămoșască dorm să în un momento pentru casa noastră conducătorii. Birătoarii pe pământul său, ameninșai în avulul său material și moral, acșei popor, care a fost un puternic element

luptă asupra la răspundere de istoria nepărtinitoră trebuie să fim mai înțepi nu toți un a fel și o gândire. Să proclamăm deci me mai înainte în anul nostru pacea pentru care chiar fel lui D-seu s'a pogorât din înțeleșne cerurilor în țesele dăia Vjilșiei, condișionea primordiale a ori și carei acșione cu soții de reșchiță. Dar nu pacea înțeleșită, pacea, în așamă cărea să se sălășușioneze într-o condișionea înțeleșită și angășionea, pacea și liniștea organizașionilor cari mor, o dorim, o parea din care vedeșe fiorena românească a progresului. Pace și buna înțeleșire în mijlocul nostru a cel mai puternic acșu contra tuturor înțepurării din afară de a ne stăbe.

Și cu dorinșia cu buna înțeleșire care după mult abucim s'a inșorș țără la rădănșe noastre umbrăto cu arșele și acșioșite înțeleș acșione și cuprindătoș toți mai mult teren să rămăse vjeloș și neabăgă înțepș, dorind neamului nostru înșur.

Sărbători ferice!

O Invățătură.

(Alegeriele comunale din Suceava).

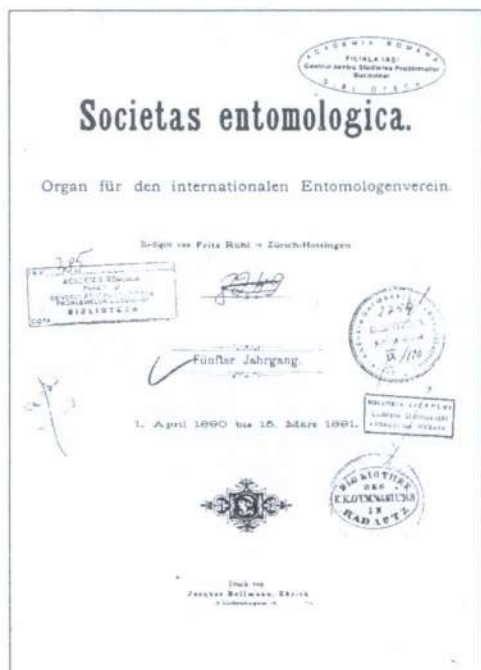
Ai înțepșur și înțeleșă (foster) d'aci s'ar horșii carei din noi să fars vjeloș mai amăndătoș acșu stătușe belnău a elementul românesc din orașele noastre. S'ar putea sălege pe urma acșor cerșion conșionănoșe înțeleșă, pe cari noi Românii, cu tradișionea noastră înțeleșă din urmaș, le simșim de reșchiță înțeleșă.

Așa se prezentau lucrurile pe atunci și în aceste condiții și-a început Pumnul opera sa naționalistă de mântuire, pe toate căile, sprijinit și îndemnat de unica familie cu conștiință trează, de familia Hurmuzăcherștilor. Ce-i dreptul, a fost mare sprijinul ce l-a căpătat Pumnul de la Hurmuzăcești, dar, fără de Pumnul, aceștia singuri n-ar fi putut face nimic, căci lipsiau școlile, lipsiau dascălii și nu erau cărți, iar Pumnul a fost totul, a fost pretutindeni și le-a făcut toate". În continuare, articolul conține afirmații cu rol de concluzie: "...Pumnul a scăpat Românismul în Bucovina de pieire, căci, dacă n-ar fi fost el, apoi profesorul de până ieri de la catedra pentru limba română de la Universitatea din Cernăuți, cum mărturisește el însuși, cu atât mai mult, s-ar fi înstrăinat alții, cari n-ar fi avut puterea acestuia. D.dr.I Sbirer a înfiinșătorul «Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina», o societate care a avut un rol mare și hotărâtor pe vremuri în Bucovina".

În același ziar din data de 15 mai 1910 avem un comentariu despre un moment anume din viața orașului Rădăuți: "În Rădăuți s-a făcut un palat nou al Primăriei. Pe frontispiciul palatului, mare cât o zi de post, stă scris cu litere mari în limba germană" Stadtgemeinde

Radautz”, iar despre limba românească nici pomină. Rădăuți e, va să zică, o Gemeinde” nemțească cu caracter curat jidovesc, iar Românii sunt numai atunci când contribuiesc cu banii lor la clădire. Edificiul Primăriei nu e gata cu totul, dar în catul de jos și-au deschis acuma vre-o 30 de jidani prăvăliile și măcelăriile, iar în mijlocul tuturor, pentru ca batjocura să fie și mai mare, se află o prăvălie rusească.”... Tot în ziarul “Patria” nr. 49 din 29 iulie 1909, articolul *Adunarea plenară a comitetului național* prezintă inițiativa transmiterii unei telegrame Împăratului Austriei, sub semnătura Dr. Iancu cav.de Flondor. Deputatul Dr. Isopescul-Grecul a propus ca această telegramă să fie scrisă în limba română (se impunea traducerea ei din limba germană în care era deja scrisă). Alți deputați între care și deputatul Bejan au subliniat faptul că a trimite telegrama în limba română “ar fi un act de nepolitețe, ba chiar de directă demonstrațiune față de locurile prea Înalte dacă am trimite depeșe în limba română, cu atât mai mult că chiar în viața de toate zilele se respectă regulele politetei ca să te adresezi către o persoană în limba care o cunoaște”. Deputații Dr. Hurmuzachi și Simionovici s-au asociat propunerii lui Dr. Isopescu-Grecul și până la urmă telegrama s-a transmis în limba română. Iată problemele cu care se confruntau românii sub dominație străină, dominație socotită doar civilizatoare de unii istorici sau oameni de cultură copleșiți de atâta cultură occidentală.

Din presa vremii aflăm și necazurile și greutățile populației românești cu reacții negative și față de frații Hurmuzachi. În ziarul “Patria” din 15 august 1909, tableta *Făgăduielile baronului Hurmuzachi* sunt redată măsuri pentru atragerea de aderenți politici, dar fără respectarea promisiunilor. În alte ziare găsim și referiri asupra oamenilor care lucrau pe moșii, inclusiv pe cele ale Hurmuzăcheștilor și care erau considerați “salahorii” sau “hargății” moșiiilor boierești.

studiile și articolele publicate, așa cum rezultă fie și numai din numele acestor reviste, ne dăm ușor seama de preocupările lui Constantin N. Hurmuzachi în cele două planuri: cercetările din domeniul entomologiei și biogeografiei și participarea și prin cuvântul scris la apărarea intereselor românilor din Bucovina.

XII. Deputat în Dieta Bucovinei

„O figură importantă a fost și Constantin N. Hurmuzachi.....S-a remarcat și în mișcarea națională și culturală bucovineană ca publicist și deputat în Dieta provincială(parlament)”

Mircea Grigoroviță

În perioada 1910-1914, Constantin N. Hurmuzachi a fost propus și ales deputat în Dieta Bucovinei, alături de alți deputați români prezenți de-a lungul timpului în parlamentul din Viena. Între acești deputați enumerăm: George Grigorovici, Constantin Isopescu-Grecul, Teofil Simionovici, Alexandru N. Hurmuzachi, Aurel Onciul și alții.

În calitate de delegat în Comitetul școlar al Dietei, a pledat pentru învățământul românesc în toate școlile din care limba română a fost eliminată. În susținerea acestui deziderat a venit și broșura *Câteva cuvinte despre folosul limbii românești*, scrisă de Constantin N. Hurmuzachi și difuzată în rândul intelectualilor din Bucovina înainte de 1918.

Tot în calitate de deputat, a susținut pe români și în privința bisericii ortodoxe. În broșura „Chestia delimitării diecezelor naționale gr.-or. din Bucovina” din anul 1913 a combătut ideea rutenilor de delimitare a diecezei potrivit cu proporția numerică a enoriașilor. „Teritoriul istoric al Bucovinei va fi rupt în două părți – scria Constantin N. Hurmuzachi – explicând pericolul cu care erau amenințați românii, în cazul delimitării diecezelor – una curat ruteană, cealaltă „nu românească, ci o amestecătură de diferite naționalități. Căci rutenii, precum am zis, vor asimila ușor prin biserica națională minoritățile românești, pe când minoritățile rutene vor rămâne așa precum prosperează acum, cu toate că posedă preoți români, cele mai importante vor fi scutite prin confesiunea greco-catolică”³⁸.

---

³⁸ Ilie Luceac – *Familia Hurmuzaci: între ideal și realizare*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Auguista, Timișoara, 2000, p. 260

XIII. La Actul Unirii din 1918

„Drept aceea noi, Congresul General al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investiți singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale hotărâm: Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României”

Iancu Flondor, Ion Nistor

Generația care a urmat după frații Hurmuzachi, s-a evidențiat și ea prin activitate politică, culturală și științifică. Evocăm aici pe cei doi fii ai lui Nicolae Hurmuzachi – Constantin și Alexandru – și pe Eudoxiu (Doxuță), fiul lui Gheorghe Hurmuzachi.

Continuând lupta începută de părinții lor pentru românism și pentru unitatea românilor, Constantin N. Hurmuzachi, Alexandru N. Hurmuzachi și Doxuță Hurmuzachi au făcut parte din Comitetul Național Român din Bucovina, comitet care a participat la pregătirea și desfășurarea Actului Unirii Bucovinei cu România la 28 noiembrie 1918.³⁹

După cum cunoaștem, un grup de intelectuali din Cernăuți, din inițiativa profesorului Sextil Pușcariu, s-au întrunit la 12

Palatul Mitropolitan din Cernăuți.

³⁹ Ibidem, *op.cit.*, p.10

octombrie 1918 în casa doctorului Isidor Bodea și la care au participat: Sextil Pușcariu, Isidor Bodea, Dionisie Bejan, Max Hacman, Al. Popovici, Vasile Bodnărescu, Ștefan Saghin, O. Gheorghiu, Oct. Gheorghian, V. Marcu, Iacobovici-Boldișor, C. Homiuc, Gheorghe Șandru și Alex. Vitencu. În apărarea drepturilor naționale ale poporului român din Bucovina un rol important l-a jucat și ziarul „Glasul Bucovinei” care în primul său număr din 22 octombrie cuprindea articolul „Ce vrem?” În acest articol-program, semnat de 14 intelectuali bucovineni, se spunea: „Vrem să rămânem români pe pământul nostru strămoșesc și să ne ocârmuim singuri, precum o cer interesele noastre românești. Nu mai vrem să cerșim de la nimeni drepturile care ni se cuvin...”.

Reprezentanții partidelor politice, între care și intelectuali de marcă, au hotărât să convoace, pentru 27 octombrie, la Palatul Național din Piața Unirii, adunarea națională, care s-a declarat constituantă și a ales Consiliul Național Român, format din 50 de persoane. Adunarea constituantă a adoptat Moțiunea în care se prevedea unirea tuturor românilor într-un stat național independent în urale și cântece: „Trăiască România Mare!” și „Deșteaptă-te române!”

Cu acest prilej preotul Dionisie Bejan, președintele Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, a rostit cuvintele biblice cu evidentă semnificație pentru acele momente istorice: „Acum slobozește, Doamne, pe robul tău, căci îmi văzură ochii mântuirea neamului”.

Pentru ziua de 28 noiembrie a fost convocat Congresul General al Bucovinei în sala sinodală a Reședinței Metropolitane din Cernăuți. În calitate de delegați aleși au fost prezenți: Consiliul Național Român-74; Consiliul German-7; Consiliul Polon-6; ruteni-13. Președintele Congresului, Iancu Flondor, propus de către Dionisie Bejan a afirmat că Bucovina este parte organică a Moldovei, că a fost samavolnic smulsă din trupul acesteia și că românii bucovineni au îndurat multe și grele opresiuni din partea „cîrmuirii habsburgice”. Congresul General al Bucovinei, întruchipând puterea supremă a țării și fiind împuternicit cu funcție legiuitoare, hotărăște unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei cu România. În Moțiunea Congresului General al Bucovinei a fost scrisă memorabila hotărâre: „Drept aceea noi, Congresul General al Bucovinei, întrupând suprema putere a țării și fiind investiți singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale hotărâm: Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu regatul României”. Întreaga sală, în picioare, aclamă puternic Moțiunea de Unire, se intonează Imnul

național și se flutură zeci de drapele tricolore. Au luat cuvântul în continuare: Pan Halippa, delegatul Basarabiei, care în cuvinte pline de patriotism prefigurează apropiata Unire și a Transilvaniei, apoi I. Pelivan, în numele Consiliului Director al Basarabiei și Gheorghe Crișan, reprezentant al Consiliului Național al Românilor din Transilvania.

Istoricul Ion Nistor a motivat moțiunea subliniind nevoia unității naționale pe baza unității de limbă, obârșie, datini și obiceiuri și de cultură românească.

În încheierea Congresului, Iancu Flondor, citește telegramele adresate regelui Ferdinand, Guvernului Român și reprezentanților Angliei, Franței, Italiei și Statelor Unite ale Americii de la Iași.

Congresul General al Bucovinei a declanșat în Cernăuți și în toată Bucovina un entuziasm pe care numai astfel de evenimente îl pot provoca.

Într-un articol publicat în anul 2003, pr. prof. Cezar Vasiliu scria :

„Bucovina, Țara fașilor, a dat numeroase personalități ca istoricii Eudoxiu Hurmuzachi, Dimitre Onciul și Ion Nistor, juriștii Gheorghe Popovici și Teodor Ștefanelli, entomologul Constantin Hurmuzachi, folcloristul Simion Florea Marian, scriitorii Iraclie Porumbescu și Constantin Morariu, poetul Dimitrie Petrino, pictorul Epaminonda Bucevski, sau compozitorii Ciprian Porumbescu, Tudor Flondor și Eusebie Mandicevski, alături de celebra pleiadă de profesori teologi ca Eusebiu Popovici sau Vasile Tarnavski.”⁴⁰

S-a constituit o delegație condusă de Iancu Flondor care a plecat la Iași spre a-i înmâna regelui Actul Unirii Bucovinei cu România.

Din delegație au făcut parte :

1. Iancu Flondor
2. Mitropolitul Vladimir de Repta
3. Ion Nistor
4. Dionisie Bejan
5. Eudoxiu Hurmuzachi

Iancu Flondor

⁴⁰ Cezar Vasiliu – *Dulce Bucovină, veselă grădină*, Observatorul, Torino, 2003

6. Octavian Gheorghiu
7. Radu Sbiera
8. Vasile Bodnărescu
9. Gheorghe Șandru
10. Vasile Marcu
11. Dumitru Bucevschi
12. Gheorghe Voitcu
13. Vasile Alboi Șandru
14. Ioan Candrea
15. Stanislav Kwatkowschi ⁴¹

Înmânarea Actului Unirii s-a făcut în ziua de 29 noiembrie 1918, într-un cadru solemn, în clădirea Corpului IV de Armată, în prezența regelui Ferdinand, a reginei Maria și a Guvernului român.

Au urmat o mulțime de evenimente specifice perioadei de tranziție dintre momentul Unirii și până la integrarea Bucovinei în sistemul politico-administrativ al României.

---

⁴¹ Radu Economu – *Unirea Bucovinei 1918*, Editura Fundației Culturale Române, București, p. 167

XIV. Mărturii ale recunoștinței

„.....Bucovina n-a fost o țară a înțelegerii reciproce, ci a toleranței reciproce, care exista încă pe atunci, când ea nu se chema Bucovina”.

Acad. Radu Grigorovici

Pentru meritele sale științifice, în anul 1919, Constantin N. Hurmuzachi a devenit membru de onoare al Academiei Române, iar mai apoi membru al Academiei de Științe București și al Societății Naturaliștilor din România, precum și al altor societăți din țară și străinătate.

Liceul "Eudoxiu Hurmuzachi" Rădăuți

În lucrările bazate pe noi concepții taxonomice, filogenetice, Mihai Gușuleac a creat două genuri noi: *Procopiania* și *Hurmuzakia*⁴². Anton Husiatinski s-a ocupat de studiul lepidopterelor, de zoocedidii, dar mai cu seamă de hidracarieni. Drept recunoștință față de profesorul și colaboratorul său a dat unei varietăți de hidracarieni numele de *Hydrachna Hormuzakii* (conf. Husiatinski, Buletinul Fac. St. Cor., XI, 1937) și respectiv *Hormuzachia* Gușuleac (gen din fam. Boraginaceae).

Statuia lui Eudoxiu Hurmuzachi și clasa de elevi români din Republica Moldova (promoția 1992).

Recunoștință față de familia Hurmuzăcheștilor, de această dată, are și alte forme de manifestare între care enumerăm: denumirea documentelor istorice adunate de Eudoxiu Hurmuzachi „Colecția Hurmuzachi”; atribuirea numelui de „Eudoxiu Hurmuzachi” celui mai vechi liceu din Rădăuți; ridicarea în fața liceului a unei statui a istoricului Eudoxiu Hurmuzachi; înființarea la Cernăuți a Departamentului pentru problemele culturale ale românilor sub numele de Eudoxiu Hurmuzachi; publicarea de cărți dedicate acestei familii ș.a.

Documentele istorice rămase după moartea neașteptată de la data de 29 ianuarie 1874 a lui Eudoxiu Hurmuzachi au fost transmise de

---

⁴² Emil Pop, Radru Codreanu – *Istoria științelor în România. Biologia*. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 37.

familie omului politic liberal și membru al Academiei Române, D. A. Sturdza. Acesta, la rândul său, le-a încredințat Societății academice române. Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Titu Maiorescu, a numit o comisie formată din Mihail Kogălniceanu, Alexandru Odobescu, Teodor Rosetti, D. A. Sturdza și Ioan Slavici cu misiunea de a tipări manuscrisele lui Hurmuzachi. Tomurile Colecției Hurmuzachi nu au apărut într-o ordine regulată și au însumat 45 volume, cuprinzând 30.784 documente din istoria României dintre anii 1199-1851. Aceste documente au rămas cunoscute în literatura istorică și nu numai în acest fel de memorie, sub denumirea „Colecția Hurmuzachi”.

Liceul nr. 1 Rădăuți a primit numele lui Eudoxiu Hurmuzachi, iar în perioada de început a regimului comunist s-a renunțat la acest nume considerat nume de „burghez”. În anul 1972, la centenarul Liceului nr.1 Rădăuți, s-a revenit oficial la acest nume.

În etapa pregătitoare a Centenarului Liceului nr. 1 din anul 1972 a fost realizată statuia lui Eudoxiu Hurmuzachi de către artistul Marius Butunoiu, statuie dezvelită la festivitățile organizate cu acest prilej de către Constantin Dobrescu, prim secretar al Comitetului Județean al PCR Suceava, în prezența autorităților politice și ale administrației din acea vreme. În timpul acestor demersuri director al liceului era domnul prof. Anton Romencu. Statuia se află și astăzi în fața Colegiului Național „Eudoxiu Hurmuzachi”, așa cum se numește acum această

prestigioasă instituție de învățământ din Bucovina istorică și din România. În anul 1986 a fost înălțată și statuia lui Dimitrie Onciul, statuie realizată tot de artistul Marius Butunoiu și care a fost mai greu agreată de autoritățile politice ale vremii. Atitudinea cel puțin rezervată față de un astfel de demers cultural și patriotic s-a manifestat chiar din momentul înăugurării. În calitate de director al Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi”, am solicitat aprobare de la Consiliul Județean pentru Cultură și Educație Socialistă pentru amplasarea bustului Dimitrie Onciul și domnul prof. dr. Alexandru Toma, președintele acestui for județean, mi-a comunicat că nu este necesară nici un fel de aprobare și mi-a întărit încrederea în demersul meu.

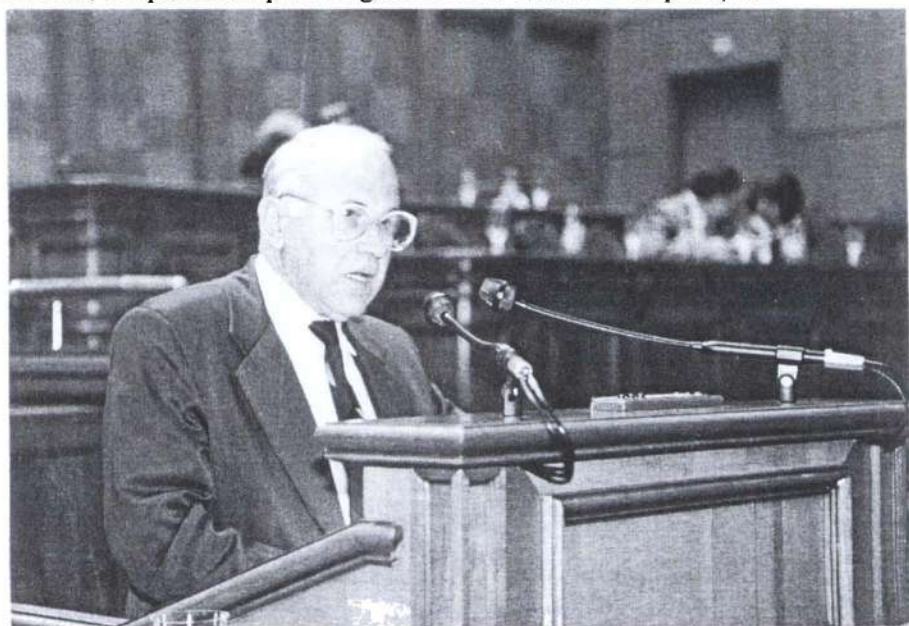
Despre familia Hurmuzachi s-au scris multe articole, studii și cărți. Recent au apărut două cărți cu o bogată documentare și un autentic talent în prezentarea acestei mari familii de patrioți români din Bucovina și anume: *Hurmuzăcheștii în viața culturală și politică a Bucovinei*, autor Petru Rusșindilar din Suceava și *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, autor Ilie Luceac din Cernăuți.

Și la insistențele noastre, în postura de deputat în Parlamentul României, în legislatura 1997-2000. Departamentul pentru Români de peste Hotare din Guvernul României, a înființat la Cernăuți, în anul 1998, un for cultural administrativ căruia i-a atribuit numele de Centrul „Eudoxiu Hurmuzachi”. Această instituție de interes public este subordonată Ministerului Educației și Cercetării București. În aceeași calitate de deputat, împreună cu deputatul Mihai Vitcu și scriitorul Ștefan Hostiuc, chiar în Cabinetul secretarului de stat de la Departamentul Românilor de peste Hotare, domnul Viorel Badea, am solicitat finanțarea unei reviste literare la Cernăuți. În anul 1999 a fost înființată revista literară a Asociației Scriitorilor Români din Bucovina cu titlul de „Septentrion literar”. revistă care apare și astăzi.

De la tribuna Parlamentului despre Eudoxiu Hurmuzachi

În cadrul programului Camerei Deputaților, la "Declarații politice", în cei patru ani de deputăție, am pregătit și prezentat un număr de 50 declarații politice pe teme de actualitate, dar și evocări privind evenimente, personalități sau momente culturale semnificative din istoria națională. Am socotit că unul dintre reprezentanții familiei Hurmuzachi poate constitui subiect pentru forul legislativ suprem al Țării. Ca urmare în ziua de marți 2 februarie 1999, am susținut declarația politică intitulată „*Un mare cărturar patriot – Eudoxiu Hurmuzachi*”. Ședința din data de 2 februarie 1999 era condusă de către domnul Adrian Năstase, vicepreședintele Camerei Deputaților din Parlamentul României. Redăm mai jos textul programat pentru 3 minute, timp stabilit prin Regulamentul Camerei Deputaților.

Deputatul Petru Bejinariu la tribuna Parlamentului României.

„La 125 de ani de la moartea marelui cărturar patriot din Bucovina, Eudoxiu Hurmuzachi, am simțit datoria, dar și onoarea, de a încerca o evocare comemorativă de la înalta tribună a Parlamentului României.

Cărturarul, omul politic și istoricul român Eudoxiu Hurmuzachi este un vrednic descendent al unei vechi și nobile familii boierești de la Cernauca, localitate, pe nedrept, astăzi în componența Ucrainei. Tatăl său, bătrânul vornic Doxachi Hurmuzachi, un autentic reprezentant al spiritului și tradițiilor românești, a militat pentru păstrarea identității noastre naționale în Bucovina, în vremea dominației habsburgice. Casa familiei Hurmuzachi de la Cernauca a devenit un centru al deșteptării naționale, în care s-au cristalizat cele mai de seamă aspirații și spirite prin găzduirea revoluționarilor din Transilvania și Moldova, siliți de mișcările politice de la 1848 să-și părăsească țara.

Între cei care au fost găzduiți aici se numără George Barițiu, Aron Pumnul, Alecu Russo, Anastasie Banu, Mihail Kogălniceanu, Iacob Bologa, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza, Gheorghe Sion, Costache Negri și alții. Aici, la conacul de la Cernauca, se crease, așadar, un puternic centru de spiritualitate românească și de luptă pentru unitatea și libertatea poporului român.

Într-o astfel de ilustră familie cu șapte copii-cinci băieți și două fete-s-a născut, la 29 septembrie 1812, și Eudoxiu. Studiile primare și cele secundare le-a urmat la Cernăuți, iar pe cele superioare le-a terminat în 1835 la Viena, unde rămâne o vreme pentru studiul istoriei în Arhivele Statului.

În anul 1848 se întoarce în țară și participă la mișcările naționale ale Bucovinei, din care a rezultat memorabila Petițiune din iunie 1848 – introducerea limbii române în învățământul teologic și înființarea unei catedre de limba și literatura română la Liceul din Cernăuți. În anul următor a întocmit un memoriu adresat Parlamentului și Împăratului, prin care obține ca Bucovina să devină ducat independent, cu Guvern, Dietă și stemă proprie, cu zimbru pe ea. În anul 1861 a fost ales reprezentant în Dieta țării și în Parlament, iar în anul 1862 este numit de împăratul Frantz Iosif vicecăpitan și apoi căpitan al Bucovinei.

La potolirea mișcărilor politice, Eudoxiu Hurmuzachi se dedică cercetării istoriei românilor. Astfel, s-a preocupat de adunarea documentelor latine și germane referitoare la români. Opera sa, cu cinci volume, cuprinde documente diplomatice privind istoria românilor.

Colecția Hurmuzachi, vestita colecție Hurmuzachi, cu documente externe privind istoria națională, publicată de Academia Română, are 45 de volume. Pentru 11 volume din această colecție, documentele au fost adunate de Eudoxiu Hurmuzachi, din care cauză îi poartă și numele.

Drept omagiu, Liceul teoretic din municipiul Rădăuți poartă numele de „Eudoxiu Hurmuzachi”, recent ridicat la rangul de colegiu

național, iar pe lângă Ministerul Educației Naționale s-a înființat Centrul „Eudoxiu Hurmuzachi” pentru românii de pretutindeni.

Sâmbătă, 30 ianuarie, la Cernăuți am stabilit împreună cu colegii lideri ai societăților culturale românești, ca la 29 și 30 mai, cu sprijinul Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, cu acordul autorităților ucrainene, să dezvelim și să sfințim troița înălțată la mormântul cărturarului român Eudoxiu Hurmuzachi din cimitirul Cernauca, ușor în părăsire, ca să fie elegant, și să organizăm manifestări de comemorare, spre a menține neuitarea.

Marii noștri înaintași trebuie să rămână în memoria, învățarea și îmbărbătarea noastră. Și Eudoxiu Hurmuzachi este unul dintre marii noștri înaintași.

V-aș ruga, domnule președinte, să-mi mai îngăduiți , un minut, să citez din ceea ce spunea fiilor săi și celor apropiați, în 1857, pe patul de suferință, vornicul Doxachi Hurmuzachi: „Nu uitați că aveți trei îndatoriri mari și sfinte, pentru care aveți să răspundeți înaintea lui Dumnezeu, înaintea oamenilor și a urmașilor voștri. Aceste trei îndatoriri sunt: patria, limba și istoria. Iar pentru binele și fericirea națiunii române să depărteze Dumnezeu din mijlocul românilor sămânța intrigii și discordiei, spiritul de partid, egoismul, pofta de a domni cu stricăciunea binelui public”. Gânduri de mare actualitate (Monitorul Oficial, partea a II-a, Anul X nr. 5, vineri 12 februarie 1999).

XV. Reflecții și evaluări asupra lui Constantin N. Hurmuzachi

„Constantin N. Hurmuzachi (1863-1937) este renumit prin studiile sale asupra macrolepidopterelor și coleopterelor din Bucovina și alte țări, elaborând sinteze biogeografice asupra faunei Europei și proceselor de speciație”

Emil Pop, Radu Codreanu - *Istoria științelor în România, Biologia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p.112

„Cercetările sale au contribuit la cunoașterea lepidopterelor și colcopterelor din România. A efectuat și studii de biogeografie”

Personalități românești al științelor naturii și tehnicii.
Dicționar. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, p. 173

„Este de datoria noastră să arătăm și să însemnăm pentru vecinicie meritele profesorului Constantin Hormuzaki ca a unuia care printre primii a ridicat și a purtat făclia științei la noi în Bucovina”

Mihail Gușuleac - *Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți*, Volumul XI, 1937, p.3

„Constantin N. Hurmuzachi (1863-1937), de asemenea membru de onoare al Academiei, a fost un remarcabil entomolog”

Ștefan S. Gorovei - *Eudoxiu Hurmuzachi, un pionier al istoriografiei românești*, Magazin istoric, Anul VIII nr.1(82), ianuarie 1974, p. 63

„A publicat 89 lucrări științifice, foarte apreciate peste hotare. S-a impus și prin sinteze temeinice de biogeografie despre fauna Europei. S-a remarcat și în mișcarea națională și culturală bucovineană ca publicist și deputat în Dieta provincială”

Mircea Grigoroviță - *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică*, Grupul editorial „Ion Grămadă”, Suceava, 2005, p. 175

„Constantin N. Hurmuzachi a elaborat studii și articole în apărarea limbii, culturii și a drepturilor românilor din Bucovina, publicându-le în „Gazeta Bucovinei”, „Patria” și „Deșteptarea” din Cernăuți, la „Tribuna” din Sibiu, „România Jună” și „Românul” din București, cât și la alte ziare și reviste din Londra, Berlin, Praga, Zurich, Dresda și Viena”

Ilie Luceac - *Familia Hurmuzaci: între ideal și realizare*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Augusta, Timișoara, 2000, p. 259

„Opera științifică a lui Constantin Hurmuzachi este una de excepție pentru Bucovina: cca 90 de studii și articole, lucrări în volume, un ierbar cu peste 2000 de specii, o mare colecție de insecte ș.a.”

Mihai Bejinariu - *Natura și cercetarea biologică în Bucovina*, Monitorul oficial, 2004, p. 91

„Profesor universitar și cercetător eminent, cu contribuții în studiul Lepidopterelor și Macrolepidopterelor din România, cărora le-a consacrat o jumătate de veac”

Știința în Bucovina. Ghid biobibliografic, 2, Suceava, p. 104

„Opera științifică a entomologului Constantin N. Hurmuzachi înscrie peste 90 de studii și articole, lucrări și volume, un autentic tezaur științific în biologia românească”

Petru Bejinariu - *Constantin N. Hurmuzachi, entomolog și publicist militant pentru drepturile românilor*, *Analele Bucovinei* I, I, București, 1994, p. 51-54

„Pentru contribuția lor la emanciparea românilor bucovineni au devenit membri fondatori ai Academiei Române, Ambrozie Dimitroviță, Alexandru Hurmuzachi și I. G. Sbiera; membri titulari – Eudoxiu Hurmuzachi, Simeon Florea Marian, Ion Nistor, Sextil Pușcariu și T. V. Ștefanelli; membri corespondenți ai Academiei Române – Dimitrie Petrino, Dimitrie Dan și Gheorghe Popovici, iar membri de onoare Constantin și Nicolae Hurmuzachi”

Mihai Iacobescu - *Elita românilor bucovineni între anii 1862-1918*, în vol „Bucovina (1861-1918): aspecte edificatoare pentru o Europă unită?”, Academia Română, Centrul de Studii „Bucovina” Rădăuți, Editura Universității Suceava, 2002, p.226

„Din Bucovina publică note floristice Constantin Hurmuzachi (1911, 1915) și K. Rudolph (Schیțe de vegetație în jurul Cernăuților, 19119 „

Emil Pop, Radu Codreanu – *Istoria științelor în România. Biologia*, Editura Academiei R. S. România, București, 1975, p. 34.

„...se ocupă parte cu ziaristica, scriind la „Gazeta Bucovinei”, apoi la „Patria” din Cernăuți și la „Tribuna” din Sibiu, precum și la unele ziare din Germania, parte cu științele naturale”

Lucian Predescu – *Enciclopedia României. Cugetarea*, p. 406

„Demne de menționat sunt și lucrările elaborate de C. Hurmuzachi (1911), care aduc substanțiale completări la flora Bucovinei, precum și lucrarea lui A. Padberg (1906), referitoare la protecția și conservarea pădurilor din Bucovina”

Memoriile secțiilor științifice, Seria IV, tomul VIII, nr.1 1985. Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987, p. 245

„Entomolog erudit și apreciat peste hotare, taxonomist și florist competent, biogeograf de vastă cultură, academician, profesor universitar și Doctor Honoris Causa, Constantin Hormozachi a fost în același timp și un patriot militant pentru drepturile legitime ale românilor din Bucovina habsburgică”.

D. Mititelu, M. Skolka – *Contribuția lui Constantin N. Hurmuzachi în biologie*. Rev. „Natura”, nr. 1/1990, pag. 51.

XVI. Opera științifică a lui Constantin N. Hurmuzachi

Repertoriu bibliografic

Menționăm că până în anul 1927, lucrările profesorului Constantin N. Hurmuzachi au fost aranjate, după conținut, într-un „Memoriu asupra titlurilor lui C. Hormuzaki”, Glasul Bucovinei, p.1-14 (1927)

Profesorul Mihail Gușuleac a revizuit toată bibliografia, a completat titlurile și a corectat unele nepotriviri, după care a aranjat lucrările în mod cronologic. Lucrările botanice le-a scris cu litere cursive, iar pe cele entomologice (Lepidoptere și Coleoptere) le-a scris cu litere normale. Abrevierile pentru reviste, notate într-un fel de preambul în lucrarea lui Mihail Gușuleac, noi le-am adus în interiorul fiecărei lucrări, evitând trimiterile la grupajul de abrevieri.

1. *Beitr.z. Käferfauna d. Bucovina u. Nordrumäniens, Entomologische Nachrichten*, Berlin, XIV, p. 60, (1888)
2. *Coleopterolog. Sammelergebnisse in der Bucovina während d. J. 1887-1888. Entomologische Nachrichten*, Berlin, XV, p.133-140 (1889)
3. *Ein neuer Beitr. z. Kenntn. d. in d. Bucovina einheim. Coleopteren. Entomologische Nachrichten*, Berlin, XVII, p.19 (1891)
4. *Acronycta var. Bryophiloides, eine neue Var. der A. strigosa*, Entomologische Nachrichten, Berlin, XVII, p. 145-147 (1891)
5. *Zur systemat. Begrenzung der Gattungen Satyrus Satr. u. Epinephele Hubner*, Entomologische Nachrichten, Berlin, XVIII, p. 354-359 (1892)
6. *Lepidopterolog. Beobacht. in d. Bucovina*, Entomologische Nachrichten, Berlin, XVIII, p. 305-321 (1892)

7. *Beschreib. einiger neuer Tagfaltervarietäten aus d. Bucovina u. Nachbargebieten.* Entomologische Nachrichten, Berlin, XVIII, p.1-3. (1892)
8. *Das Hochgebirge d. Bucovina in coleopterol. Beziehung.* Entomologische Nachrichten, Berlin, XIX, p.97-108 (1893)
9. *Varietäten von Lycaenen aus d. Umgeb. v. Czernowitz (Bucovina),* Societas Entomologica, Zürich, VIII/3, p. 18 (1893)
10. *Aufzählg.d. bis heute aus d. Kgr. Rumänien bekannt. Tagfalter mit Berücks. d. Nachbarländer nebst Nachtrag.* Entomologische Nachrichten, Berlin, XIX, p.241-246, 265-283, 304 (1893)
11. *Saisondimorph.b. Papilio Podalirius L.i.d. Bucovina,* Societas Entomologica, Zürich, VIII/1, p. 2-3 (1893)
12. *Nachfang am Köder u. an blühenden Weiden im erst. Frühling,* Societas Entomologica, Zürich, VIII/4, p. 27-28 (1893)
13. *Ub. Boarmia crepuscularia ab. Schillei Klemens u. Deilephila livornica,* Societas Entomologica, Zürich, VIII/5, p. 35-36, (1893)
14. *Eupithecia Bucovinensis,* Societas Entomologica, Zürich, VIII/5, p. 41-42, (1893)
15. *Ub. bemerkensw. Lepidopteren aus d. Bucovina.* Societas Entomologica, Zürich, VIII/8, p. 58-59 (1893)
16. *Ub. Polyomm.v. Rutilus Wernb.u. Hypena obsitalis Hb.* Societas Entomologica, Zürich, VIII/17, p. 130-131. (1893)
17. *Ub. Zygaena Ephialtes L.u. dessen in d. Bucovina vorkomm. Var.* Societas Entomologica, Zürich, VIII/22, p. 169-170 (1893)
18. *Ub. cinige Äband. v. Lepidopteren aus d. Bucovina u. aus Rumänien.* Entomologische Nachrichten, Berlin, XX, p.2-8, 53-57 (1894)
19. *Untersuch. üb.d. Lepidopterenfauna d. Bucovina.* p. 1-182, Cernăuți (1894)
20. *Erebia Manto var. Trajanus eine neue Var. aus d. Ostkarpathen.* Societas Entomologica, Zürich, IX, p. 161-162 (1895)
21. *Bemerk. üb. Var. einig. In d. Bucovina einheim. Grobschmetterlinge.* Verhandlungen d. Zoologisch. Botanischen Gesellschaft, Wien, XLV, p. 225-255, (1895)

22. *Neuere Beobacht. üb. d. Käferfauna d. Bucovina*, Societas Entomologica, Zürich, XI/2, p. 11-13,17-19 (1896)
23. *Die Schmetterlinge(Lepidoptera) d. Bucovina*, *Verhandlungen d. Zoologisch. Botanischen Gesellschaft*, Wien, XLVII-XLIX. I. p.1-35(1897), II. p. 1-210 (1898-1899) (Cu o hartă colorată a regiunilor de vegetație)
24. *Ub. das Vorkommen v. Cydaria candida*, S.V. u. C. soldaria Tur.in d. Bucovina. Societas Entomologica. Zürich, XI, p. 187 (1897)
25. *Aus dem Gebirge d. Bucovina"Globus"*. Zeitschr. für Länder u. Völkerkunde Braunschweig. LXXIV, p. 381-387 (1898)
26. *Die klimatischen u. lepidopterol. Verhältn. D. Gegend v. Solca in d. Bucovina*. Societas Entomologica, Zürich, XIII, p.9-10, 18-19, 27-29, 34-35 (1898)
27. *Beobacht.an d. Melitaeen/Gruppe Athalia Rott. Aurelia Nick. U. Patheniae Borck*. *Deutsche Entomologische Zeitschrift „Iris"*.Dresden, XI, p.1-13 (1898)
28. *Beitr. z. Makrolepidopteren - Fauna d.osterr. Alpenländl. Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, Wien, L. p.24-33 (1900)
29. *Eine merkw. Beobacht. üb. d. Zeitvarietäten v. Lycaerna argiades Pall.in d. Bucovina*, Societas Entomologica, Zurich, XV, p. 83-84 (1900)
30. *Einige Worte üb. sog. „Lokalfaunen"* *Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, Wien, L. 1 p. 368-373 (1901)
31. *Neue Coleopteren aus d. Bucovina*,*Verhandlungen d. Zoologisch. - Botanischen Gesellschaft*, Wien, p. 356-361 (1901)
32. *Cercetări noi asupra raportului faunistic din Bucovina*, Buletinul Societății de Științe, București, p. 77-110, (1901)
33. *Ub. d. in d. Karpathen einheim.Arten d. Gattung Erebia u. deren Beziehung.z. pleistozänen Fauna Mitteleurop.*, *Deutsche Entomologische Zeitschrift" Iris"*, Dresden, XIV, p. 353-360 (1901)
34. *Catalogul Coleopternelor culese în România în anul 1899 și 1900*, Publicațiunile Societății Naturaliștilor din România, nr.2, p. 3-13, București, (1901)
35. *Catal. d. Lepidopteres recolt. en Roumanie pend. l' année 1901*, Publicațiunile Societății Naturaliștilor din România nr.3, p. 3-19 (1902)

36. *Ub. einige merkw. Zygaena-Formen aus d. Bucovina.* Zürich *Societas Entomologica XVII*, p. 137-139, Zurich (1902)
37. *Catalogul Lepidopterelor culese în România în anul 1901.* Buletinul Societății de Științe, XI, p. 366-374, București, (1902)
38. *Neuere Macrolepidopteren-Funde aus Rumänien.* *Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, LII, p. 536-567 (1902)
39. *Beobacht. üb. d. aus Rumänien hish. bekannt. Carabus- Arten* Buletinul Societății de Științe XII, p. 237-258, București (1903)
40. *Ub. Boarmia Repandata var. Maculata.* *Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, LIII, p.167, Wien (1903)
41. *Deuxieme catal. d. Lepidopteres recolt. en Roumanie pend. l' année 1901.* Buletinul Societății de Științe. XII, p. 133-139, București (1903)
42. *Nachtr. z. Carabus-Fauna Rumäniens.* Buletinul Societății de Științe. XIII, (1904)
43. *Troisieme catal. des Coleopteres.* Buletinul Societății de Științe. XIII, p. 52-65, (1904)
44. *Analyt. Übersicht d. palaearkt. Lepidopteren-Familien.* Berlin, p. 1-68(1904)
45. *Nachtr. zur Lepidopteren-Fauna der Bucovina.* *Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, LIV, p. 422-447, Wien(1904)
46. *Ub. Nemeobius Lucina.* *Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, LIV, p. 121, Wien(1904)
47. *Z. Definition d. Artbegriffes mit bes. Anwend. a. d. Ugg. Morphocarabus.* *Zeitschrift f. wissenschaftliche Insektenbiologie*, p.155-167, Berlin(1905)
48. *Weitere Coleopterenfunde a.d. Bucovina u. aus d. südöstl. Galizien.*, *Societas Entomologica*, XX, p. 1-2, 10-12, Zürich (1905)
49. *Lepidopterol. Mitteil.* *Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, LVI, p.238, Wien. (1906)
50. *Zwei neue Morphocarabus-Formen aus Rumänien.* *Societas Entomologica*, XXII, p.1-2, Zürich. (1907).
51. *Neuer Beitr. zur Definition d. Artbegriffes.* *Zeitschrift f. wissenschaftliche Insektenbiologie*, Berlin, II, p. 106-114, 144-147, (1907)

52. *Observări asupra genului Nepticula*, Buletinul Societății de Științe, București, XV, p. 332-337 (1907)
53. *Die Schmetterlinge (Lepidoptera) d. Bucovina, III. T. Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, Wien. LVII, p. 34-104 (1907)
54. *Neue Lepidopterenfunde aus d. Bucovina. Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, Wien. LVIII, p. 156-157 (1908)
55. *Nachtr. z. Mikrolepidopterenfauna d. Bucovina. Verhandlungen d. Zoologisch - Botanischen Gesellschaft*. Wien. LX, p. 396-403 (1910)
56. *Die systemat. und morphol. Stellung der bucoviner Formen von Melitaea-Athalia u. M. Aurelia. Zeitschrift f. wissenschaftliche Insektenbiologie*, Berlin, VII, p. 213-218, 261-267 (1911)
57. *Nachtrag zur Flora der Bucovina. Osterreichische Botanische Zeitschrift*, Wien. LXI, 42 p. (1911)
58. *Übersicht d. aus d. Bucovina bekannt. Arten d. Gattung Potentilla L. 6 Text fig. Osterreichische Botanische Zeitschrift*, Wien. LXIV, p. 223-232, 293-315 (1914)
59. *Nachtr. z. Kenntn. d. Potentillenflora d. Bucovina nebst. Bestimmungstab. d. aus d. Gebiete bekanneten Arten. 10 Textfig. Osterreichische Botanische Zeitschrift*, Wien. LXV, p. 103-118 (1915)
60. *Nachtr. und Berichtig. zur Makrolepidopterenfauna der Bucovina. Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, Wien. LXVI, p. 401-410 (1916)
61. *Über einige variiert. Formen v. Noctuiden a. d. Bucovina. Verhandlungen d. Zoologisch-Botanische Gesellschaft*, Wien. LXVI, p. 410-417 (1916)
62. *Die Lepidopteren v. Ischl. u. Umgeb. Verein für Naturkunde*, Linz, p. 1-32 (1918)
63. *Vorläufige Bemerkungen üb. D. Brombeerflora von Ischl. nebst. Beschreib. zweier neuer Formen. Osterreichische Botanische Zeitschrift*, Wien. LXVIII, p. 224-228 (1919)
64. *Über Melitaeen aus Rumänien u- Beschreib. einer neuen Form. Zeitschrift f. wissenschaftliche Insektenbiologie*, Berlin, p. 9-10 (1924)
65. *Floristisches aus Ischl. u. Umgeb. Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft*, Wien. LXXIII, p. 211-222, (1923)

66. *Über neue Formen a. d. Melitaea Athalia-Gruppe und die systemat. Stell. der M. Veronicae Dorf. Zeitschrift f. wissenschaftliche Insektenbiologie, Berlin, III, p. 69-76. Mit. 4 Fig. (1925)*
67. *Neue Mikrolepidopteren aus Ischl. Verhandlungen d. Zoologisch - Botanischen Gesellschaft, Wien. LXXIV/LXXV, p. 57-60, (1924/1925)*
68. *Conspectus specierum et varietat. gener. Rubus circum. Ischl hucusque observat. Academia Română, III, T. II Mem. 10. p. 273-316 (1925)*
69. *Ub. d. nördl. Verbreitungsgrenze der Limenitis Camilla. Zeitschrift f. wissenschaftliche Insektenbiologie, Berlin, XXI, p. 174-176 (1926)*
70. *Die Doppeltanne (Abies duplex), Academia Română, X, p. 194-202. Cu 4 fig. (1927)*
71. *Lepidopteren aus Brioni. Grande Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft, Wien. LXXVIII, P. (24) (1928)*
72. *Nochmals Abies duplex, Cernăuți, p. 1-7 (1929)*
73. *Grundlinien f. d. Biogeographie und Biogenese der europ. Makrolepidopteren, Buletinul Societății de Științe, București, III, p. 111-159 (1929)*
74. *Die Entwickl. der europ. Lepidopterenfauna seit d. Tertiärzeit im Lichte d. Palaeogeograph. Pflanzengeogr. U. Palaeontol. Buletinul Facultății de Științe, București, IV, p. 50-135 (1930)*
75. *Despre omida stricătoare pentru sfecle (Phlyctaenodes sticticalis) și mijloacele de a o combate, Progresul, Cernăuți, (1930)*
76. *Vegetationsskizze der Brionischen Inseln. Buletinul Facultății de Științe, București, V, p. 118-134. Mit. 4, Fig. im Text u. 1 Kartenskizze (1931)*
77. *Neuere Ergänz. Z. Lepidopterenfauna der Bucovina, Buletinul Facultății de Științe, București, V, p. 71-83. (1931)*
78. *Massenh. Auftr. einer seit mehr als 60 Jahre verscholl. gewes. Pfl. bei Cernăuți (Fritillaria Meleagris), Verhandlungen d. Zoologisch-Botanischen Gesellschaft, Wien., LXXXI, p. (41)-(42) (1931)*
79. *Berichtig. zu Prof. Dr. K.A. Peneke's Curculioniden Fauna der Bucovina, Buletinul Facultății de Științe, București, VI, p. 20-24 (1932)*

80. *Desluşiri asupra teoriei despre evoluţia Lepidopterelor europene*, Buletinul Facultăţii de Ştiinţe, Bucureşti, VI, p. 271-283, (1932)
81. *Neue Erlauter. z. mein. Ansichten üb. D. geogr. Evolution d. europ. Lepidopteren*, *Entomologische Nachrichten*, Berlin, p. 285-287 (1933)
82. *Neuere Ergebn. Betreff. d. Morphol. u. syst. Stellung krit. Form. Der Gattung Melitaea Fabr. (Mit. 4 Fig. Im. Text und 1 Tafel)* Buletinul Facultăţii de Ştiinţe, Bucureşti, VIII, p.1-66 (1934)
83. *Beitr. z. Carabus Fauna d. Bucovina nebst. Betracht. über Morphol. u. System.krit. Arten u. Formen.* Buletinul Facultăţii de Ştiinţe, Bucureşti, VIII, p. 113-134 (1934)
84. *Über. Einige krit. Melitaeen aus. Westeuropa*, *Entomologische Nachrichten*, Berlin, LI, p. 191-192 (1935)
85. *Opiniuni nouă asupra evoluţiunii faunei şi florei europene*, Buletinul Societăţii Regale de Geografie, Bucureşti, LIV, p. 3-12 (1935)
86. *Betracht. Ub. Besonderh. D. Lokalfauna d. Bucovina im Anschl. A. d. Widerauffind. Von zoogeograf. Wichtig. Kaferarten in der Umg. Von Cernăuți*, *Entomologische Rundschau*, Stuttgart, LIII, p. 501-506 (1936)
87. *Über einige b. Sinaia (Rumanien) im Aug. 1936 gesamm. Erebien nebst Beschreibung einer neu. Art.* *Entomologische Nachrichten*. Berlin, Im Druk. (1937)
88. *Dare de seamă introductivă despre speciile din genul Rubus L. aflate în Bucovina*, Buletinul Facultăţii de Ştiinţe, Bucureşti, XI, p. 17-44 (1937)
89. *Importanţa economică a entomologiei. Volum omagial „Ion Nistor”*(1937)

Constantin N. Hurmuzachi a publicat şi multe articole politice şi culturale în diferite ziare şi reviste din ţară şi din străinătate.

Date biografice

Constantin N. Hurmuzachi

S-a născut la 3 octombrie 1863 în orașul Cernăuți

1881 - absolvă studiile liceale la Cernăuți

- începe Facultatea de Drept de la Universitatea din Cernăuți

1888 - absolvă studiile filozofice și juridice în Cernăuți și Viena

1889 - intră în serviciu la Procuratura Finanțelor Cernăuți

1891-1914 - publicist la „Gazeta Bucovinei”, „Patria” din Cernăuți și „Tribuna” din Sibiu

1897 - publică lucrarea *Fluturii din Bucovina*

1919 - devine membru de onoare al Academiei Române

1925 - revine în Bucovina

1931 - profesor de entomologie și biogeografie la Facultatea de Științe de la Universitatea Cernăuți

- Doctor honoris causa a Universității Cernăuți

Moare la 23 februarie 1937 la Cernăuți

În prefața la cartea *Biologi de seamă din Bucovina*, Editura „Țara Fagilor”, Suceava, 1994, autor coordonator Petru Bejinariu, acad. Vladimir Trebici a scris: „Profesorul Constantin Hurmuzachi (1863-1937), vlăstar al ilustrei familii Hurmuzachi, a fost ales membru de onoare al Academiei Române, la 7 iunie 1919. Entomolog de renume mondial, colecția sa, adunată de-a lungul întregii sale vieți, era de o valoare inestimabilă. La înmormântarea sa, în 1937 – la care am luat parte – au fost de față nu mai studenți și profesori, ci și un numeros public ca să cinstească pe ilustrul savant și patriot român”.

Postfață

Despre copiii și nepoții lui Doxachi Hurmuzachi (1782-1857), marele vornic al Moldovei, una dintre cele mai impunătoare și reprezentative figuri din trecutul Bucovinei, s-a scris prea puțin. Lucrarea domnului Petru Bejinariu *Constantin N. Hurmuzachi – om de știință și om politic* este a treia carte voluminoasă cu caracter științific despre viața și activitatea Hurmuzăcheștilor și prima lucrare consacrată, în întregime, unui frate din cunoscuta dinastie. Prima profundă lucrare, apărută după căderea regimului comunist în România și Uniunea Sovietică, la Iași, în anul 1995 la Editura „Glasul Bucovinei”, aparține doctorului în istorie Petru Rușșindilar – *Hurmuzăcheștii în viața culturală și politică a Bucovinei*. În anul 2000, la Cernăuți, apare monografia doctorului în istorie Ilie Luceac *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, tipărită la Editura „Alexandru cel Bun”, Cernăuți și Editura „Augusta”, Timișoara.

Fiecare din frații Hurmuzachi au lăsat în urma sa o comoară științifică, culturală și politică, care merită a fi studiată în profunzime. Iată numai unele domenii în care au activat sau le-au acordat un suport material, spiritual și organizatoric: istoria, literatura, limba română, jurnalistică, dreptul, științele naturale, problemele statului, învățământul, biserica, arta-teatrul, muzica, pictura ș.a. În viața frații Hurmuzachi s-au călăuzit după testamentul bătrânului tată, rostit de el în ultimul an al vieții sale : “Să nu uitați că aveți de îndeplinit trei datorii mari și sfinte, pentru care aveți a răspunde înaintea lui Dumnezeu, înaintea oamenilor și urmașilor voștri. Aceste trei datorii sunt: patria, limba și biserica”. Munca lor a fost apreciată la valoare de autoritățile statale ale Imperiului austriac prin conferirea titlului de baron⁴³. Academia Română a primit patru frați Hurmuzachi în Hramul științei: pe Alecu în anul 1866, pe Eudoxiu în 1872, pe Nicolae în 1883 și pe

---

⁴³ Baron – titlu nobiliar în apusul și centrul Europei, superior cavalerului (cav.) și inferior vicontelui.

Constantin N. în anul 1919. Pentru meritele de patrioți ai neamului. Irații Hurmuzachi au fost aleși în Dieta Bucovinei, deputați în Palamentul de la Viena, iar doi dintre ei – Eudoxiu și Doxută – au devenit mareșali ai Bucovinei (președinți).

Este semnificativ faptul că autorul Petru Bejinariu, printr-un studiu profund asupra vieții și operei academicianului Constantin N. Hurmuzachi, aduce, peste secole, un omagiu bine meritat și boierilor de la Cernauca, Doxachi și Ilinca Hurmuzachi, pentru celebri feciori și nepoți, pentru adăpostirea și ospitalitatea acordată bejinarilor politici din Moldova, Ardeal și alte regiuni românești (1821-1823 și 1848-1849). După spusele lui Titu Maiorescu "...generozitatea a fost totdeauna și cu deosebire pe tarâmul științific, semnul caracteristic al familiei Hurmuzachi". *Sunt convins că Mitropolitul Veniamin, Arhimandritul Daniil, Constantin Negri, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza, George Sion, ardelenii Gheorghe Barițiu și Mitropolitul Șaguna și mulți refugiați care au beneficiat de ospitalitatea conacului Hurmuzachi de la Cernauca (Meca Românismului) ar aprecia înalt acest omagiu, care dintr-o coincidență plăcută este prezentat de un om, care poartă numele lor comun în anii cei mai grei din viața de bejinari.* Stăpânii conacului din Cernauca le-au creat bejinarilor condiții de trai ca acasă și le-au asigurat o atmosferă de loialitate din partea autorităților austriece. În aceste împrejurări s-au discutat multe probleme ale românilor și s-a născut ideea Unirii, realizată în anul 1859 cu aportul nemijlocit al foștilor refugiați și al fraților Hurmuzachi.

În frumosul parc din jurul conacului din Cernauca, tânărul poet Vasile Alecsandri, la umbra unui măr înflorit, a scris versuri dragi tuturor românilor și mai ales bucovinenilor :

“ Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Cu pomi roditori
Și mândri feciori. ”

Locurile de mare frumusețe de la Cernauca au reprezentat spații de inspirație pentru multe lucrări literare publicate mai târziu de Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri și alte personalități marcante, locuri devenite atunci Meca Românismului.

După cum confirmă numeroși cercetători, între refugiați și gazdele lor s-au stabilit legături sufletești care au dăinuit toată viața. Spre confirmarea celor spuse, Ilie Luceac, în monografia sus nominalizată, aduce cuvintele Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, rostite la adresa lui Constantin D. Hurmuzachi: „Să uite Cuza că

Hurmuzachi este un patriot bun și a lucrat pentru țară, că Hurmuzachi ne-a crescut pe noi toți, că părinții lui Hurmuzachi sunt și părinții lui Cuza, că frații lui Hurmuzachi sunt și frații și prietenii lui Cuza ?". Oare poate fi o apreciere mai mare la adresa Familiei Hurmuzachi ?

E greu de imaginat care ar fi fost soarta celebrilor oameni refugiați, care au ocolit ura și pedeapsa Domnitorilor de atunci. Cine ar fi pregătit Unirea din anul 1859 în lipsa lor?

În toamna anului 1957, în urma unei selecții dure (7 candidați la un loc de student) eu, formal, devin student la Facultatea de fizică și matematică a Universității de Stat din Cernăuți. Până a deveni student, de facto, trebuia să suportăm un control riguros din partea serviciului secret sovietic – KGB. Era vorba despre un test de loialitate față de regimul comunist. În urma controlului, care a durat circa 4-5 luni, din grupa mea a fost eliminat unul din cei mai buni studenți. Era un român bucovinean cu numele Bujenită. A fost învinuit că-i fiu de „dușman al poporului”. Așa erau numiți pe nedrept de către KGB cei mai buni oameni ai neamului. Cei cu inima română, adevărații patrioți, fără judecată erau schinjuți prin subsolurile KGB-ului, executați sau deportați în Siberia, „vina” lor fiind atât de mare încât se răsfângea asupra copiilor și a nepoților. Știind căte ceva din istoria Hurmuzăcheștilor, tatăl meu și încă doi frați de-ai lui au luptat cu Armata Română împotriva Armatei Roșii, că ne trăgeam din viță boieresacă, trăiam și eu cu inima în călcâie până la comunicarea verdictului KGB-ului. Numai după acest test noi am devenit studenți de facto. Dorința de a învăța, de-a fi student era atât de mare încât eram gata să îndeplinim orice ponucă: de-a participa la lucrările agricole din colhoz, la reparația căminelor studențești, la amenajarea teritoriului, la colectarea deșeurilor de preț etc. Asemenea activități, desigur nenumărate, se luau în considerare la testare. Avea sens să încerci. Îmi amintesc cum, într-o sâmbătă din toamna anului 1957, profesor-curator al grupei noastre, domnul Fișman, a anunțat că Biblioteca universitară solicită doritori să lucreze duminica în depozitele arhivei. Am acceptat solicitarea circa 8-9 studenți de naționalitate română, noi fiind rău văzuți de slugile KGB-ului, spre deosebire de cei ucraineni și ruși.

Colaboratoarea bibliotecii, care dirija activitatea studenților, auzind că noi conversăm în limba română, repede s-a împrietenit cu noi. Se interesa de locul nostru de baștină, de starea socială și de familiile din care provenim. Când m-am prezentat cu numele de Hurmuzachi, doamna mi-a spus că demult n-a mai auzit de această mare familie și că dânsa este din neamul lui Flondor. Mi-a mai spus că până în anul 1944 în Cernăuți era strada Flondor, dar și strada Hurmuzachi și că la

Universitatea din Cernăuți a lucrat renumitul profesor-biolog Constantin N. Hurmuzachi. Cu regret, numele colaboratoarei nu l-am memorat și o voi numi d-na Flondor. Ea a meritat să fie numită așa prin bogăția și bunătatea sufletească pe care o avea. După acest eveniment eu comandam, în sala de lectură a bibliotecii, literatura necesară numai de la d-na Flondor. Într-o seară, când în sala de lectură erau numai câțiva studenți, pe neobservate, d-na Flondor s-a așezat lângă mine și mi-a dat o cărțuie mică cu o copertă foarte modestă. A spus că-i aparține și mi-o împrumută pentru 2-3 zile, arătându-mi cu degetul la gură, că-i pe secret!. Ieșind din bibliotecă, din curiozitate, m-am oprit la primul felinar din strada Universității și am citit: *Silvia T. Balan. Ilinca, mama fraților Hurmuzachi*, Cernăuți, 1942. Tip."Mitropolitul Silvestru". Am citit cartea într-o răsuflare chiar în acea seară în bucătăria comunală a Căminului studentesc. Am dobândit informații importante, dar mai cu seamă o colosală satisfacție. Am recitat această carte de mai multe ori, până a venit timpul s-o restitui d-nei Flondor. Aceasta a fost prima întâlnire documentară a mea cu familia Hurmuzachi. În cărțile de-atunci era pomenit într-o singură propoziție Constantin D. Hurmuzachi în lucrarea lui Ion Creangă *Moș Ion Roată și Unirea și Psaltirea Hurmuzachi*, ca manuscris istoric. Fără comentarii.

În primăvara anului 1958, d-na Flondor mi-a spus, printre altele, că profesorul universitar Constantin N. Hurmuzachi este înmormântat la cimitirul central din Cernăuți în cripta familiei. După căutări de câteva zile, am avut posibilitatea să depun două flori la mormântul lui Constantin N. Hurmuzachi și să mă închin Domnului pentru odihna lui eternă. D-na Flondor a apreciat acest gest când i-am povestit cele întâmplate. De-atunci, cu fiecare ocazie, singur, împreună cu copiii sau cu nepoții, cu rudele și prietenii depunem flori la mormintele Hurmuzăcheștilor din Cernauca și Cernăuți, păstrând în ființa mea emoțiile de nedescris pe care le-am trăit în momentele primei închinări la mormântul lui Constantin N. Hurmuzachi.

Constantin N. Hurmuzachi a lăsat o bogată moștenire științifică în domeniul entomologiei, botanicii și biogeografiei. El a înfăptuit cea mai voluminoasă descriere despre fluturii din Bucovina, despre gândacii din aceeași zonă și despre vegetația Carpaților. Descoperirile lui sunt actuale și în prezent și sunt trecute în toate dicționarele și lexicoanele de specialitate. Savantul Constantin N. Hurmuzachi a extins cercetările sale și în regiunile învecinate precum vechea Românie, Austria și Insula Brioni. Conform studiului efectuat de profesorul Mihai Gușuleac, Constantin N. Hurmuzachi a publicat 89 de titluri de specialitate. Multe dintre aceste lucrări au fost publicate în reviste de specialitate în Viena,

Berlin, Londra etc. Studenții Facultății de biologie a Universității din Cernăuți și astăzi studiază natura, flora și fauna Bucovinei la baza didactică din suburbia orașului Cernăuți, construită în anii 30 ai secolului trecut din inițiativa și sursele celebrului savant.

Desigur, Constantin N. Hurmuzachi a fost, în primul rând, un om de știință, însă meritele lui politice nu pot rămâne neobservate. Doctorul în istorie și autorul monografiei *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare!*, Ilie Luceac a scris și despre studiile și articolele lui Constantin N. Hurmuzachi în apărarea limbii, culturii și drepturile românilor din Bucovina, publicate în „Gazeta Bucovinei”, „Patria”, „Deșteptarea”, „Tribuna” din Sibiu, „România Jună” și „Românul” din București cât și în alte ziare și reviste din Londra, Berlin, Praga, Drezen și Viena.

A activat ca deputat în Dieta Bucovinei, unde a pledat pentru învățământul în limba română. El n-a fost indiferent de problemele bisericii ortodoxe române. Pe problemele învățământului și a bisericii a scris câte o broșură, care a circulat printe intelectualii din Bucovina înainte de anul 1918.

În încheiere îmi exprim regretul că aproape un secol a fost interzis accesul la bogata moștenire științifică, culturală și politică a fraților Hurmuzachi. Deopotrivă regret că a fost aruncat în aer de Armata Roșie conacul Hurmuzacheștilor, care a fost vizitat de celebre personalități ale neamului de atunci, că în fosta Mecă a Românilor nu se mai vorbește în limba română, că n-am reușit să scriu nimic despre viața și activitatea strămoșilor. Mă bucur că, până în prezent, le slujesc sătenilor din Cernauca biserica, clădirile școlii, casei de cultură, administrației locale și punctului medical și șoseaua Cernauca – Sadagura – Cernăuți, toate construite din sursele familiei Hurmuzachi. Mă bucur că în școala din Cernauca este un mic muzeu al Hurmuzacheștilor în care sunt și câteva cărți ale mele, că în biserică se păstrează, în original, documente din vremurile trecute cu semnăturile celebrilor strămoși și o icoană – Arhanghelii Mihail și Gavril – executată la comandă de cunoscutul pictor din Chișinău, Liviu Hâncu, și oferită cadou de familia mea. Mă bucur că sunt bine păstrate și îngrijite mormintele străbunilor. Cu sprijinul material și moral al primarului municipiului Rădăuți, Mihai Frunză, al omului de afaceri Nicolae Preutesi și al direcției Colegiului Național „Eudoxiu Hurmuzachi” etc., cu permisiunea organelor locale și regionale Cernăuți, a fost înlocuită crucea monument de la mormântul lui Eudoxiu Hurmuzachi din Cernauca cu o excelentă troiță din stejar, executată de sculptorul Emil

Ianuș și Teodor Chifan din Rădăuți, la sfințirea căreia am participat și eu cu nepoții.

Un merit deosebit aparține patrioților neamului din Bucovina, în deosebi poetului Vasile Tărățeanu, primarului de Cernauca, Gheorghe Bota, și alora, care au reușit să găsească sponsori și să-i făurească celebrului Doxachi Hurmuzachi un monument de 6 metri. Înălțime din granitul munților Carpați, care o să fie instalat la Cernauca, după coordonarea cu autoritățile regionale.

Sper că lucrarea d-lui Petru Bejinariu *Constantin N. Hurmuzachi – om de știință și om politic* va fi un îndemn pentru studierea profundă a fiecărui frate din prima și a doua generație a familiei Hurmuzachi. Sper că voi reuși să inspir această idee și copiilor și nepoților mei. Viața și activitatea lor este o lecție, veșnic actuală pentru urmași. Testamentul lui Doxachi Hurmuzachi din anul 1857 este actual pentru noi și urmașii noștri. Domnul să ne ajute să ni-l însușim și să-l realizăm.

Academician Anatolie Hurmuzachi
Chișinău, martie, 2007

Interviu în „Arcașul”

În revista „Arcașul” nr.2 (232) din luna februarie 2006, la paginile 2 și 4 a fost publicat interviul domnului academician Anatolie Hurmuzachi intitulat „Succesul îți surâde din momentul în care găsești timp și pentru < vă rog >”, interviu realizat de Dorina Ciobanu.

Slujba de pomenire din cimitirul Cernauca. 1 – acad. Anatolie Hurmuzachi, 2 – preot Gheorghe Calancea, 3 – Mihai Frunza, primarul municipiului Rădăuți, 4 – poetul Arcadie Opaîț, președintele Societății „Mihai Eminescu” Cernăuți ș.a.

Publicația independentă românească din Cernăuți „Arcașul” prin publicarea acestui interviu evocă frumos, interesant și, într-un anume fel duios, multe fapte și evenimente din viața domnului acad. Anatolie

Hurmuzachi, fapte și evenimente integrate în istoria Bucovinei și a Basarabiei, străvechi pământuri românești.

Suntem încântați să redăm, în continuare, acest interviu aflat pe paginile revistei „Arcașul” sub genericul „Elita neamului românesc” și care cuprinde și imagini de la slujba de pomenire din cimitirul Cernauca la care au participat și personalități din municipiul Rădăuți.

„Dacă interlocutorul din fotoliul de vis-a-vis ar fi continuat să vorbească despre Bucovina, fără ca să amintească din ce ținuturi vine, sinceră să fiu l-aș fi crezut bucovinean. Despre Carpați știe totul ! Cunoaște și mulți intelectuali din Cernăuți. E plin de omenie și susține că cea mai frumoasă avere a neamului este istoria. A vizitat peste 35 de țări, din care s-a întors cu cărți și suveniruri. E omul care se descurcă în orice situație, mai ales că mereu găsește timp pentru un „vă rog”. Accesoriile preferate: costum clasic, ceasul de mână și freza bine aranjată. Bancul preferat: „În casa noastră lider e tata. Însă nu înțeleg de ce. În fiecare dimineață, mama hotărăște cine e tata.”

Partea întâi

– Și totuși, de unde pornește această dragoste pentru Bucovina ?

– Fiind mic, mi se întâmpla să aud cum își torc amintirile părinții și bunicii, vița cărora se trăgea din Bucovina. Deosebit de frumos se vorbea despre vârfurile Carpaților și despre poalele acestora. Ori de câte ori revin în această zonă, mai bine zis la Cernăuți, sunt cuprins de mândrie și întineresc cu zeci de ani. Chiar dacă m-am născut ceva mai departe de acele locuri, în satul Coteala din apropierea Lipcanilor, dragostea pentru Bucovina mi-a fost altoită de bunicii care au trăit la Cernauca.

– Care este istoria cu „mutarea cuibului” din Bucovina în Basarabia ?

– Înainte de război, tata bunicului meu, fiind directorul băncii din Hotin, le-a cumpărat copiilor câte un lot de pământ în satul Coteala din fostul județ Hotin, azi raionul Briceni. Așa s-a făcut ca o uliță de la periferia aceluși sat să fie numită de săteni „ulița Hurmuzăchenilor”, denumire care s-a păstrat parțial și astăzi. În anul 1949, însă, a avut loc colectivizarea, care i-a egalat pe toți în drepturi, de aceea și bunicul meu, și tata au fost nevoiți să înceapă un alt mod de viață, mult mai greu.

– Reiese că ați copilărit nu în cele mai bune vremuri... Dacă ar fi să răsfoiți primele pagini din albumul vieții, cum îl găsiți pe micuțul Anatolie Hurmuzachi?

– Ei-i-i... Probabil, ca cel mai zbânțuit! În 1942, având doar cinci ani, am fost dat la școală. Tata era la război și mamei îi era foarte greu să se descurce de una singură. Ea mă puneă să stau cu surioara mai mică, ceea ce mi se părea cam plictisitor și nu chiar potrivit pentru mine, mai ales că la acea vârstă mă credeam un adevărat bărbat... Prima jumătate de an, învățtoarea nu m-a trecut în catalog, pentru că nu aveam vârsta potrivită. Însă, când a înțeles că iubesc mult cartea, m-a acceptat. Eram foarte nerăbdător, mai ales atunci când cineva nu știa să spună pe de rost poezia. Parcă acum mă văd cum săream din bancă și în câteva clipe – poftim și poezia! Ei, ce ghionturi mă așteptau la recreație din partea celor obijduiți... La școală îmi plăcea îndeosebi ziua de vineri. Era ziua în care venea părintele să ne învețe rugăciuni. Și acestea mi se întimpăreau iute în minte!

.....
– Ce urmează după absolvirea școlii? Probabil, ca orice puști, aveți niște planuri grandioase pentru viitor? Intra în ele și acela de a vă continua studiile?

– Desigur! La vârsta de 15 ani am absolvit clasa a zecea. Mama m-a sfătuit să mă fac profesor de școală. Eu, însă, fiind pasionat de tehnică, pasiune moștenită, probabil, de la bunicul, care fusese inginer mecanic la căile ferate, am hotărât s-o împac și pe mama, dar să rămân și eu împăcat. Dau examene de admitere la Universitatea din Cenăuți, Facultatea de Fizică și Matematică. Deoarece lipsa de învățători era simțită de-a binelea în toată țara, pentru a face o facultate se dădeau doar doi ani, timp în care dascălii de la catedre pregăteau cadre pentru clasele a cincea și a șasea. În acei doi ani universitatea ne-a învățat doar trei obiecte: fizică, matematică și metodică predării. Nimic în plus. După absolvire, am fost repartizat în regiunea Transcarpatică. De lucru m-am apucat cu mare entuziasm, dar zadarnic. Copiii nu prea vroiau să facă carte...și, în cele din urmă, după trei ani revin acasă și-i declar mamei că nu mai vreau să fiu profesor. Apropo, în acea școală am întâlnit o tânără simpatică, repartizată în Transcarpatia după absolvirea unei instituții de învățământ din Ismail. Anume era, Irina, care mi-a devenit soție mai târziu.

– O dezamăgire totală chiar la începutul carierei..... Cum au evoluat lucrurile în continuare?

- După părerea mea, nu chiar rău. În același an ajung la Chișinău și, grație faptului că Universitatea din Cernăuți am absolvit-o cu diplomă roșie, mă înscriu în anul III la Facultatea de inginerie a Universității Agrare, cu condiția ca în jumătate de an să lichidez diferența anului I și II. Facultatea o termin cu note bune, pretext pentru a intra la doctorantură. Eu, însă, revin la țară și mă angajez la o stațiune de mașini și tractoare. După un an și jumătate, devin membru de partid, iar ceva mai târziu, în satul Trifănești, sunt numit președinte de kolhoz. Perspectivele acestei gospodării nu-mi plăceau, deoarece, după ce sovieticii au „ridicat” familiile avute și le-au dus în Siberia, satul ca și multe altele, începuse să fie condus de un „consiliu al săracilor”. În el intrau leneșii, bețivii și cei care timp de o viață n-au agonisit decât sărăcie în jurul casei. Acest „consiliu” numea persoanele pentru funcția de președinte de kolhoz, șef de depozit etc. Iată de ce „colectivizarea” nu a contribuit cu nimic la îmbunătățirea vieții. Eu am apărut în fața sătenilor ca un simplu om, mic de statură (fiind sportiv la categoria 54 kg.). Am vorbit foarte puțin în fața publicului, fiind convins că, dacă cele șase candidaturi anterioare la postul de președinte de kolhoz nu au fost bune, nici eu nu voi trece. Și tocmai când trebuia votată candidatura mea, aud cum un moș din rândul întâi îi spunea altuia : „E bun...E bun, dar cam subțirel”, la care celălalt răspunde : „Lasă că l-om îngrășa noi !”. Și eu am trecut !

- După care principiu v-ați condus din momentul în care ați preluat funcția de lider al kolhozului ?

- Chiar de la bun început am pus accentul „pe înțelegerea din cuvânt”. Nu oboseam ca după fiecare ordin dat să adaug „vă rog”. La început, subalternii mă priveau cam ciudat, dar până la urmă s-au obișnuit și relațiile dintre mine și ei au devenit de invidiat. Între timp, facultățile specializate în mecanizare trimiteau la practică studenți care susțineau diplome despre experiența gospodăriei noastre. În toți anii aceștia am colaborat și eu cu o catedră, unde depuneam lucrări, invenții, proiecte...Toate mi-au adus mari succese: visam să devin candidat în științe, dar credeam că pentru aceasta trebuie să faci cel puțin o revoluție întreagă în domeniul preferat.

- Se zice că fiecare vis, mai devreme sau mai târziu, se realizează. Cum a fost în cazul Dumneavoastră ?

- În anul 1971 am primit oferta de a face doctorantura doar într-un an. Și am făcut-o. În teza pe care am realizat-o, am reușit să dezvolt proiecte noi de economisire a motorinei în timpul funcționării tehnicii. Probabil, „cineva” s-a speriat ca nu cumva să-i oțup fotoliul și, pentru

a-mi tăia calea spre titlul de „doctor”, apelează la CC cu rugămintea să mă trimită la lucru în altă parte, ca să rămână fără concurenți. Așa am ajuns, pentru a doua oară, președinte de gospodărie la Râbnița-o gospodărie bine dezvoltată. Pentru rezultatele cu care ne-am prezentat un an mai târziu la un concurs la Moscova am fost premiați.

Prin 92-93, după destrămarea Uniunii Sovietice, a luat sfârșit și activitatea departamentului nostru. Mai târziu am fost invitat la Ministerul Agriculturii, Departamentul de Mecanizare. În 1997 Moldova încearcă să meargă în pas cu America și acceptă experiența de privatizare. Începe haosul. Multe întreprinderi falimentează. Iar eu, la vârsta de 61 de ani, iau decizia să savurez din plin ceea ce se numește „la pensie”.

Partea a doua

Dar nu a fost să fie ! În prezent Anatolie Hurmuzachi nu obosește să facă lucruri bune la Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor din Moldova. Numai în ultimii ani, alături de alți colegi, a editat 10 manuale de mecanizare pentru școlile superioare. Numărul total al manualelor și cărților semnate de academicianul Hurmuzachi ajunge la 15. Numele lui poate fi întâlnit și în presa basarabeană. El atrage atenția asupra situației critice a unor sate care riscă să dispară de pe harta Republicii Moldova.

Anatolie Hurmuzachi împreună cu familia și-a schimbat de multe ori locul de trai, dar deoarece mai mult i-a stat la suflet o casă la pământ, el dintr-o glumă a lăsat apartamentul din sânul Chișinăului și s-a mutat într-o frumusețe de casă de la periferia orașului, construită după un proiect propriu. Diminețile le începe la orele 5, cu gimnastică. Are și un hobby:munca fizică. Iată de ce în spatele casei și-a întins o seră de vreo 150 de metri pătrați, unde cultivă tot necesarul pentru bucătărie. Pentru soție a făcut o florărie deosebită.

Are doi copii. Feciorul și-a însușit specialitatea de inginer-mecanic. A lucrat mulți ani ca inginer la stațiunea de testare a mașinilor din Chișinău. Acum este pasionat de electronică, foto, cine, audio. Anume el a filmat prezentarea cărții lui Ilie Luceac *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, după care a făcut și un documentar ce ar rezista alături de altele. Fiica a absolvit Facultatea de Agronomie pentru vii și livezi. A lucrat în acest domeniu și a obținut rezultate frumoase. În prezent are o întreprindere de prelucrare a pietrei.

Acad. Anatolie Alexandru Hurmuzachi

Averea soților Hurmuzachi o constituie nepoții, care le trec cu regularitate pragul. Bunelul le dedică versuri, iar de Revelion le compune urături. Pentru orice ajutor îi remunerează din plin. Speranța domnului Anatolie și a doamnei Irina e nepoțica Cristina, de la care așteaptă să le fie un sprijin la bătrânețe.

P.S. Domnul Hurmuzachi preferă romanțele. Acum unul dintre copozitorii basarabeni creează o melodie pe versuri semnate de eroul acestui interviu. Surse demne de toată încrederea susțin că romanța va cuceri multe inimi.

S-a adresat elevilor

La Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”, din municipiul Rădăuți, acum Colegiul Național „Eudoxiu Hurmuzachi”, se menține o frumoasă tradiție: la serbările și manifestările școlare, alături de elevi, profesori și părinți sunt invitate autoritățile administrației publice, dar și personalități din domeniul științei, artei și culturii, oameni apropiați liceului centenar din Bucovina. De-a lungul timpului, la astfel de serbări au participat: scriitorul Dragoș Vicol, criticul și istoricul literar George Muntean, acad. Vladimir Trebici, acad. Liviu Ionesi, dr. Radu

Economu, Dimitrie Vatamaniuc, membru de onoare al Academiei Române, prof. univ. Alexandrina Cernov, Universitatea Cernăuți, membru de onoare al Academiei Române, prof. univ. dr. Vasile Ghețau, acad. Cristofor Simionescu, prof. univ. dr. Gheorghe Mustață, prof. univ. dr. Pavel Țugui, scriitorul Mircea Grigoroviță, acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, prof. univ. dr. Nicolae Pomohaci, acad. Radu Grigorovici, prof. univ. dr. Mihai Iacobescu, prof. dr. Ilie Luceac, Cernăuți ș.a.

La serbarea de sfârșit de an școlar de la Colegiul Național „Eudoxiu Hurmuzachi” din ziua de 16 iunie 2006 a fost invitat și domnul acad. Anatolie Alexandru Hurmuzachi de la Chișinău, acum Republica Moldova. La această festivitate, domnul acad. a prezentat un admirabil discurs prin care a evocat înaintașii din marea familie a Hurmuzăcheștilor din Bucovina istorică.

E semnificativ faptul că alături de dl. acad. Anatolie Hurmuzachi au fost prezenți la festivități și nepoții Anton Mateșa și Cristina Hurmuzachi, care au dus în Moldova strălucitele impresii din Rădăuți, Suceava și Mănăstirea Putna. Este o frumoasă tradiție de familie ca nepoții să-l conducă pe bunel la aeroport când pleacă în străinătate și să primească pe aeroport cadourile așteptate. Când e posibil, cu plăcere îl însoțesc pe bunel. Așa a fost și în zilele de 15-18 iunie 2006. Nepoții d-lui academician au vizitat deja șase țări, desigur, cu sprijul bunelului. Sunt mari amatori de turism și de a afla mereu ceva nou.

Bibliografie (selectiv)

I. Izvoare

A. Inedite

1. Arhivele Statului, județul Suceava
2. Corespondență de familie (manuscrite)

B. Edite

1. acad. Grigorovici, Radu – *Diploma Imperială din 9 decembrie 1862*. „Analele Bucovinei”, II, 1995, nr. 2, p. 463-469.
2. Morariu, C. – *Cursul vieții mele. Memorii*. Ediție îngrijită, prefațată, microbiografii, glosar și note de prof. Mihai Iacobescu. Suceava. Editura „Hurmuzachi”. 1998.
3. Bucovina 1861-1918: *Aspecte edificatoare pentru o Europă unită?* Materialele Conferinței științifice internaționale, Rădăuți, 20-22 septembrie 2000, Editura Universității Suceava, 2002

II. Periodice

1. „*Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți*”, vol.XI, 1937, Editura Facultății de Științe din Cernăuți.
2. „*Codrul Cosminului*”, Buletinul Institutului de Istorie și Limbă de la Universitatea Cernăuți, Cernăuți, 1922-1939.
3. „*Școala*”, organ al Reuniunii Școlare Române din Bucovina, Cernăuți, 1905-1939.
4. „*Suceava – Anuarul Muzeului Județean*”, Suceava, vol. IV-XX, 1975-1993.
5. „*Revista politică*”, Suceava, 1886-1890.

III. Studii și articole

1. Bejinariu, Petru – „Eugen Botezat – biolog de reputație mondială și apărător al demnității naționale”. *Analele Bucovinei*, III, 1996, nr. 1, p. 47-52.
2. Morariu, C. – „Părți alese din istoria românilor bucovineni”, Cernăuți, Tipografia Mitropolit Silvestru, 1893
3. Morariu, Leca – „Constantin Hurmuzachi”. *Făt Frumos*, XII (1937), 5-6, p.163-164
4. Motaș, C. – „La centenarul profesorului Eugen Botezat. Evocarea personalității și activității sale”. *Natura*, Anul XXIV, 1972, nr. 1, p. 80-85.
5. Ștefureac, Traian – „O hartă biogeografică puțin cunoscută C.Hurmuzachi, cu unele aspecte de cartografiere a vegetației din România”. *Acta Bot. Horti Bucurestiensis*, 1981, p. 133-134
6. Ștefureac, Traian – „Evocare a 125 de ani de la nașterea a doi erudiți naturaliști bucovineni: C. Hurmuzachi și A. Procopianu-Procopovici”. *Acta Bot. Horti Bucurestiensis*, București, 1982, p. 197-206
7. Zaharescu, Vasile – „Profesorul Constantin Hurmuzachi (1863-1937)”, rev.șt. V.Adamachi (Iași), vol. XXIII (1937), nr.2p. 63-67

IV. Volume

1. Balan, Teodor – *Moșia Cernauca și familia Hurmuzachi*, Cernăuți, Tipografia Mitropolit Silvestru, 1925
2. Bănescu, Nicolae – *Corespondența familiei Hurmuzachi cu Gheorghe Bariț*, Vălenii de Munte, Tipografia „Neamul românesc”, 1911
3. Bejinariu, Petru – *Biologi de seamă din Bucovina*, Editura Țara Fagilor, Suceava, 1994
4. Bejinariu, Mihai – *Natura și cercetarea biologică în Bucovina*, tipărit la R.A. „Monitorul Oficial”, 2004
5. Ceaușu, M. Șt. – *Bucovina habsburgică de la anexare la Congresul de la Viena. Iosefinism și postiosefinism (1774-1815)*, Iași, Fundația Academică „A. D. Xenopol”, 1998.
6. Ciachir, N. – *Din istoria Bucovinei (1775-1944)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1993.
7. Economu, R. – *Unirea Bucovinei 1918*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
8. Grigoroviță, Mircea – *Învățămintul în nordul Bucovinei (1775-1944)*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. București, 1993.

9. Grigoroviță, Mircea – *Din istoria culturii în Bucovina (1775-1944)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1994.
10. Goraș, I. V. – *Învățământul românesc din ținutul Sucevei 1775-1918*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.
11. Iftimovici, R. – *Creație românească în biologia universală*, Editura Albatros, București, 1977.
12. Iacobescu, M. – *Din istoria Bucovinei. vol. I (1774-1862). De la administrația militară la autonomia provincială*, Editura Academiei Române, București, 1993
13. Iacobescu Mihai – *30 de zile în „Siberia” căutând arhivele Bucovinei*, Editura Junimea, Iași, 2005
14. Loghin Constantin – *Istoria literaturii române din Bucovina, 1775-1918*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, 1996
15. Luceac Ilie – *Familia Hurmuzachi: între ideal și realizare*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Augusta, Timișoara, 200
16. Nistor Ion – *Istoria Bucovinei*, Humanitas, București, 1991
17. Pop, E.; Codreanu, R. – *Istoria științelor în România. Biologia*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975..
18. Popovici, E. – *Din istoricul Liceului «Ștefan cel Mare» din Suceava*, Suceava, Editura Societății „Școala Română”, 1935.
19. Predescu, L. – *Enciclopedia României. Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptiri*, București, Editura Saeculum I. O., Editura Vestala, 1999.
20. Rușindilar Petru – *Hurmuzăcheștii în viața culturală și politică a Bucovinei*, Editura „Glasul Bucovinei”, Iași, 1995
21. Seghedin Taras George – *Rezervațiile naturale din Bucovina*, Editura Sport-Turism, București, 1983
22. Zub Alexandru – *Mihail Kogălniceanu-istoric*, Editura Junimea, Iași, 1974
23. *Știința în Bucovina*. Ghid biobibliografic 2. Suceava, 1983
24. *Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii – Dicționar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982

Cuprins

Introducere.....	11
Prefață.....	15
I. O mare familie din Bucovina – Hurmuzăcheștii.....	21
Constantin Hurmuzachi (1811-1869).....	24
Eudoxiu Hurmuzachi (1812-1874).....	25
Gheorghe Hurmuzachi (1817-1882).....	26
Eulrosina Hurmuzachi (1820-1891).....	27
Eliza Hurmuzachi (1821-1885).....	28
Alexandru Hurmuzachi (1823-1871).....	29
Nicolae Hurmuzachi (1826-1909).....	29
II.Universitatea Cernăuți în perioada interbelică.....	33
III.La umbra familiei, un mare biolog și patriot.....	41
IV.Constantin N. Hurmuzachi - anii de școală, liceu și universitate	43
V.Alexandru N. Hurmuzachi, cărturar patriot, fratele entomologului ..	45
VI. Familia lui Constantin N. Hurmuzachi.....	49
VII.Constantin N. Hurmuzachi, universitar.....	51
VIII.Au rămas „nemuritori”.....	55
IX.Cercetări biologice.....	61
A. Lepidoptere și Coleoptere.....	61
B. Studiul plantelor.....	65
Genul Rubus.....	66
Genul Potentilla.....	67
Genul Fritillaria.....	67
X.Colaboratori în entomologie.....	69
XI.Constantin N. Hurmuzachi – publicist.....	71
XII.Deputat în Dieta Bucovinei.....	75
XIII.La Actul Unirii din 1918.....	77
XIV.Mărturii ale recunoștinței.....	81
XV.Reflecții și evaluări asupra lui Constantin N. Hurmuzachi.....	89
XVI.Opera științifică a lui Constantin N. Hurmuzachi.....	93
Date biografice.....	101
Postfață.....	103

Interviu în „Arcașul”	109
Bibliografie (selectiv)	116
Cuprins	119
Indice de nume	121
Catalogul lepidopterelor și coleopterelor	127
Dare de seamă introductivă	149
Anexa 1	169
Anexa 2	171
Anexa 3	173
Anexa 4	175
Anexa 5	177
Anexa 6	179
Anexa 7	181
Anexa 8	183
Anexa 9	185
Anexa 10	187
Anexa 11	189
Anexa 12	191
Anexa 13	194
Anexa 14	196
Anexa 15	198
Anexa 16	200
Anexa 17	202

Indice de nume

A

Alecsandri, Vasile · 86, 104
Alexandru cel Bun · 28, 50, 90
Alexinschi, Alexei · 69, 70
Antipa, Grigore · 18, 70
Arhanghelul Gavril · 107
Arhanghelul Mihail · 107
Arhimandritul Daniil · 104

B

Bach, Alexandru · 25
Baciu, Valerian · 38
Badea, Viorel · 84
Balan, Teodor · 21, 57
Banu, Anastasie · 86
Barițiu, George · 26, 27, 43, 86
Barițiu, Gheorghe · 104
Bădărău, Eugen · 36, 38
Becke · 44
Bedreag, Constantin G. · 38
Bejan, Dionisie · 46, 78, 79
Bejinariu Petru · 15
Bejinariu, Mihai · 90
Bejinariu, Petru · 13, 16, 59, 90, 101, 103,
104, 108, 117
Bodea, Isidor · 46, 78
Bodnărescu, Vasile · 78, 80
Bolintineanu, Alexandru · 27
Bologa, Iacob · 86
Borza, Alexandru · 18
Bota, Gheorghe · 108
Botez, Gustav · 38
Botezat Eugen · 15
Botezat, Eugen · 11, 38, 41, 117
Brăilean, Traian · 36
Brătescu, Gheorghe · 38
Bucevschi, Dumitru · 80
Bucevski, Epaminonda · 79
Bujeniță · 105
Bumbac, Ioan · 57

Butnoiu, Marius · 83, 84

C

Calancea, Gheorghe · 109
Calmutchi, Pulcheria · 49
Câmpan, Teodor · 38
Candrea, Ioan · 80
Caradja, D. · 63
Cârdei, Filimon · 12, 53
Cârlan, Nicolae · 116
Carol al II-lea · 34
Ceaușu, M. Șt. · 117
Cehovschi, Constantin · 38
Cernov, Alexandrina · 115, 117
Chifan, Teodor · 108
Ciachir, N. · 117
Ciobanu, Dorina · 109
Coculescu, Ioan · 38
Codreanu, R. · 118
Codreanu, Radu · 2, 89, 91
Constantin baron Hormuzaki · 71
Constantin Hurmuzaki · 68
Constantine baron Hurmuzaki · 68
Coroamă, Liviu · 38
Costeanu, Gheorghe · 38
Coteanu, Nicolae D. · 38
Creangă, Ion · 106
Crețu, Ion · 117
Crișan, Gheorghe · 79
Cuza, Al. I. · 11, 12, 17, 18, 53
Cuza, Alexandru Ioan · 86, 104

D

Dan, Dimitrie · 52, 90
Darwin, Ch. · 19
Dimitroviță, Ambrozic · 90
Dobrescu, Constantin · 83
Domnul, Radu · 27
Dracinschi, Margareta · 38
Duca, Gheorghe · 21
Dumha, Nicolai · 34

E

Economu, Radu · 115, 117
Eminescu, Mihai · 13, 30, 36
Etzdorf · 46
Eugen Botezat · 117

F

Fedkovič, Yurii · 34, 38
Ferdinand I · 34
Ferdinand, rege · 34, 79, 80
Fișman · 105
Fleck, D. · 63
Flondor · 106
Flondor, Eufrosina · 26
Flondor, Iancu · 46, 77, 78, 79
Flondor, Nicolae · 26
Flondor, Nicu · 46
Flondor, Tudor · 79
Florea Marian, Simeon · 52, 90
Florea Marian, Simion · 79
Florescu, Nicolae · 36, 38
Frangl · 44
Frantz Iosif · 86
Frantz Josef · 33
Frunza, Mihai · 109
Frunză, Mihai · 107

G

Gheorghian, Oct. · 78
Gheorghiu, O. · 78
Gheorghiu, Octavian · 80
Ghețu, Vasile · 115
Goraș, I. V. · 118
Gorovei, Ștefan S. · 89
Graber · 44
Grămadă, Ion · 34, 89
Grigori-Braha, Irina · 38
Grigorovici, George · 75
Grigorovici, Gheorghe · 46
Grigorovici, Radu · 38, 81, 115, 116
Grigoroviță, Mircea · 34, 36, 38, 39, 75, 89, 115, 117, 118
Gușuleac, Mihai · 38, 52, 69, 82, 106
Gușuleac, Mihail · 36, 89, 93

H

Hacman, Max · 78
Hâncu, Liviu · 107
Hoinic, Isidor · 38
Homiu, C. · 78
Hormozachi, Constantin · 91
Hormuzaki, Constantin · 89
Hostiuc, Ștefan · 84
Hulubei, Dan · 38
Hurmuzachi, Alexandru · 25, 41, 43
Hurmuzachi, Constantin · 41, 43
Hurmuzachi, Cristina · 115
Hurmuzachi, Doxachi · 104
Hurmuzachi, Eudoxiu · 41
Hurmuzachi, Gheorghe · 41
Hurmuzachi, Natalia · 43
Hurmuzachi, Neculai · 41
Hurmuzachi, Nicolae · 25, 43
Hurmuzachi, Alexandru · 11, 21, 29, 45, 46, 47, 49, 52, 55, 57, 77, 90
Hurmuzachi, Alexandru N. · 45, 75, 77
Hurmuzachi, Alise · 49
Hurmuzachi, Anatolie · 108, 109, 110, 115
Hurmuzachi, Anatolie Alexandru · 11, 55, 115
Hurmuzachi, Cârste · 21
Hurmuzachi, Constantin · 21, 24, 49, 52, 77, 79, 90, 91, 117
Hurmuzachi, Constantin D. · 104, 106
Hurmuzachi, Constantin N. · 11, 12, 15, 36, 38, 41, 42, 43, 44, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 71, 74, 75, 77, 81, 89, 90, 93, 99, 101, 103, 104, 106, 107, 108
Hurmuzachi, Doxachi · 21, 26, 29, 43, 86, 87, 103, 108
Hurmuzachi, Doxuță · 77
Hurmuzachi, Elena · 21, 26, 29, 43
Hurmuzachi, Eliza · 28
Hurmuzachi, Eudoxiu · 12, 13, 21, 22, 25, 26, 49, 52, 55, 56, 57, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 92, 107, 115
Hurmuzachi, Eudoxiu (Doxuță) · 49, 77
Hurmuzachi, Eufrosina · 27
Hurmuzachi, Gheorghe · 21, 22, 25, 26, 34, 49, 57, 77
Hurmuzachi, Ilina · 104
Hurmuzachi, Neculai · 57
Hurmuzachi, Nicolae · 21, 29, 30, 43, 45, 49, 52, 55, 77, 90
Hurmuzachi, Nicolae · 49
Hurmuzachi, Tica · 49
Husiatiński, Alexandru · 38
Husiatiński, Amos · 70, 87

I

Iacobescu, M. - 118
Iacobescu, Mihai - 34, 52, 90, 115, 116
Iacobovici-Boldișor - 78
Iancu cav. de Flondor - 73
Ianuș, Emil - 108
Iftimovici, R. - 118
Ilinca, Silvia T. Balan - 106
Ionescu-Bujor, Dobre - 38
Ionesi, Liviu - 114
Iorga, Nicolae - 30
Isopescu-Grecul - 73
Isopescu-Grecul, C. - 46
Isopescu-Grecul, Constantin - 75
Isopescul-Grecul - 73
Istrate George - 15
Istrate, George - 11
Istrati, George - 117

J

Josef, Frantz - 34

K

Kogălniceanu, Mihail - 56, 83, 86, 104
Kwatkowschi, Stanislaw - 80

L

Leserth - 44
Loghin, Constantin - 33
Luca, Ilinca - 21
Luca, Ștefan - 21
Lucae, Ite - 24, 28, 30, 49, 51, 59, 84, 90,
103, 104, 107, 113, 115
Lucescu, Titus - 12, 13

M

Maierean, Constantin-Adrian - 4, 13
Maioreseu, Titu - 56, 83, 104
Mandicevski, Eusebie - 79
Marcu, Orest - 38
Marcu, V. - 78
Marcu, Vasile - 80
Maria, regină - 80

Mateșă, Anton - 115
Mayer, Herbert - 38
Miculi, Carol - 27, 28
Mihăilescu, Mihai - 38
Mititelu, D. - 91
Mitropolitul Șaguna - 104
Mitropolitul Veniamin - 104
Mirza, V. - 19
Morariu, C. - 116, 117
Morariu, Constantin - 79
Morariu, Leca - 36, 117
Motaș, C. - 117
Muhldorf, Anton - 38
Muntean, George - 114
Mustăță, Gheorghe - 115

N

Nandriș, Grigore - 30
Narby, Constantin - 36
Năstase, Adrian - 85
Neculee, Ion - 21
Negri, Constantin - 104
Negri, Costache - 86
Negură, I. - 117
Netolitzky, Fritz - 35, 38
Nicolescu, Miron - 38
Nistor, Ion - 35, 52, 77, 79, 90, 99
Nistor, Ion I. - 35

O

Odobescu, Alexandru - 56, 83
Olaru, Marian - 4, 13
Onciul, Aurel - 46, 75
Onciul, Dimitre - 79
Onciul, Dimitrie - 49, 84
Opaiț, Arcadie - 109

P

Padberg, A. - 91
Pan Halippa - 79
Papue, Liviu - 13
Părvulescu, Constantin - 38
Pelivan, I. - 79
Petrino, Dimitrie - 52, 79, 90
Petrino, Eufrosina - 27
Petrino, Otto - 43, 44
Petrino, Petru - 22, 27

Pitei, Mihai · 57
Pomohaci, Nicolae · 115
Pop, E. · 118
Pop, Emil · 18, 89, 91
Popescu-Sireteanu, I. · 118
Popovici, Al. · 78
Popovici, E. · 118
Popovici, Eusebiu · 79
Popovici, George · 52
Popovici, Gheorghe · 79, 90
Popovici, Niculiță · 46
Popovici, Radu · 38
Popovici-Băznoșanul, A. · 18
Pora, Eugen · 61
Porumbescu, Ciprian · 79
Porumbescu, Iračie · 79
Predescu, L. · 118
Predescu, Lucian · 91
Prelipceanu, Ioan · 36, 38
Preutesi, Nicolae · 107
Procopianu-Procopovici · 117
Pumnul, Aron · 57, 86
Pușcariu, Sextil · 46
Pușcariu, Sextil · 46, 52, 77, 78, 90

R

Racoviță, Emil · 17, 18
Rădulescu, Constantin · 35
Roată, Ion · 106
Rodewald, Ludovic · 38
Roman, Dimitrie · 4
Romencu, Anton · 83
Rosetti, Teodor · 56, 83
Roșca, Alexandru · 38
Rudolph, K. · 91
Russo, Alecu · 86
Rușșindilar, Petru · 84, 103
Rusu, Dorina N. · 55

S

Saghiu, Ștefan · 78
Sârbu, Gheorghe · 46
Săhleanu, Emil · 38
Săhleanu, Victor · 43
Sbiera, I. G. · 52, 90
Sbiera, Radu · 80
Severin, Francisc · 38
Silmen, Gisele · 50
Simionescu, Cristofor · 115

Simionescu, Teofil · 46
Simionovici, Teofil · 75
Sion, George · 104
Sion, Gheorghe · 86
Skolka, M. · 91
Slavici, Ioan · 83
Slavici, Ion · 56
Smerling · 25
Stârcea, Natalia · 43
Stefanelli, T. V. · 52
Stoilov, Simion · 38
Sturdza, D. A. · 56, 83
Sturdza, Eliza · 27, 29
Sturdza, Gheorghe · 29
Sturdza, Gheorgheș · 21
Sturdza, principe · 30
Supan · 44

Ș

Șandru, Gheorghe · 78, 80
Șandru, Vasile Alboi · 80
Ștefan cel Mare · 30, 35, 57, 118
Ștefanelli, T. V. · 90
Ștefanelli, Teodor · 79
Ștefureac, Traian · 117

T

Tamavschi, Ipolit · 46
Tarnavschi, I. T. · 19
Tarnavschi, Ion I. · 38
Tarnavski, Vasile · 79
Tărățeanu, Vasile · 108
Toma, Alexandru · 84
Toma, Constantin · 11, 16, 17, 19
Tomasciuc, Constantin · 34
Trebici, Vladimir · 101, 114

Ț

Țopa, Emilian · 12, 38
Țopa, Ipolit · 38
Țugui, Pavel · 115
Țurcanu, Aurel · 46

U

Überhorst · 44

V

Vasilii, Cezar · 79

Vatamaniuc, Dimitrie · 115

Vicol, Dragoș · 114

Viteu, Mihai · 84

Vitencu., Alex. · 78

Vladimir de Repta, mitropolit · 79

Voiteu, Gheorghe · 80

Vrânceanu, Gheorghe · 38

X

Xenopol, A. D. · 117

Z

Zaharescu, Vasile · 117

Zotta, Sever · 49

Catalogul lepidopterelor și coleopterelor

246

BULETINUL SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚE

CATALOGUL LEPIDOPTERELOR

Culese în România în anul 1911, de membrii Societății Naturaliștilor din România

DE ÎMPREUNĂRIȘTE DE

CONSTANTIN HURMUZACHI, CERNĂUȚI (BUCOVINA)

Acest catalog conține, exceptând varietățile și aberațiunile, 118 specii de Macrolepidoptere și 16 specii de Microlepidoptere și anume:

Macrolepidoptere	{	Rhopalocera	69 specii
		Sphinxes	5 »
		Bombyces	13 »
		Noctuae	13 »
		Geometrae	18 »
Microlepidoptere	{	Pyralidina	10 specii
		Toxicina	3 »
		Tineina	1 »
		Pteropharina	2 »

Speciile noi pentru fauna României (care nu se găsesc ca observate în România nici în lucrarea D-lui Caradja, nici în lucrările D-lui Fleck) sunt:

1. *Lycocna Zephyrus* Priv, *Argynnis Pales* Schiffi forma tipică, *Prodas Trepidaria*, *Crambus Sclavellus* Hb, *Colias Palaeno* L. v. *Europomane* O, *Erebia Ceto* Hb, *Erebia Tynularus* Esp, *Erebia Gamba* Esp. De asemenea sunt noi pentru fauna României varietățile notate în acest catalog cu un asterisc.

Lepidopterele din acest catalog (excepție *Colias Palaeno* v. *Europomane*, *Erebia Ceto*, *Er. Tynularus*, *Er. Gamba*) au fost recoltate de către membrii societății Naturaliștilor din România, în următoarele localități: Sălăcio-Moldova și Valea Pufului în districtul Bacău; Orbeni în districtul Putna; Bușteni, Poiana Tapului, Aruga, Poiana Coștilui, Schitul Ialomițelor, Valea Cerbului, Valea Jurei, Caralmanu, Onu și Scăeni din districtul Prahova; Școala-Ștefănești, Botoșani, Albești, Căușeni din districtul Botoșani; Ropotănești din districtul Suceava; Cernavoda, Murfașlar, Constanța,

Tekir-Ghiol și Enișenlia din districtul Constanța; Chitila din districtul Ilfov.

Fiind adoptat sistemul mai vechiu a D-lui Staudinger (conform ediției a II-a a catalogului lepidopterelor) atât de D. *Caradja* și D. *Fleck* în lucrările lor despre Macrolepidoptere, cât și în lucrările D-lui *Caradja* despre Microlepidopterele României (Iris, Dresden 1899 și Buletinul societății de Științe 1901) am menținut și în enumerarea prezentă aceeași împărțire și nomenclatură pentru a se putea mai ușor compara lucrările amintite, indispensabile pentru studiul lepidopterelor din România.

A. MACROLEPIDOPTERA

I. RHOPALOCERA

1. *Papilio Podalirius* L. *gen aestiva Zanclaeus* Z Scăenț, August, 2 exemplare.

2. *Papilio Machaon* L. București 2 exemplare.

3. *Parnassius Mnemosyne* L. Chitila, Mai. Această specie montană în occidentul Europei descinde în România în regiunile inferioare.

4. *Pieris Brassicae* L. Slănic (Moldova); București, August.

5. *Pieris Rapae* L. București grădina botanică, Septembrie, Stâncă-Ștefănesci, Valea Pufului, Cernavoda, Constanța, Enișenlia.

Pieris Rapae L. *var Similis* Krul. Stâncă, un exemplar ♀.

6. *Pieris napi* L. *gen aest. Napaeae* Esp. grădina botanică București, Slănic (Moldova) Rotopănesci, Bușteni, Murfatlar, Enișenlia.

7. *Pieris Daphidice* L. Stâncă, Cernavoda, Murfatlar, Constanța, Techir-Ghiol, Enișenlia, abundanță.

8. *Leucophasia Sinapis* L. Scăenț, August, Bușteni, Chitila, Mai. L. *ab Erysimi* Bkh. Scăenț.

9. *Colias Palaeno* L. *v. Europomene* O, Ortoaia (districtul Suceava) pe valea Bistriței.

10. *Colias Hyale* L. Bușteni August, Enișenlia.

(*) *C. Hyale trans ad. v. Poliographus* Motch Enișenlia.

11 (*) *Colias Chrysotheme* Esp. *var Sibirica* Gr. Gr. Stâncă

2 ♂ și 1 ♀. O formă foarte interesantă (cu culóre palidă) necunoscută încă din Europa.

12. *Colias Edusa* F. Scăeni, August, Stâncea, Enișenlia, Cernavoda, Murfatlar și Constanța, abundanță.

C. ab. Helice Hb. Enișenlia.

13. *Thecla Betulae* L. Scăeni, August 1 ♀.

14. *Polyommatus Virgaureae* L. Poiana Țapuluș, August 1 ♂ și 1 ♀.

15. *Polyommatus Thersamon* Esp. var *Omphale* Klug Cernavoda, August; 1 ♂, 1 ♀ Murfatlar, August 3 ♀.

16. *Palyommatus Dispar* Hw var *Rutilus* Wernb Valea Pufului un ♂ (gener 2).

17. *Polyommatus Phlaeas* L. Rotopănesci, Constanța.

P. var Eleus T. Constanța, August.

18. *Lycaena Argiades*. Pall Scăeni August, 1 ♂.

19. *Lycaena Aegon* Schiff. Scăeni; August, Albesci; Iulie.

20. *Lycaena Argus* Esp. grădina botanică București, Septembrie 1 ♀, Murfatlar, August 2 ♂, Enișenlia 1 ♀.

21. *Lycaena Sephyrus* Friv Stâncea-Ștefănesci 1 ♀ determinat de D. Dr. H. Rebel de la muzeul imperial din Viena. Acastă specie n'a fost cunoscută până acuma de cât din următoarele țări: Turcia, Bulgaria, Grecia, Asia mică, Armenia.

22. *Lycaena Baton* Bgstr Cernavoda, August un ♂.

23. *Lycaena Astrarche* Bgstr Bușteni, Iulie ♂. Poiana Țapuluș, August ♀, Constanța, August ♂.

L. Astrarche trans ad ab. Allous Hübn Constanța, August un ♀.

24. *Lycaena Icarus* Rott. București grădina botanică, Septembrie. Stâncea, Slănic (Moldova), Scăeni, Poiana Țapuluș, Cernavoda, Murfatlar, Tekir-Ghiol, Constanța, Enișenlia, pretutinden abundanță.

L. ab Icarinus Scriba. Murfatlar, August 1 ♂.

25. *Lycaena Bellargus* Rott. Scăeni August ♂, Constanța ♂ și ♀, Murfatlar 2 ♂, Enișenlia 1 ♀. Exemplarele ♀ fără colóre albastră.

26. *Lycaena Corydon* Poda. Scăeni August 2 ♂ dintre cari un exemplar se apropie de v. *Albicans* H. S. Enișenlia un ♂.

27. *Lycaena Minima* Füssl. Bușteni Iulie 1 ♂.
28. *Nemeobius Lucina* L. Chitila, Mai.
29. *Aphantura Iris* L. Bușteni Iulie ♂ și ♀.
30. *Neptis Lucilla* F. și trans ad. var *Ludmilla*. H. S. Bușteni, Iulie.
31. (*) *Araschnia Prorsa* L. var *Obscura* Fent. Slănic (Moldova) un ♂. Acastă formă e cunoscută din Japonia și din munții Bucovinei.
32. *Grapta C. Album* L. Bușteni, August, Slănic (Moldova) și Valea Pufului.
- (*) *Gr. gen aest ab Hutchinsoni* Robs Slănic (Moldova) Valea Pufului, Schitul Ialomicióra, August.
33. *Vanessa Polychloros* L. Slănic (Moldova).
34. *Vanessa Antiopa* L. Bușteni, Iulie.
35. *Pyrameis Atalanta* L. Stânca, Slănic (Moldova) Bușteni; Poiana Țapului, Azuga, Scăeni, Murfatlar, Enișenlia, pretutindeni vulgară.
36. *Pyrameis Cardui* L. Stânca, Scăeni, Cernavoda, Murfatlar, Constanța, Enișenlia, vulgară.
37. *Melitaea Phoebe* Knoch Enișenlia, mai multe exemplare.
38. *Melitaea Trivia* Schiff. Enișenlia 2 ♂, 2 ♀.
39. *Melitaea Didyma* O. var. Murfatlar; August ♂ și ♀, Cernavoda, August ♂ și ♀, Enișenlia 1 ♂. Exemplarele ♂ au o culoare foarte intensivă cu desenuri negre reduse și coincid cu var *Meridionalis* Stgr; iar exemplarele ♀ se deosebesc de această varietate prin culoarea mai palidă gălbie.
40. *Melitaea Athalia* Rott. Scăeni, August un ♀ foarte palid cu desennul negru mai subțire de cât la forma tipică.
41. *Argynnis Euphrosyne* L. Chitila, Mai 2 exemplare.
42. *Argynnis Palles* Schiff. August. Valea Cerbului, pe culmea Jepilor 2 exemplare; Schitul Ialomicióra. Tóte exemplarele aparțin formei tipice.
43. *Argynnis Dia* L. Bucuresti, grădina botanică, Septembrie.
44. *Argynnis Latonia* L. Constanța, August, frecventă.
45. *Argynnis Aglaia* L. Bușteni, Iulie, August, frecventă.
46. *Argynnis Niobe* L. Bușteni, Iulie.

47. *Argynnis Paphia* L. Rotopănesci, Slănic (Moldova) Valea Pufului, Bușteni, Iulie, vulgară.

48. *Argynnis Pandora* Schiff. Murfatlar August, 2 ♂ dintre care unul aparține formei tipice iar cel-alt varietății *Dacica* Hurm.

49. *Erebia Epiphron* Kn var *Cassiope* Fabr. Valea Cerbului, August.

50. *Erebia Melampus* Fuessl. Valea Cerbului, 2 exemplare dintre care unul fără ocele negre pe aripile anteriore; Schitul Ialomicioarei, Valea Iepeii în regiunea alpină, toate culese în August. Specie pronunțat alpină, încă foarte puțin observată în România.

51. *Erebia Manto* Esp Valea Iepeii în regiunea alpină 1 ♂ și 1 ♀ fără bandă bazală pe subfața aripelor posterioare, altmintrele cu desenul obicinuit; August. Acastă specie nu era cunoscută până acuma din România de cât numai de pe muntele Rarău din județul Suceava.

52. *Erebia Ceto* Hb menționat de Speyer de pe muntele Babiș (Viru Babiș) județul Mehedinți, fruntaria cu Banatul.

53. *Erebia Tyndarus* Esp. Călimani, Lucaci (județul Suceava) o formă de tranziție spre varietatea *Coecodromus* Gn et Vill.

54. *Erebia Goante* Esp. Muntele Căliman (județul Suceava).

55. *Erebia Aethiops* Esp. Slănic (Moldova) frecuentă Bușteni, Iulie.

56. *Erebia Ligea* L. Bușteni, Iulie.

57. *Erebia Euryale* Esp. Valea Iepeii în August regiunea subalpină, un ♀ care aparține varietății cu o bandă galbină pe sub fața aripelor posterioare.

58. *Satyrus Arethusia* Esp ♀ var, Murfatlar, un exemplar ♀, August.

59. *Satyrus Statilinus* Hufn Murfatlar August ♂, frecvente și un ♀ care se deosebește de forma tipică prin culoarea mult mai întunecată, aproape neagră; ocele pe aripile anteriore cu margini galbene mai intensive; aripile posterioare cu un șir de puncte albe în celulele 3, 4 și 5. Exemplarul e și mai mare de cât forma tipică.

60. *Satyrus Dryas* Sc. var *Sibirica* Stgr. Enișenlia 2 ♀, August.

61. *Pararge Maera* L. Chitila, Mai.

62. *Pararge Egerides* Stgr. Chitila, Mai; Scăeni, August.

63. *Epinephele Lycaon* Rott. Stânca 2 ♀.
64. *Epinephele Janira* L. Rotopănesci August, vulgară; Slănic (Moldova) Scăeni, Bușteni Iulie, August; foarte vulgară, Poiana Țapului, August.
65. *Epinephele Hyperanthus* L. Slănic (Moldova) Bușteni, Iulie.
66. *Coenonympha Pamphilus* L. Bușteni, Poiana Țapului, Iulie, August; Rotopănesci, Stânca, Murfatlar, Enișenlia.
67. *Syrichthus Alveus* Hb var *Fritillum* Fr. Constanța August.
68. *Syrichthus Malvae* L. Chitila, Mai.
69. *Pamphila Comma* L. Bușteni, Iulie, 1 ♂ și 3 ♀.

II. SPIINGES

1. *Sphinx Convolvuli* L. București ♂ și ♀, Orbeni.
2. *Deilephila Elpenor* L. Orbeni.
3. *Macroglossa Stellatarum* L. Constanța, August.
4. *Zygaena Filipendulae* L. Bușteni, Iulie 2 exemplare.
5. *Zygaena Exulans* Hochenov. Valea Cerbului, August; specie proprie regiunilor celor mai înalte din Alpi și nordul Europei.

III. BOMBYCES

1. *Setina Irrorella* Cl. Slănic (Moldova).
2. *Emydia Striata* L. Murfatlar, August 1 ♂.
3. (') *Nemeophila Plantaginis* L. pe culmea Jepilor în August, 1 ♂ care aparține formei tipice (cu fundul aripelor posterioare galben) care se deosebește de forma cunoscută din Alpi numai prin lipsa desenului negru la baza aripelor posterioare. Această varietate galbenă nu era cunoscută din România.

În Moldova și în Bucovina ea e înlocuită prin varietatea albă (Hospita).

4. *Callimorpha Hera* L. Slănic (Moldova) 3 exemplare.
5. *Arctia Caja* L. un exemplar ♀ din Slănic (Moldova).
6. *Arctia Villica* L. Chitila, Mai, 1 ♀.
7. *Arctia Aulica* L. Chitila, Mai. 2 ♀.
8. *Spilosoma Fuliginosa* L. Orbeni.
9. *Spilosoma Mendica* Cl. var. *Rustica* Hb. Chitila, Mai.
10. *Psilura Monacha* L. Bușteni, Iulie 1 ♂.
11. *Ocneria Dispar* L. Scăeni, August 1 ♂.

12. *Saturnia Pyri* Schiff. Bucurescî 1 ♂.
13. (') *Lasiocampa Quercifolia* L. var *Meridionalis* Stgr. Orbenî, 1 ♂.

IV. NOCTUAE

1. *Apamea Testacea* Hb. Botoșanî, Iulie.
2. *Hodena Menoglypha* Hfn. Rotopănescî, August.
3. *Chloantha Polyodon* Cl. Valea Pufului.
4. *Scoliopteryx Libatrix* L. Valea Pufului.
5. *Plusia Gutta* Gn. Bucurescî, August.
6. *Plusia Gamma* L. Bucuresci Septembre; Buștenî, Scăenî, Cernavoda, August.
7. *Aedia Funesta* Esp. Scăenî, August.
8. *Acontia Luctuosa* Esp. Scăenî, August.
9. *Heliothis Scutosus* Schiff. Murfatlar, August.
10. *Agrophila Trabealis* Scop. Scăenî, August; Enișenlia.
11. *Leucanitis Stolidia* F. Cernavoda, August 2 exemplare.
12. *Pseudophia Lunarîs* Schiff. Chitila, Mai 3 exemplare.
13. *Catocala Elocata* Esp. Cucutenî, Iulie, Rotopănescî, Orbenî; Cernavoda, August.

V. GEOMETRAE

1. *Phorodesma Smaragdaria* F. Scăenî, August.
2. *Nemoria Porrinata* Z. Scăenî, August.
3. *Acidalia Perochraria* F. Buștenî, Iulie, August.
4. *Acidalia Immorata* L. Rotopănescî, August.
5. *Acidalia Immutata* L. Rotopănescî, August.
6. *Acidalia Ornata* Sc. Rotopănescî, August.
7. *Timandra Amata* L. Botoșanî Iulie, Scăenî, Constanța; Enișenlia, August.
8. *Pellonia Vibicaria* Cl. Scăenî, August.
9. *Boarmia Selenaria* Hb. Cucutenî, Iulie.
10. (') *Psodos Trepidaria* Hb. pe Omu (2508 metri) 3 exemplare în August, cari aparțin unei forme cu culóre neagră mai intensivă de cât exemplarele din Alpi. Specie caracteristică pentru regiunile alpine cele mai înalte.
11. *Phasiane Glarearia* Brahm. Scăenî, August, 3 exemplare.

12. *Phasiane Clathrata* L. Scăenî, August, frecventă; forma tipică apoi exemplare cu desemnul negru foarte lățit (= trans ad ab. *Nocturnata* Fuchs) și alte cu liniile negre reduse (= trans ad. ab. *Cancellaria*. Hb.)

13. *Ortholitha Limitata* Scop. Buștenî, Iulie, abundanță; Poiana Țapului; Valea Jepei, August.

14. *Eubolia Arenacearia* Hb. Scăenî, August.

15. *Lythria Purpuraria* L. Stâncă, Cernavoda, Murfatlar, Constanța, Enișenlia în August. Exemplarele aparțin unei forme cu desemnul roșu foarte redus, aproape lipsind.

16. *Cidaria Vespertaria* Borkh. Azuga, în August.

17. *Cidaria Verberata* Scop. pe vârful muntelui Caraiman, August.

18. *Cidaria Bilineata* L. Poiana Țapului, August.

B. MICROLEPIDOPTERA

I. PYRALIDINA

1. *Cledeobia Augustalis* Schiff. Cernavoda, August.

2. *Odontia Dentalis* Schiff. Buștenî, August.

3. *Botys Purpuralis* L. Cucutenî, Iulie.

4. *Botys Cespitalis*. Schiff. Rotopănesci, August.

5. *Eurycreon Sticticalis* L. Albesci, Iulie; Cucutenî, Poiana Țapului, Poiana Coștilei, Buștenî, pe Omul în August; Constanța, Cernavoda.

6. *Nomophila Noctuella* Schiff. Cucutenî, Iulie.

7. *Cataclysta Lemnata* L. Cucutenî, Iulie.

8. *Crambus Tristellus* F. Buștenî, Rotopănesci.

9. *Crambus Selasellus* Hb. Botoșani, Cucutenî, Iulie.

10. *Ephestia Elutella* Hb. București.

II. TORTRICINA

1. *Cochilis Hammana* L. Scăenî, August.

2. *Aphelia Lanceolana* Hb. Albesci, Iulie 5 exemplare.

3. *Penthina Striana* Schiff. Rotopănesci, August.

II. TINEINA

1. *Plutteta Cruciferarum* Z. pe Omu în August.

IV. PTEROPHORINA

1. *Aciptilia Pentadactyla* L. Botoșani, Iulie; Rotopănesci și Scăeni, August.
2. *Pterophorus Monodactylus* L. Scăeni, August.

CATALOGUL COLEOPTERELOR

Culese în România în anii 1899 și 1900 de membrii Societății Naturaliștilor

ȘI DETERMINATE DE

CONSTANTIN HURMUZACHI (Cernăuți)

Acest catalog conține numele a 194 de specii de Coleoptere din România, culese în anii 1899 și 1900 de membrii societății Naturaliștilor. În acest număr, se copriind și 4 specii nouă, aparținând genurilor: *Silpha*, *Harpalus*, *Rhizotrogus* și *Pedonta*, cari au fost încredințate D-lui REITTER pentru descriere; asemenea două varietăți noi: *Carabus violaceus*, var. *dacoromanus* Horm., și *Otiorrhynchus Kratteri* Boh. var. *unicolor* Horm., a căror scurtă diagnosă este enunțată la locul respectiv. Pe lângă acestea, mai e de relevat prezența unui număr de specii, a căror existență în România e de cel mai mare interes, fiind cunoscute pînă acum numai din regiuni depărtate ca: peninsula iberică, Dalmația, Crimeea etc., cum sunt: *Malachius lusitanicus* Er., var. *australis*, Muls.; *Asida fascicularis* Germ.; *Halosimus chalybdaeus* Tausch.; *Psalidium maxillosum* F. Merită a fi menționată și *Nebria Rybinskii* Reitter, specie nouă, inedită, descrisă de D-l REITTER după specimene din Carpații Galiției și Transilvaniei.

Coleopterele coprinse în acest catalog, au fost culese de membrii societății Naturaliștilor, atât în excursiuni făcute în mod colectiv, cit și în excursiuni individuale. Excursiuni colective au fost făcute în următoarele localități: În nordul județului Ilfov (Cocioc-pădurea Țigănești-Piscul-Herasca-păd. Snagoveanca-păd. Căldărușani) în Aprilie 1899; în aceeași regiune (pădurea Cacalet și Căldărușani) în Iunie 1900; în pădurea Comana, din județul Vlașca, Mai 1899; în pădurea Brănești, din județul Ilfov, Iunie 1900; în județul Mehedinți (T.-Severin-Virciorova-Sulița-Gornenti), Iunie 1899; la

Constanța, Iunie 1899; la Bușteni, în județul Prahova, la poalele munților Bucegi, în Iunie 1899.

În excursiuni individuale, au fost adunate coleoptere din următoarele localități:

Sinaia și muntele Furnica, lângă Sinaia (jud. Prahova), August și Septembrie 1899; comuna Suhac (jud. Ilfov); grădina botanică (Cotroceni-București), de D-ra P. Cernovodeanu.

Slănic (jud. Bacău), Iulie 1900, de D-ra Alex. Vasilescu.

Cindești, în județul Muscel, la poalele masivului Iezerul, August 1900; Șoseaua Kiseleff și Băneasa, lângă București, Aprilie 1900; Bușteni, valea Cerbului și muntele Caraiman (Bucegi) din jud. Prahova, Iulie și August 1900, de D. Const. Kirișescu.

Bușteni, Iulie 1899; Azuga și Scăeni în jud. Prahova, Iulie și August 1900, de D. St. Zottu.

În Munții Bucegi (Poiana Coștilei, valea Cerbului, peștera Lalomicioarei-Sinaia), Iulie 1900, de Dd. Const. Kirișescu și St. Zottu.

În județul Botoșani: vila Boian, April 1900 și bariera Agalton Iulie 1900, lângă orașul Botoșani; la Stinca, lângă Ștefănești, pe malul Prutului, Iulie 1899 și Mai 1900; în jud. Suceava, pădurea Prodan lângă Rotopănești, August 1900, de D. Popovici A. Biznoșanu.

Între Pantelimon-Brănești (jud. Ilfov) — Ciulnița-Seliște-Călărași (jud. Ialomița) — Giurgiu-Frătești (jud. Vlașca), Aprilie 1900; Negura (jud. Muscel), Iulie 1900 de D. A. Calafateanu cu alți citi-va studenți.

FAM. CICINDELIDAE

Cicindela campestris L. Vila Boian (lingă Botoșani) Aprilie 1900 ; Comana, Mai 1899.

FAM. CARABIDAE

Calosoma sycophanta L. Pădurea Căldărușani, Iunie 1900 ; păd. Brănești, Iunie 1900.

Procrustes coriaceus L. var. *rugifer* Kraatz. Sub scoarță de fagi putrezi, Cindești August 1900 ; Valea Cerbului, Aug. 1900 ; păd. Căldărușani, Iunie 1900 ; Bușteni, Iulie 1899.

Carabus violaceus L. var. *daco-romanus* Horm. (var. nova).

«Niger virescens, margine viridi» (prope var. *Mehelyi* Ganglb.) Mehedinți, Iunie 1899 ; Sinaia, Aug. 1899 ; Cindești, sub scoarță de fagi putrezi, Aug. 1900 ; valea Cerbului, Iulie 1900.

O formă mult mai mică în munții mai înalți : Peștera Ialomicioarei, Iulie 1900.

C. violaceus, forma de tranziție între var. *daco-romanus* și forma tipică : Sinaia, Aug. 1899.

C. intricatus L. Sinaia, Aug. 1899 ; Mehedinți, Iunie 1899 ; sub scoarță de fagi, Aug. 1900, Cindești.

C. auronitens F. var. *Escheri* Palld. Sub scoarță de arbori, Sinaia, August 1899.

C. variolosus F. Azuga 1900.

C. cancellatus Ill. var. *tuberculatus* Dejean. Pe virful Caraimanului, Iulie 1900.

C. cancellatus var. *graniger* Palld. Comana, Mai 1899 ; Căldărușani, Iunie 1900.

C. cancellatus var. *scobrioniensis* Géh. Sinaia, Aug. 1899 ; Cindești, sub scoarță de fagi, Aug. 1900.

C. cancellatus var. *Scyticus* Schaum. Sinaia, Aug. 1899.

C. Ullrichi Germ. Brănești, Apr. 1900.

- C. obsoletus* Sturm. forma tipică, Mt Furnica, Sept 1900.
C. scabriusculus Oliv. Sub pietre calcare., Stînca, Mai 1900.
C. glabratus Payk. Pe virful Caraimanului, Iulie 1900.
C. Linnaei Panx. Peștera Ialomicioarei, Iulie 1900.
Cychnus rostratus L. Mt Furnica. Sinaia Aug. 1899.
Nebria Rybinskii Reitter. Specie nouă, inedită, descrisă de D-l REITTER după specimene din Carpații Galiției și Transilvaniei. Poiana Coștilei (1 exemplar) Iulie 1900.
Bembidion nitidulum. Marsh. Căldărușani, April 1889.
Platynus assimilis Payk. Mt Furnica, August 1899.
P. sexpunctatus L. Mt Furnica, Aug. 1899.
Calathus ambiguus Payk. Bușteni, Iulie 1889.
C. micropterus Duft. Bușteni, Iulie 1899.
Poecilus lepidus Leske. Căldărușani, April 1899 ; Bușteni, Iulie 1899.
P. cupreus L. Bușteni, Iulie 1899 ; Comana, Mai 1899.
P. Cupreus L. var. *affinis* Sturm. Pădurea Țigănești, Aprilie 1899 ; Cocioc, Aprilie 1899.
Pterostichus oblongo-punctatus F. Mt Furnica, Septembrie 1899.
P. niger Schall. Bușteni, Furnica, Aug. 1889.
P. vulgaris L. Pantelimon — Brănești, Apr. 1900.
P. nigrita F. Mt Furnica, Aug. 1899.
P. rufitarsis Dej. Sinaia și Mt Furnica, Aug. 1899.
P. cophosoides Dej. Mehedinți, Iunie 1899.
P. Klugi Dej. Bușteni, Iulie 1899.
Abax striola F. Bușteni, Iulie 1899.
A. parallelus Duft. Păd. Prodan, lângă Rotopânești (Suceava), Aug. 1900 ; Pantelimon, Apr. 1900 ; pe arbori, Sinaia, Aug. 1899.
A. carinatus Duft. Păd. Prodan, Aug. 1900.
Amara similata Gyll. Comana, Mai 1899.
A. aenea Deg. Mt Furnica, Sept. 1899 ; Stînca, Mai 1900.
A. apricaria Payk. Stînca, Mai 1900.
A. fulva Deg. Stînca, Mai 1900.
A. aulica Panz. Poiana Coștilei, Iulie 1900.
Pelor blapoides Creutz. Stînca, Mai 1950, sub pietre calcare.
Ophonus azureus F. Stînca, Iulie 1899.
Pseudophonus pubescens Müll. Stînca, Iulie 1899.
P. griseus Panz. Brănești, Iunie 1900 ; Stînca, Iulie 1899.
Harpalus aeneus F. Stînca, Mai 1900.
H. distinguendus Duft. Stînca, Mai 1900 ; Brănești, Iunie 1900 ; Cocioc, Aprilie 1899.

H. smaragdinus Duft. Stinca, Mai 1900.

H. latus L. Bușteni, Iulie 1899.

H. quadripunctatus Dej. Bușteni, Iulie 1899.

H. laevicollis Duft. Bușteni, Iulie 1898.

H. autumnalis Duft. Stinca, Mai 1900.

H. seripes Quens. Stinca, Mai 1900.

Harpalus *nova*. sp. Mr Furnica, Septembrie 1900 (2 exemplare).

Stenolophus discophorus Fisch. Păd. Țigănești, Aprilie 1899; Cocioc, Apr. 1899.

Chlaenius Schranki Duft. Cocioc, Apr. 1899.

Chl. festivus F. Cocioc, Apr. 1899.

Cymindis variolosa F. Bariera Agafton, Botoșani, sub pietre, Iulie 1900.

FAM. DYTISCIDAE

Haliphilus fulvus F. Căldărușani, Aprilie 1899.

Laccophilus variegatus Sturm, Căldărușani, Aprilie 1899.

Cybister Roeseli Füssl. Cocioc, Aprilie 1899.

FAM. HYDROPHILIDAE

Hydrophilus piceus L. Șoseaua Kisseleff, Apr. 1900; Lacul Cocioc, Aprilie 1899.

H. caraboides L. Cocioc, Aprilie 1899.

FAM. STAPHYLINIDAE

Acylophorus glabricollis Lac. Cocioc, Apr. 1899.

Ocyopus Ormayi Reitter, Bușteni, Iulie 1899.

O. ophthalmicus Scop. Bușteni, Iulie 1899.

O. fuscatus Grav. Bușteni, Iulie 1899.

Philonthus concinnus Grav. Cocioc, Apr. 1899.

Paederus littoralis Grav. Cocioc, Apr. 1899; Piscul Herasca, Apr. 1899; Stinca, Mai 1900.

FAM. SILPHIDAE

Blitophaga alpicola Küst. Bușteni, Iulie 1900.

Silpha *nov.* sp. Păd. Căldărușani, 5 Iunie 1900.

S. lunata F. Pădurea Brănești, Iunie 1900.

Phosphuga atrata L. Pe arbori, Sinaia, Aug. 1899.

Ablataria laevigata F. var. *gibba* Kr. Șoseaua Kiseleff, Apr. 1900,

FAM. TRITOMIDAE

Tritomă quadri-pustulata L. Păd. Căldărușani, Iunie 1900.

FAM. DERMESTIDAE

Dermestes murinus L. Mt Furnica, Sept. 1899.

Anthrenus scrophularia L. Cocioc, 22 Aprilie 1899.

FAM. HYSTERIDAE

Saprinus conjungens Payk. Stinca, Maiu 1900.

FAM. PLATYCERIDAE

Lucanus Cervus L. Monast. Căldărușani, Iunie 1900; Negura (jud. Muscel) pe câmpie, Iunie 1900; Satul-nou (Slănic-M.), Iulie 1900; Mehedinți, Iunie 1899.

Dorcus parallelipedus L. Păd. Căldărușani, Iunie 1900; Comana, Mai 1899.

FAM. SCARABAEIDAE

Sisyphus Schaefferi L. Păd. Căldărușani, Iunie 1900.

Onthophagus taurus Schreber. Intre Ciulnița și Seliște, Apr. 1900; Stinca, Mai 1900.

O. vacca L. Pe dejecții de cal, Stinca, Mai 1900.

O. fracticornis Preysl. Intre Ciulnița și Seliște, Apr. 1900.

Caccobius Schreberi L. Stinca, Mai 1900.

Oniticellus flavipes F. Stinca, Mai 1900.

Aphodius fossor L. Poiana Coștilei, Iulie 1900.

A. lugens Creutz. Stinca, pe dejecții de cal, Mai 1900.

A. hydrochoeris F. Stinca, pe dejecții de cal, Mai 1900.

A. immundus Creutz. Stinca, de dejecții de cal, Mai 1900.

A. obscurus F. Intre Peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900.

A. depressus Kug. var. *atramentarius* Er. Intre Ciulnița și Seliște, Aprilie 1900.

Geotrupes stercorarius L. Intre peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900; Bușteni, Iulie 1899.

G. sylvaticus Pz. Pădurea Țigănești, Apr. 1899; Sinaia, August 1899; valea Cerbului, Iulie 1900; intre peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900; Azuga 1900.

G. vernalis L. Intre peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900; valea Cerbului, Iulie 1900; Sinaia, August 1899.

Lethrus cephalotes Pall. Giurgiu-Frătești, Apr. 1900, vila Boian-Botoșani, Apr. 1900.

Pentodon idiota Herbst. Piscul-Herasca Apr. 1899; șoseaua Kiseleff, Apr. 1900.

Oryctes nasicornis L. București, Iunie-Iulie 1899-1900; Căldărușani, Apr. 1899.

Rhizotrogus aestivus Olivier, Piscul-Herasca, Apr. 1899.

Rhizotrogus nov. sp. Călărași, Aprilie 1900.

Anomala aurata F. Satul-noû (Sîanic-M.), Iulie 1900.

Phyllopertha horticola L. Bușteni, Iulie 1899.

Anisoplia segetum Hbst. Grădina botanică, Cotroceni; Brănești, Iunie 1900.

A. austriaca Hbst. Constanța, Iunie 1899; pe grîu la Brănești, Iunie 1900.

A. lata Er. Căldărușani, Iunie 1900; in marginea pădurei Cacaletii, Iunie 1900; Brănești, Iunie 1900.

Tropinota hirta Poda. Intre Ciulnița și Seliște, Aprilie 1900; Păd. Țigănești, Aprilie 1899; Piscul-Herasca, Aprilie 1899; pe florii de *Taraxacum* la Băncasa, Aprilie 1900; Snagov și Cocioc, Apr. 1899; Grădina botanică, Cotroceni.

Leucocelis funesta Poda, Grădina botanică, Cotroceni.

Cetonia aurata L. Păd. Brănești, Apr. 1900; Grădina botanică, Cotroceni; păd. Țigănești, Apr. 1899; Comana, Mai 1899; Căldărușani, Aprilie 1899; Piscul-Herasca, Aprilie 1899; Mehedintii, Iunie 1899.

Cetonia (Potosia) metallica F. Grădina botanică, Cotroceni; păd. Brănești, Iunie 1900.

Cetonia hungarica Hbst. Stînca, pe florii, Mai 1900.

FAM. BUPRESTIDAE

Aurigena lugubris F. Păd. Țigănești, Apr. 1899.

Dicerca alni Fisch. Comana, Mai 1899.

Buprestis rustica L. Peștera Ialomicioarei, Iulie 1900.

FAM. ELATERIDAE

Lacon (Archontos) murinus L., Piscul-Herasca, April 1899.

Elater cinnabarinus Esch., Țigănești, April 1899.

Athous scrutator Herbst., var. *alpinus* Rdtb. Bușteni, Iulie 1899.

Ludius latus F. Stinca, sub pietre călcare, Mai 1900.

FAM. CANTHARIDAE

Platycis minuta F. Poiana Coștilei, Iulie 1900.

Cantharis rustica Fall. Coțioc, Aprilie 1899; Căldărușani, Aprilie 1899; Piscul-Herasca, Apr. 1896; Țigănești, idem.

C. pulicaria F. Șoseaua Kiseleff, Apr. 1900.

C. pellucida F. Păd. Țigănești, April 1899.

Malachius lusitanicus Er. var. *australis* Muls. Pădurea Herasca (jud. Ilfov), Aprilie 1899; 2 exemplare. Specie cunoscută pînă acum numai din țările mediteranee occidentale, anume: peninsula iberică, Sicilia, Franța meridională.

M. elegans Geoffroy. Stinca, Mai 1900, pe flori.

Henicopus pilosus Scop. Stinca, idem.

FAM. BYRRHIDAE

Sternoplus (Xyletinus) ater Pz. Stinca, pe flori, Mai 1900.

FAM. TENEBRIONIDAE

Gnaptor spinimanus Pallas. Brănești, Iunie 1900; Stinca, Mai 1900, sub pietre calcare; Păd. Căldărușani, Iunie 1900; Comana, Mai 1899; Piscul-Herasca, April 1899; păd. Țigănești, April 1899; între Ciulnița și Seliște, April 1900.

Asida fascicularis Germ. sub pietre calcare, Stinca, Mai 1900. Specie cunoscută pînă acum numai din Dalmația.

Opatrum sabulosum L. Stinca, Mai 1900; Mt Furnica, Sept. 1899.

Gonocephalum pusillum F. Mt Furnica, Sept. 1899.

Diaperis boleti L. Mt Eurnica, Sept. 1899.

Uloma culinaria L. Păd. Căldărușani, Iunie 1900.

Tenebrio molitor L. Comana, Mai 1899.

Acanthopus caraboides Pst. Mehedintî, Iunie 1899.

FAM. ALLECULIDAE

Podonta nov. sp. Pe flori de Achillaea, în marginea pădurii Cacaleți, Iunie 1900.

Omophlus lepturoides F. Piscul Herasca și Cocioc, Aprilie 1899; Grădina botanică, Cotroceni.

FAM. MELANDRYIDAE

Melandrya caraboides L. Păd. Țigănești, Apr. 1899.

FAM. MELOIDAE

Meloe proscarabaeus L. Păd. Comana, Maiu 1899; Păd. Snagoveanca, Aprilie 1899.

M. hungarus Schrk. Intre Giurgiu și Frătești, Aprilie 1900.

M. scabriusculus Brdt. Idem.

Zonabris Fuesslini Panz. Mehedinți, Iunie 1899.

Halosimus chalybaeus Tausch. Stînca, Maiu 1900, pe flori. Specie cunoscută pînă acum numai din Rusia meridională.

FAM. ANTHICIDAE

Formicomus pedestris Rossi, Cocioc, Aprilie 1899.

FAM. CURCULIONIDAE

Otiorrhynchus Kratteri Boh. *var. unicolor* Horm (*var. nova*) *Varietate brună, unicoloră, fără desenul obișnuit.* Peștera Ialomicioarei, Iulie 1900.

O. ligustici L. Stînca, Maiu 1900.

Polydrusus corrusscus Germ(?)

Psalidium maxillosum F. Stînca, Maiu 1900, sub pietre calcare. Specie cunoscută pînă acum numai din Europa meridională: Crimeea, etc.

Brachicerus junix Licht. Comana, Mai 1899.

Cleonus piger Scop. În marginea pădurii Cacaleți, Iunie 1900; Pantelimon-Brănești, Aprilie 1900.

Lepyrus capucinus Schall. Pantelimon-Brănești, April 1900.

Hylobius abietis L. Azuga, Iulie 1900.

FAM. MYLABRIDAE

Spermophagus cardui Boh. Stinca, Mai 1900, pe flori.

FAM. CERAMBYCIDAE

Rhagium sycophanta Schrk. Päd. Căldărușani, Iunie 1900; Päd. Țigănești, April 1899; Piscul-Herasca, April 1899.

Rh. indagator F. Bușteni, Iunie 1899.

Gaurotes virginea L. var. *nigricollis* Bielz. Poiana Coștilei, Iulie 1900; între peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900.

Leptura erratică Dalm. var. *erythrura* Küst. Päd. Căldărușani, Iunie 1900; Brănești, Iunie 1900.

Cerambyx heros Scop. Mon. Căldărușani, Iunie 1900.

C. Scopolii Füssl. Comana, Mai 1899; Căldărușani, Aprilie 1899; päd. Țigănești și Piscul-Herasca, idem.

Callidium violaceum L. Căldărușani, Iulie 1899.

Rosalia alpina L. Pichetul Sulița (Mehedinți), pe Pteris, Iunie 1899.

Dorcadion fulvum Scop. Piscul-Herasca, April 1899; Căldărușani și Snagov, idem.

D. Murræi Küst. Șoseaua Kiseleff, Aprilie 1900.

D. pedestre Poda, Idem.

Morimus funereus Muls. Päd. Țigănești și Piscul-Herasca, Apr. 1899; Comana, Mai 1899; Mehedinți, Iunie 1899; Cindești, Sept. 1899; Negura (jud. Muscel), Iunie 1900; päd. Căldărușani, Iunie 1900.

Lamia textor. L. Stinca, Mai 1900, sub pietre calcare.

Mesosa curculionides L. Päd. Snagoveanca, Aprilie 1899.

FAM. CHRYSOMELIDAE

Crioceris meridigera L. Brănești, Iunie 1900.

Cryptocephalus sericeus. L. Mehedinți, Iunie 1899; valea Cerbului, 1900; Aug. Bușteni, Iulie 1899.

C. aureolus Suffr. Valea Cerbului, Aug. 1900.

C. virens Suffr. Intre peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900.

Gastroidea polygoni L. Cocioc, Aprilie 1899; Com. Suhat (jud. Ilfov), Octombrie 1899.

Entomoscelis adonidis Pall. Mt Furnica 1899; pe rapiță, în com. Suhat (jud. Ilfov), 1899; päd. Țigănești, April 1896.

Chrysomela coerulea, Oliv. Comana, Mai 1899; Brănești, 19 Iunie 1900; Bușteni, Iunie 1900; Azuga, Iulie 1900.

Chr. cerealis L. var. *alternans* Panz. Bariera Agafton (Botoșani), sub pietre și în baligă, Iulie 1900; sub pietre, Stinca, Mai 1900.

Chr. coeruleans Scriba. Scăeni, Iulie 1900.

Chr. polita L. Bariera Agafton (Botoșani), sub pietre, Iulie 1900.

Orina alpestris Schumm. Intre peștera Ialomicioarei și Sinaia, Iulie 1900.

Phytodecta furnicata Brüggen. Păd. Țigănești, Apr. 1899.

Ph. 5-punctata F. Azuga, 1900.

Melasoma populi L. Piscul-Herasca și Cocioc, Aprilie 1899.

Galerucella californiensis L. Piscul-Herasca, idem.

G. pusilla Duft. Cocioc, idem.

Galeruca tanacetii L. Bușteni, Iulie 1899.

G. rustica Schall. Stinca, Iulie 1899; Bariera Agafton, (Botoșani), Iulie 1900, în baligă și sub pietre.

G. rufa Germ. Șoseaua Kiseleff, Aprilie 1900.

Haltica oleracea L. Cocioc, Aprilie 1899.

FAM. COCCINELLIDAE

Adonia variegata Goese. Mt Furnica, Sept. 1899.

A. variegata Goese, var. *constellata* Lauh, Cocioc, Aprilie 1899.

Adalia bipunctata L. idem.

Coccinella septempunctata L. Cocioc, Păd. Țigănești și Piscul-Herasca, Apr. 1899; Constanța, Iunie 1899; Șoseaua Kiseleff, Apr. 1900; Mt Furnica, Sept. 1899; Brănești, Iunie 1900.

C. (Harmonia) 14-pustulata L. Cocioc, April 1899; Constanța Iunie 1899.

Bulaca Lichatschovi Humm. Constanța, Iunie 1899.

Halysia 22-punctata L. Păd. Snagoveanca, Apr. 1899.

H. 14-punctata L. var. *tessulata* Scopoli, Piscul-Herasca, Apr. 1899.

Dare de seamă introductivă

Dare de seamă introductivă despre speciile din genul *Rubus* L. aflate în Bucovina.

De † Constantin Hormuzaki.

Genul *Rubus* L. (la care aparțin smeurele și murele), din Familia *Rosaceae*, a atras de mai mult de un secol atenția specială a unor botaniști din Europa occidentală (Franța, Germania, Anglia și Suedia) în urma unor aparițiuni deosebite, prin cari se distinge, și cari cer un studiu de tot special, numit și „Batologia”.

La genul *Rubus*, și în special la subgenul *Eubatus*, aflăm în unele părți ale țărilor numite, o abundență extraordinară și surprinzătoare de specii bine distinse, cari sunt sau locale, adecă cu areal de tot restrâns, sau cu răspândire mai mare; însă toate, în urma calităților morfologice și a raporturilor biologice, nu se pot considera ca simple varietăți, ci ca specii de același rang sistematic ca și speciile bine circumscrise din alte genuri.

Altă apariție particulară sunt speciile bine fixate, derivate din hibridări, mai ales ale lui *Rubus caesius* L. cu diferite specii din toate celelalte subdiviziuni a genului. Pe lângă aceasta se mai observă și hibridi primari între diferite specii, dintre cari hibridii cu *R. caesius* nu se pot distinge prin calități morfologice de speciile derivate dela strămoșii hibridi; deosebirea se poate însă constata și fără cercetarea relațiunii cromosomilor, prin faptul, că speciile derivate constituind secția *Triviales* P. J. M. (*Corylifolii* Focke) sunt deplin fertile, și chiar abundant fructifere, pe când hibridii primari rămân de tot sau în mare parte sterili. Caracterele respective au fost dovedite prin culturi, deasemenea și stabilitatea speciilor mici.

Ăceste din urmă se subordonează (în împărțirea sistematică) de unii autori (SUDRE, FOCKE) unor specii principale, mai generalizate, însă și cele „mici” rămân totuși considerate și însemnate prin nomenclatura binară ca „specii”.

Alți autori (FRITSCH, HALACSY, HAYEK) le coordonează toate speciile, fără deosebire.

PARTEA SPECIALĂ.

Abreviațiuni: (Guș = M. GUȘULEAC, Horm = C. HORMUZAKI, Kul = KULESZA, Prod = PRODAN, Simk = SIMONKAI, Erb = erbariu).

Obs.: Numerile prime înseamnă speciile principale, cele în paranteze se referă la toate speciile (principale și subordonate în sistemul lui SUDRE împreună).

Genul *Rubus* L.

Subgenul *Cylactis* Rafin.

1. *R. saxatilis* L. Pe muntele Rarău în reg. subalpină pe substrat de var, 23. Iunie 1889, înflorit (leg. A. PROCOPIANU, în Erb.

Horm); lângă Breaza (jud. Câmpulung) în reg. subalpină pe substrat calcaros și anume în valea pârâului Negru 14 August (cu fructe), „Beuca Cheresteu“, (fructe) Benea Glodul, 21 Septembrie 1929, frunze și turioni prelungiți; tot pe sol calcaros la Moldova—Sulița pe muntele Cocoșu cca. 1100 m. 12 August 1912, cu fructe; Dealul Glodului 19 August 1930, cu turioni prelungiți; Cârlibaba: Cățcău mare, 6 Septembrie 1931; Țibău, 1 Iulie 1907; Ciornei-Diț (la afluenții Ceremușului), pe calcar dolomitic, 1482 m, 12 August 1930; toate fără excepție culese de d-l Prof. M. GUȘULEAC. În regiunea inferioară: pe fânețe pe sol argilos la Ocru cca. 300 m. Colinele Ocru sunt vestite prin flora abundentă în specii interesante, pontice și unele montane, situate cam cinci kilometri în sudul orașului Cernăuți, comuna Camena. Exemplarele exsicate din 9 Mai 1926 (neinflorit) și 29 Octombrie 1910 cu flori și muguri, deasemenea culese de d-l Prof. M. GUȘULEAC.

Răspândirea generală a speciei a fost amintită în partea introductivă. În ce privește răspândirea verticală, *R. saxatilis* e o plantă montană și alpină în Europa occidentală și în Alpi, deasemenea în Carpații Vechiului Regat și a Transilvaniei (cfr. GRECESCU, SIMONKAI etc.) mai ales pe substrat de var. Ea pătrunde însă în regiuni joase nu numai în reg. boreală, ci și în Bavaria, Germania de Nord și Polonia. Bucovina cade tot în acea parte, unde specia, împreună cu alte elemente montane, pătrunde până în șes, pe când mai spre sud, în Moldova, Transilvania și Muntenia e indicată numai din regiunea montană și alpină. Cauzele acestei aparițiuni, în conex cu migrațiunile în cvaternar, au fost tratate adeseori în alt loc.

R. saxatilis × *idaeus*. Cafilisch et Schwarz. Muntele Giupalău (vârful ajunge 1859 m, substratul e micașist arhaic) 23 Iulie (leg. Guș. et Țopa). Planta e de 2.5 dcm înaltă, frunzele mai ales ternate, rar 5-fide.

R. caesius × *saxatilis*; *R. Areschougii* A. Blytt. Ocru, pe pante erboase, cca. 320 m, 9 Mai 1926 (leg. Guș.) și în localități mai apropiate lângă Cernăuți, tot în Mai 1926 leg. Horm.

Această formă hibridă e foarte rară în Europa medie, unde în genere *R. saxatilis*, precum am amintit, e restrâns la regiuni înalte pe când *R. caesius* se află mai ales în șes, deci nu se poate amesteca cu *R. saxatilis*, *R. Areschougii* a mai fost observat în Bavaria pe Nord, unde se află ambele specii împreună, pe substrat de var triasic (Muschelkalk și Keuper), altfel în Europa de Nord.

Subgenul *Idaeobatus* Focke.

2. *R. idaeus* L. (Smeur). Pretudindeni vulgar, mai ales în păduri, dela șes până pe fânețele alpine. Runcul Prisăcii (jud. Câm-pulung) lângă drumuri 13 Iunie 1914 (leg. Guș.). Cernăuți, comun (Horm.).

Varietățile var. *inermis* Utsch și var. *glabrescens* Ade nu sunt rare, mai ales în locuri umbroase; Cernăuți (leg. Horm.).

Specia e circumpolar în zonele temperate ale hemisferei de Nord.

Subgenul *Eubatus* FockeDiviziunea *Homalacanthi* Dumortier.Secțiunea *Suberecti* P. J. Müller.

3. *R. suberectus* Anders (*neesensis* W. Hall.), Țețina, în pădure ca. 400 m înălțime, 1 Iulie 1921, cu flori dezvoltate, muguri și fructe nemature (leg. Guș.); Bila (lângă Cernăuți) pe coaste spre valea Prutului, lângă drumuri în pădure, 28 Mai 1926, primele flori (leg. Horm.); Dumbrava-Roșie, Adâncata, 9 Iunie 1930, cu puține flori dezvoltate (leg. Guș.).

Răspândit în Transilvania și la poalele munților Munteniei, altfel din Anglia și Franța până în Alpi, spre răsărit până în Rusia centrală (Moscova), spre Nord până în Finlanda și Scandinavia.

4. *R. plicatus* Whe. et Nees. Păltinoasa, la poalele munților, 24 Iunie 1930, cu flori abundente, puțin dezvoltate (leg. Guș.).

În Transilvania în munții Apuseni și în munții Rodnei, în Muntenia pe valea Jiului către Lainici (GRECESCU); în Europa medie mai ales în locuri turboase și pe sphagnele, în Germania de Nord până în Prusia orientală, în Polonia până în Białowieś și Sandomierz, în Alpi montani.

(5). *R. consimilis* P. J. Müll. Jucica, lângă drumuri în pădure de stejar și fag, pe platou superior, cca. 300 m, înălțime, 15 Septembrie 1935 și 19 Septembrie 1936, cu flori vestejite (leg. Horm.).

Altfel cunoscut numai din Europa centrală-occidentală și din o localitate din Polonia, Košmin din districtul Poznań, însă probabil mai răspândit, precum presupune și KULESZA (l. c.). Specia ajunge la noi punctul cel mai depărtat spre răsărit.

5 (6). *R. sulcatus* Vest. Cotul Vânătorilor, 19 August 1931 (leg. Guș.). Localitatea e situată în valea Prutului spre apus de Cer-

năuți, la poalele muntelui Țețina, la marginea pădurilor frunzoase cari se întind până la satul numit.

Specia e răspândită, mai ales în regiunile inferioare ale Carpaților, până la 500 metri sau puțin mai sus, în Transilvania, Muntenia și Moldova. Altfel din Anglia și Franța, prin Europa centrală până în Nordul Italiei, apoi prin Carpații Poloniei și până la Lwów și Busk. Ajunge limita orientală în Bucovina și Moldova (Odoboești, GRECESCU).

Secțiunea *Silvatici* P. J. Müll.

Sub-Secțiunea *Grati* Sudre.

6 (7). **R. gratus** Focke. Lângă șosea, în pădure, pe clinele muntelui Țețina, spre Cotul Vânătorilor, 14 Iulie 1931 (leg. Horm.). Petalele exemplarelor noastre au o culoare rosacee vie.

Cunoscut numai din partea occidentală a Europei medii precum și Pomerania și Silesia meridională (districtul Cieszyn), ajunge deci în localitatea indicată din Bucovina limita deplasată departe spre Sud-Est.

7. (**R. vulgaris** Whc. et Nees s. lat.).

(8). **R. commutatus** Braun. Cotul Vânătorilor, în pădure, 27 August 1920 (leg. Guș.), puține flori și multe fructe. Specia, ca și *R. vulgaris* s. str. e occidental-europeană, răspândită din Franța, Belgia și Germania până în Silesia și în partea de sud a districtului Poznań, ajunge după KULESZA (l. c.) în Polonia limita orientală, după cunoștințele de până atunci. Această limită devine acum deasemenea departe deplasată până la noi. *R. vulgaris* s. str. la Talmaci în Transilvania (SIMONKAI).

Sub-Secțiunea *Sprengeliani* Focke.

8 (9). **R. Sprengelii** Whe. Valea Cosminului (jud. Cernăuți), în păduri, 16 Mai 1921 (leg. Guș.), cu flori abundente, foarte distins prin axele inflorescenței aproape inerme, des alb-tomentoase și petale rosacee.

Altfel specia e răspândită din Anglia și Franța, prin Germania până în Prusia orientală și în Scandinavia, Polonia până la Marea Baltică și la Sandomerz, ajunge deasemenea după KULESZA limita orientală în Polonia, care trece acum prin Bucovina.

Sub-Secțiunea *Euvirescentes* Génevier. Seria *Calvescentes* Gén.

9 (10). **R. rhombifolius** Whe. Țețina la marginea drumului în pădure, aproape de casa forestieră numită „Pichlmayer“, 26 Iulie

1935, cu muguri, flori și deflorat, petale roșee (leg. Horm.); Cotul Vânătorilor, în păduri, cu flori și deflorat; 27 August 1920 (leg. Guș.). Unele exemplare au sepale monstruos prelungite, foliacee, spânzurând vertical în jos.

Răspândit în Europa medie până în Silesia și Poznanja. Limita orientală se modifică ca și la speciile precedente.

Seria *Pileosi* Génevier.

10 (11). *R. macrophyllus* Whe. et Nees. Țețina, lângă drumuri în pădure, 18 Iunie 1936, înflorit (leg. Horm.).

Cunoscut din munții Banatului, Băile Herculane, Oravița și din Oltenia (PRODAN); Europa medie până în partea occidentală a Poloniei (Silesia, Poznanja) și până la Marea Baltică, ajunge deci deasemenea în Bucovina limita orientală.

11. (*R. nemorensis* Lef. et Müll.).

(12). *R. dombrovicus* Sprib. (*R. nemorensis* δ *dombrovicus* Sprib. apud. Sudre = *R. silvaticus* Whe. et N. s. l., *R. dombrovicus* apud KULESZA) Cotul Vânătorilor în pădure, 27 August 1920 (leg. Guș.).

Afât *R. nemorensis* cât și *R. silvaticus* sunt specii medio-europene, cel din urmă răspândit până în Silesia; *R. dombrovicus* a fost descris de SPRIBILLE din Silesia și nu era cunoscut din alt loc până acum.

Sub=Secțiunea *Discoloroides* Génevier.

12 (13). *R. villicaulis* Köhl. Pe coline păduroase la Stănești pe Ceremuș, 391 m., 10 August 1922, (leg. Guș.).

Specia e răspândită în Europa centrală până în Alpi și în Suedia; în Polonia ajunge spre Sud-est până în Kołomyja, și linia prin care e însemnată pe harta grafică de KULESZA (l. c.) limita presupusă spre răsărit, intră exact în Bucovina.

Secțiunea *Discolores* P. J. Müll.¹⁾

Sub=Secțiunea *Candicantes* Focke.

13. *R. thyrsoides* Wimm. s. lat.

(14) *R. constrictus* Lef. et Müll. (*R. Vestii* Focke) Cuciurul

¹⁾ Obs. Din subsecțiunea *Hedycarpi* nu s'au aflat deocamdată reprezentanți în Bucovina, însă putem presupune cu siguranță că se vor afla prin cercetări ulterioare, deoarece sunt răspândite atât în Transilvania, în vechiul Regat, cât și în Polonia.

R. bifrons Vest. specia medio-europeană foarte răspândită, se află în Mun-

mare (jud. Cernăuți), în păduri frunzoase, 20 Iulie 1930 (leg. Guș.) cu flori în diferite stadii de dezvoltare.

Specie medio-europeană, ajunge până în Liguria și Tirol, apoi spre Est până în Transilvania, Banat și Oltenia precum și în Polonia până la Lwów. PRODAN, KULESZA și alții consideră forma noastră orientală, sub numele *Vestii* Focke ca diferită de *R. constrictus*, la care aparține după SUDRE, *R. Vestii*, forma *erythradenes* Borb. a fost observată lângă Cluj (GAYER în JAVORKA l. c.).

(15) *R. candicans* Whe. Ocolul silvic Revna, 24 Iulie 1932 (leg. Guș.).

Exemplare mari și robuste, în parte cu fructe. Satul Revna e situat, ca și Cotul Vânătorilor, cu care e vecin spre Apus, tot pe malul Prutului la poalele Țeținei, în apropierea pădurilor întinse care acopăr clinele dealului numit.

Foarte răspândit în regiunea colinelor în vechiul Regat, împreună cu alte specii aproape înrudite, dintre cari unele se află și în Transilvania, *R. menyházensis* Simk. în jud. Arad. Altfel în Europa medie, până în Polonia occidentală. Localitatea din Bucovina e cea mai depărtată spre răsărit a arealului și acestei specii.

Diviziunea *Heteracanthi* Dumortier.

Sub-Diviziunea *Appendiculati* Génevier.

Secțiunea *Tomentosi* Wirtg.

14 (16). *R. tomentosus* Borkh. Eu posed un exemplar exsiccacat frumos din timpul colectelor mele ca student liceal din anul 1878, din împrejurimea Cernăuțului; lângă Suceava, fără indicare mai amănunțită (leg. Guș.). A fost aflat și la Horodniceni (jud. Baia), drept la hotar cu jud. Suceava din Bucovina de PROCOPIANU¹⁾. Specia e rară, deoarece se hibridizează ușor cu *R. caesius*, deci adeseori înlocuită prin formele hibride și derivate, foarte frecvente și răspândite, la cari voi reveni ulterior.

Răspândirea generală a fost amintită în partea introductivă; specia e răspândită și în Transilvania și în vechiul Regat, mai ales

tenia (PROD.) și în Polonia mică (KUL.), *R. procerus* P. J. Müll. (= *macrostemon* Focke = *discolor* auct.) în Banat și Oltenia (PROD.) precum și în multe locuri din Muntenia (GREC.), deasemenea și în Europa medie până în Silesia și Slovacia.

¹⁾ *R. tomentosus* Borkh. e indicat pentru prima dată din Bucovina de ZAWADZKI în anul 1835. HERBICH (1859) a omis 64 de specii indicate de ZAWADZKI ca dubioase, cari însă au fost aproape toate aflate ulterior în Bucovina de botaniști.

în regiunea viticolă (PROD.), precum și de lângă Chișinău în Basarabia (KUL. l. c.) e amintită de БЛОКТИ de lângă Zaleszczyki, însă KUL. presupune că aceste exemplare vor fi aparținând la hibridii *tomentosus* ori *caesius*.

Secțiunea *Vestiti* Focke, Sudre.

Sub-Secțiunea *Hypoleuci* Sudre.

15 (17). *R. macrostachys* P. J. Müll. Pe clinele dealului Țețina, lângă drumul prin pădure spre Cotul-Vânătorilor, cu flori, deflorat și fructe imature, 14 Iulie 1931 (leg. Horm.).

Specie medio-europeană care ajunge aici un punct depărtat spre Est. În Polonia s'a aflat dintre speciile din cercul lui *R. macrostachys* numai *R. Caffischii* Focke, foarte diferit prin glandulele prelungite, foliolele terminale cordate și alte caractere. *R. Caffischi* se apropie de Secțiunea „*Radulae*”, pecând planta noastră coincide prin glandulele scurte, forma foilor și prin toate celelalte caractere cu *R. macrostachys* în sensul strict.

Sub-Secțiunea *Hebecaulis* Sudre.

16 (18). *R. hebecaulis* Sudre. Cuciurul Mare, cătunul „Sopici”, la marginea pădurii (leg. Guș.), 14 Octombrie 1931, cu flori vestejite și fructe.

È o specie europeană-occidentală, necunoscută din țările vecine, ca și cea următoare.

(19). *R. condensatus* P. J. Müll. Revna, 24 Iulie 1931 (leg. Guș) deplin înflorit; la marginea pădurilor depe Țețina. Glandulele stipitate sunt puține, atât pe turioni cât și pe axele inflorescenței, palide și așa de mici, încât nu se pot distinge cu lupa; abia în microscop apar bine vizibile în forma cunoscută.

Specia e europeană occidentală. Ca și *R. hebecaulis* s. str. tot nu e reprezentată nici în Polonia, unde se află alte specii din cercul *Hebecaulis*, altminteri tot occidentale, și anume numai prin Silezia și Poznanian. Această răspândire dispersă se explică probabil numai prin puțină atenție, care s'a atribuit studiului special a florei de *Rubus* de către autorii vechi.

Secțiunea *Radulae* Focke, Sudre.

Sub-Secțiunea *Micantes* Sudre.

17 (20). *R. Radula* Whe. Cotul Vânătorilor 29 August, 1931 (leg. Guș.) la marginea pădurii, cu flori și fructe; Țețina, fânaț la

marginea pădurii, lângă drum. 26 Iulie 1935 (leg. Horm.). Specie cunoscută din diferite locuri din Transilvania (SIMK., GAY.), din Vechiul Regat: Dealu Mare lângă Bârlad (GREC.) și Muntenia (PROD.). În Polonia observată numai în partea occidentală până la Marea Baltică, însă în urma provenienței în Bucovina evident trecută cu vederea în diferite localități. Altminterea specia e răspândită în Europa medie.

18. *R. Génevieri* Boreau s. lat.

(21). *R. discerptus* P. J. M. (*R. echinatus* Lindl.). Țețina, la marginea drumului prin pădure spre casa forestieră, 18 Iunie 1936. (leg. Horm.). Este o specie distinsă prin turioni și axele inflorescenței dens viloaase. Forma noastră inclinează spre *R. Génevieri* s. str. prin fața dorsală a foilor alb-tomentoasă, și prin foliolul terminal lung ascuțit, însă prin petalele albe și glandulele inflorescenței prelungite coincide cu *R. echinatus*.

R. Génevieri s. str. e cunoscut din Franța și Germania, până în Bavaria, *R. discerptus* are aceeași răspândire, se află însă și în Anglia, de unde a fost descris sub numele *echinatus* Lindl. Nu a fost observat până acum în nici o țară vecină.

Secțiunea *Rudes* Sudre.

19 (22). *R. glaucellus* Sudre. Cuciurul mare, cătunul „Cocpin”, la bariera din marginea pădurii 14 Octombrie 1931, (leg. Guș.), cu flori vestejite și fructe, o parte din frunze sunt vestejite și au pe ambele pagini o culoare frumoasă, vie carmin. E o specie occidentală, cunoscută din Franța, Germania, Ungaria și Silezia (districtul Cieszyn).

Secțiunea *Hystrices* Focke.

20 (23). *R. hebecarpus* P. J. Müll. Jucica, lângă drumuri în pădure pe platoul superior 15 August 1935 (leg. Horm), cu flori și în parte deflorat. Forma noastră inclinează la *R. scrupeus* Prog. numai prin turionii glabri și prin aculei turionilor în parte palizi, însă totuși e de considerat ca aparținând la *R. hebecarpus* s. str. prin culoarea brună-purpurie celor mai mulți aculei ai turionilor, și prin foliolele des și fin mucronulate și foliolul terminal obovat.

Specia e cunoscută din Franța și Germania meridională, apoi din Silesia (distr. Cieszyn), mai departe spre Est n'a fost observată, până acum, cea ce se explică, ca la alte specii, prin puțină cunoștință cu privire la *Rubus* a țărilor situate în Nord-Estul Carpaților.

21. *R. Köhleri* Whe, et Nees s. l.

(24). *R. praeruptorum* N. Boul. Pojorâta (Jud. Câmpulung) la „Pârâul pe Ciomalău“ ca. 800 m., în regiunea subalpină (leg. Guș.). Cunoscută până acum numai din Franța și din Silesia meridională (Cieszyn). Acest areal întrerupt se poate explica ca și la specia precedentă.

(25). *R. pygmaeus* Whe. Dealul Doboș lângă Coșciuia (pe Siretul mic, în regiunea montană carpatină 24 Iulie 1930 (leg. Guș.), cu flori și deflorat. Munții din jurul localității numite sunt acoperiți de păduri de brad (*Abies alba*) și fagi, mai rar se află și molizi (*Picea excelsa*).

Specia se află în Bavaria, Silesia și în alte locuri din Europa medie; nu e cunoscută din România; în Silesia de jos se află altă specie foarte aproape înrudită, *R. Figertii* Sprib. (Fl. Polska, SZAFER-KULESZA pag. 99), de care se deosebește, specia noastră, prin foliolele dublu-serate și subit lung ascuțite.

Secțiunea *Glandulosi* P. J. Müll. ¹⁾.

22 (26). *R. Schleicheri* Whe. var. *mitis* Wilmn. et Grabowski, Isvor Săcrieș și Orata mare, deasupra pinetului, 12 August 1930, și Ispas, pinet Fischer 8 Decembrie 1929 (deflorat), toate culese de Dⁿⁱ Prof. GUȘULEAC și EM. ȚOPA.

Localitățile acestea sunt situate în regiunea montană, cu fânețe mlăștinoase și păduri de pin (*Pinus silvestris* L.). Specie răspândită în Europa centrală, până în Polonia occidentală.

Tot la *R. Schleicheri* s. lat. aparțin turioni (fără inflorescențe) din Cuciurul-Mare „Cocpin“, la marginea pădurii, 14 Octombrie 1921, (leg. Guș.), în urma aculeilor purpurii-bruni, foarte curbați va aparține probabil la *R. fissurarum* Sudre, specie din Europa medie occidentală.

Alți turioni singuri aparținând la *R. Schleicheri* s. lat. au fost

¹⁾ Obs. Pe hartă în „Flora Polska“ de SZAFER resp. KULESZA se află o linie care înseamnă limita spre Nord și Est, a Secțiunii *Glandulosi*, care intră în Bucovina cu direcția spre Sud, așa că arată răspândirea *Glandulosilor* ca restrânsă în regiunea carpatină. Se înțelege, că autorul nu putea să cunoască referințele din Bucovina, neexplorată atunci cu privire la *Rubus Glandulosi* nu sunt, precum vom vedea, restrânși la Carpați, ci foarte bine reprezentați și în sistemul de coline extracarpaline din jurul Cernăuților, Valea Siretului de sus, etc. deci linia reprezentând limita lor spre Nord-Est, începând dela hotarul Poloniei, nu are direcțiunea spre Sud, ci spre Nord-Est, trecând Prutul și urmând în Nordul satului Dobronăuți până în Basarabia unde se continuă și șirul de coline cu acelaș caracter ca și cele vecine din Bucovina.

culeși în Socolița, în valea Siretului mic, în păduri din regiunea montană inferioară (leg. Guș.): În lipsa de inflorescențe nu se poate decide, dacă aparțin la *R. Schleicheri* în sens strict, sau la vre-o specie subordonată.

(27). *R. chloroxylon* Sudre. Ocolul silvic Marginea (Jud. Rădăuți) la pârâul Șoarecu, 3 Octombrie 1931 și Ocolul silvic Solca, 1 Octombrie 1931, din ambele locuri cu florile vestejite și fructe (leg. Guș.) Localitățile numite sunt situate în regiunea montană inferioară, la poalele Carpaților, cam 500 m înălțime.

Specia e răspândită în Europa medie-occidentală, necunoscută din țările vecine.

23. *R. tereticaulis* P. J. Müll. s. lat.

(28). *R. curtiglandulosus* Sudre, var. *subfoliosus* Sudre, Jucica, lângă drumuri în pădure, sus pe platou, 19 Septembrie 1936 (leg. Horm.), ex. cu puține flori, deflorat și fructe; prin frunzele neregulat dințate, fol. terminale obovate și inflorescența lungă, folioasă, cu ramuri difuze și aproape inerme, coincide cu varietatea numită. Specia cunoscută din Franța, Germania occidentală, Bavaria și din Silezia (Distr. Cieszyn); răspândirea e deci asemănată ca la multe alte specii puțin observate în Europa medie-orientală. *R. tereticaulis* s. str. în Carpații României (PRODAN).

24. *R. purpuratus* Sudre.

(29). *R. praedatus* Schm. Berhomet pe Siret, Pinetul FISCHER, 14 Iulie 1930 (leg. Guș. et Țopa). Localitatea e situată pe un platou de cca 500 m, la poalele munților, cu caracter montan, sfagnete și păduri de *Pinus silvestris*.

Planta noastră se deosebește de *R. purpuratus* s. str. prin turioni și axele inflorescenței dens-patent pârtoase și coincide deplin cu *R. praedatus* Sudre, care apare ca o specie mică distinsă, la care nu se poate aplica interpretarea lui PROGEL, că ar fi rezultatul unei hibridizări între *R. bifrons* × *R. Kaltenbachii*.

R. purpuratus e o specie montană, cunoscută din Pirinei, Alpii și Carpații occidentali. *R. praedatus* e cunoscut din munții Europei occidentale și din Bavaria de Nord.

25 (30). *R. Bellardii* Whe et Nees. Păduri lângă Mănăstirea Putna, cca 500 m (leg. A. Mühlendorf), 25 Iulie 1921 (în Erb. Guș.). Lucavăț-Mihodra, în valea Siretului superior și a afluenților săi, cu păduri de pin pe sol mlăștinis, cca 500 m, 14 Iulie 1930 (leg. Guș. et Țopa).

Specia e tipică pentru regiunea „baltică” a lui A. KERNER. Din Anglia și Scandinavia răspândită prin Europa medie, în șesul Poloniei occidentale până în Marea Baltică, însă în Sudul Poloniei lipsește în șes (pontic) și e restrânsă în Carpați și colinele precarpatine (reg. montană), de unde pătrunde dealungul Carpaților în Bucovina și până la Sinaia, unde am aflat-o în August 1936. Altfel nu e cunoscută din România, însă probabil se va afla ulterior în diferite locuri din regiunea montană (baltică A. KERNER).

R. Bellardii × *hirtus* s. lat. Lucavăț-Mihodra, 14 Iulie 1930 (leg. Guș. et Țopa). Formă intermediară între ambele specii, distinsă mai ales prin frunze iregular-incis serate.

26 (31). *R. rivularis* P. J. Müll. et Wirtg. s. str. Lucavăț-Mihodra, 14 Iulie 1930 (leg. Guș. et Țopa), în păduri de pin etc., deplin înflorit.

Specie medio-europeană, răspândită în România numai în regiunea montană (cfr. PRODAN, Flora Rom.), în Polonia tot preponderând în reg. precarpatină și pe colinele antecarpatine, însă (în urma poziției mai boreale, corespunzător cu reg. baltică) și în șes, de ex. Złoczów. (KUL. I. c.).

(32). *R. spinosulus* Sudre (= *divexiramus* Focke în Asch. & Graeb., an etiam P. J. Müll.?). Valea Socolița, 20 Iulie 1930, flori și deflorat (leg. Guș.).

Specia nu era cunoscută din România, aflată în August 1936 și la Sinaia (leg. Horm.). Altfel din Pirinei până în Ungaria și Silezia meridională.

(33). *R. aculeolatus* P. J. Müll. var. *calvescens* Ade. Socolița, 30 Iulie 1930 (leg. Guș.), cu flori și fructe; se distinge prin sepale foarte prelungite.

Specie medio-europeană observată spre răsărit până în Silezia de Sud.

27. *R. serpens* Whe s. lat.

(34). *R. chlorostachys* P. J. Müll. Lucavăț-Mihodra, 14 Iulie 1930, înflorit și deflorat (leg. Guș. et Țopa).

Specie medio-europeană cunoscută și din Silezia, districtul Ciesziń.

(35). *R. leptadenes* Sudre. Lucavăț-Mihodra, 14 Iulie 1930, cu flori în diferite stadii (leg. Guș. et Țopa); Socolița, în păduri din munți, cca 500 m, 31 Iulie 1930 (leg. Guș.) aproape deflorat.

Răspândirea e aceeași în Europa medie ca și la specia precedentă, însă aflată și la Sinaia (leg. Horm.).

28 (36). *R. Bayeri* Focke var. *effusus* Sprib. Câmpulung, în păduri montane (de *Picea excelsa*), la poalele muntelui Rarău, cca. 1100 m, 20 Iulie 1918 (leg. Guș.).

var. *fabrimontiensis* Sprib. Ocolul silvic Marginea, pârâul Șoa-recu, 4 Octombrie 1931 (leg. Guș.), cu muguri, flori și fructe.

Despre pozițiunea sistematică a acestei specii întâlnim opinii diferite. FOCKE, *Synopsis Ruborum Germaniae*, 1877 (pag. 378), o descrie ca specie nouă, principală. Deasemenea o înșiră și o descrie foarte exact, HALÁCSY ¹⁾, BECK v. MANAGETTA ²⁾ HAYEK ³⁾ și FRITSCH ⁴⁾ ca specie de sine stătătoare. Mai târziu, prelucrând genul *Rubus* în opul cunoscut, ASCHERSON & GRAEBNER ⁵⁾, însuși autorul FOCKE îl șubordonează pe *Rubus Bayeri* lui *R. hirtus* Waldst.-Kit., iar SUDRE îl consideră ca o subformă lui *R. rivularis*, aproape de *R. horridulus* P. J. Müll., în fine KULESZA (l. c. pag. 34) îl înșiră ca o specie subordonată lui *R. serpens*.

După opinia mea, aceste interpretări heterogene sunt singure cea mai bună dovadă, că nu incapse în cercul lărgit a vre-unei alte specii, și că e o specie de tot bine circumscrisă, așa, precum a fost înțeleasă la prima descriere de FOCKE.

Caracterele principale, foarte bine dezvoltate și la exemplarele noastre, sunt întâi habitul robust, cu tulpina principală a inflorescenței strict erecte, și așa de groasă ca la nici o specie din cercul *rivularis* și *serpens*. Ceeace o deosebește și mai mult de aceste specii și de *R. hirtus* în sensul cel mai larg, este culoarea glandelor. Această culoare este un caracter distinctiv cel mai stabil la speciile amintite, mai ales deoarece coincide și cu alte caractere și că nu se află excepțiuni, va să zică toate speciile din înrudirea lui *R. rivularis* și *serpens* au glande (pe turioni și ramurile inflorescenței) exclusiv palide (verzi sau galbene), cele din înrudirea lui *R. hirtus* exclusiv roșii purpurii. Pe această distincțiune naturală se bazează delimitarea speciilor numite

¹⁾ EUGEN v. HALÁCSY, Österreichische Brombeeren, Verh. der k. k. zool. botan. Gesellschaft, Bd. 41, Wien 1891.

²⁾ Dr. GÜNTHER BECK v. MANAGETTA, Flora von Nieder-Osterreich, II, Wien [1893].

³⁾ Dr. AUGUST v. HAYEK, Flora von Steiermark, II, Berlin [1908—1911].

⁴⁾ Prof. KARL FRITSCH, Excursionsbuch für Osterreich 3. Aufl., Wien [1922].

⁵⁾ Synopsis der mitteleuropäischen Flora, Vol. VI, 1. Leipzig [1900—1905].

prin SUDRE. Afară de *R. Bellardii*, care e de altfel foarte deosebit de *R. rivularis*, *serpens* și *hirtus*, cu cari nu se poate confunda, e unicul *R. Bayeri*, care posedă glande diferite, palide cât și purpurii la acelaș individ. Glandele pe turioni și în partea inferioară a tulpinei înflorite sunt palide, galbene sau verzi, cele de pe ramurile inflorescenței, mai mult sau mai puțin intensiv purpurii, pe sepale adeseori de ambele culori. Deci e îndreptățit de a considera pe *R. Bayeri* Focke, ca o specie independentă, bine distinsă.

R. Bayeri e indicat din promontorii și din regiunea montană inferioară a Alpilor și Carpaților, în Polonia observată până spre Kołomyja.

29. *R. hirtus* Waldst. & Kit. ¹⁾

(37). *R. Pierratii* N. Boul. Coșciuia, la Cascada 22 Iulie 1930 (leg. Guș.), cu flori și deflorat. Localitatea e situată pe valea Siretului mic, în regiunea carpațiună, înconjurată de păduri montane, cam 600 m.

Specie medio-europeană, observată și la Sinaia (leg. Horm.).

(38). *R. offensus* P. J. Müll. Jucica, lângă drumuri în pădure, sus pe platou, puține flori, multe fructe 15 Septembrie 1915 (leg. Horm.). Europa medie occidentală; probabil, ca și specia precedentă trecută cu vederea în multe locuri.

(39). *R. ostracensis* Kulesza. Ocolul silvic Marginea (la poalele Carpaților), în păduri, 4 Octombrie 1931 (leg. Guș.), puține flori și deflorat; și „Bărlouage“, 27 Septembrie 1929, numai turioni (leg. Guș.).

Specie interesantă din înrudirea lui *R. Guentheri* Whe. et Nees, cu stamine scurte, foi ternate și foliolele lateral aproape sesile. Specia a fost și confundată cu alta din înrudirea lui *R. oreogeton* Focke (din secțiunea *Triviales*), însă aparține prin toate caracterele, reprezentate și la exemplarele din Bucovina, cu siguranță numai la cercul *R. hirtus* s. lat. (Cfr. KULESZA în Fl. Polska, pag. 121). E cunoscută până acum altfel numai din Polonia meridional-orientală: Ostra pe Prut, va să zică în vecinătatea noastră.

(40). *R. nigricatus* Lef. et Müll. lângă șoseaua din pădure, dela Țețina spre Colul-Vânătorilor, cu flori și deflorat 14 Iulie 1931 (leg.

¹⁾ *R. hirtus* în sens larg, e amintit de GRECESCU din diferite localități din Carpații vechiului Regat, începând dela Valea Cernei în jud. Mehedinți, până la Broșteni și Bărnar, în Moldova; PRODAN, indică specia tot din partea muntoasă a țării; depe valea Ceremușului și a afluenților o amintește și WOLOSZCZAK. Vor fi desigur multe dintre speciile mici, la cari se referă aceste indicări.

Horm.). Europa medie până în Silezia, și în erbarul lui BŁOCKI din șesul Poloniei Mici (Monasterzyska).

(41). *R. hercynicus* G. Braun. Cernauca în păduri, 29 Iunie 1922 (leg. Guș.). Cernauca (vecină cu Jucica) e situată între Prut și Nistru, înconjurată de coline, cari nu aparțin la sistemul carpafin, acoperite de păduri frunzoase întinse; râurile se revarsă în Prut.

Specie cunoscută din Europa centrală, din Germania de Nord (munții Harz) până în Alpi și în Silezia superioară.

(42). *R. posoniensis* Sabr. Țețina, spre vârf la marginea pădurii, expozițiunea vest, 4 Iulie 1928, cu muguri și înflorit (leg. Horm.); Revna, 24 Iulie 1932 (leg. Guș.), cu flori și fructe imature; localitatea e situată în valea Prutului la poalele dealului Țețina, la marginea pădurii.

Specie medio-europeană cunoscută până în Slovacia (Bratislava).

(43). *R. Kaltenbachii* Metsch var. *erythradenes* P. J. Müll. (Sudre). Banila-Moldovenească, în păduri pe pârâul Pantin, 26 Iunie 1921 (leg. Guș.); cu flori abia dezvoltate. Pârâul numit este un afluent de partea stânga a Siretului Mic, formează hotarul cu comuna Mega, situat în reg. montană inferioară, ca 600—700 m înălțime. Prin folioarele termitale ternate, adânc emarginate etc., forma noastră aparține la varietatea numită.

R. Kaltenbachii este o specie medio-europeană montană, cunoscută spre Est până în Carpații occidentali.

(44). *R. hypodasyphyllus* Sudre, var. *subhercynicus* Borb. (Ade.). Jucica, lângă drumuri prin pădure pe platoul superior, 19 Septembrie 1936, cu puține flori (leg. Horm.). Specia e foarte remarcabilă prin frunzele consistente de o culoare verde-gălbenie (în stare proaspătă), pe partea dorsală alb-tomentoasă, un caracter rar la *Glandulosi*, cari colori produc un contrast frumos cu culoarea intensiv purpurie a turionilor și ramurilor inflorescenței aproape inerme, culoare produsă prin desimea glandelor, cari acopăr aceste părți.

Specie medio-europeană, cunoscută până în Ungaria occidentală.

(45). *R. tenuidentatus* Sudre. Socolița, 31 Iulie 1936 (leg. Guș.), cu flori și multe fructe imature, în păduri montane.

Răspândită dela Pirenei prin Europa medie până în Silezia de sus.

(46). *R. interruptus* Sudre. Jucica, lângă drumuri în pădure pe platoul de sus, 19 Septembrie 1936 (leg. Horm.).

Specia e răspândită dela Pirenei prin întreaga Europa medie, până în Slovacia și Silezia.

Subdiviziunea *Triviales* P. J. Müll. (*Corylifolii* Focke).

După SUDRE, aceeași subdiviziune conține numai pe *R. caesius* L., toate celelalte specii ale altor autori fiind sau hibride între *R. caesius* și specii din toate celelalte secțiuni, sau forme mai stabilizate, derivate din asemenea hibridizări. Prin urmare SUDRE le înseamnă toate prin numirile presupușilor strămoși întruniți prin semnele cunoscute. Această însămnare o vom aplica aici în cazuri unde era posibil de a recunoaște caracterele ambilor strămoși presupuși. La alte forme, mai generalizate, care însă coincid cu speciile derivate, descrise de FOCKE și alți antecesorii a lui SUDRE, vom întrebuința numirile specifice respective, însă fără a le însemna cu numere, ca speciile independente din secțiunile anterioare.

30, (47). *R. caesius* L.

var. *vulgaris* Focke. Suceava, 6 August 1918, la marginea de grădini; Părhăuți, în aluviuni și lunci lângă râul Suceava, cca. 300 m, 15 August 1918 (leg. Guș.). Exemplarele sunt în parte normale, alte au foliole evident pețiolate, sunt poate influențate prin hibridizări. Bila, în tufișe pe clinele spre Prut, expoziția nord-est, 12 August 1932 și Jucica, unde ajunge dela malul drept al Prutului (exp. sud-est) până în pădure spre platoul superior, unde dispare, fiind înlocuit prin alte specii, 15 September 1935 (leg. Horm.) și adeseori observat. Înfloréște din Mai până în Noembrie.

var. *armatus* Focke. Cadobești, 5 Iunie 1930 [leg. Guș.). Foliolele laterale sunt adeseori pețiolate; apare ca un fel de tranziție la *R. caesius* × *idaeus*, la care vom reveni. Cadobești, situat pe platoul spre Nistru, cu fânețe naturale.

var. *arvalis* Rchb. Boianceni-Turlivski 210 m, pe stânci gipsoase și cline erboase, 19 Iunie 1921 (leg. Guș.). Localitatea e situată în aceeași regiune (pontică) ca și Cadobești; în Boianceni se află și rezervația de fânețe naturale, atașată Grădinei Botanice din Cernăuți, condusă de dl GUȘULEAC.

Este remarcabil că îl aflăm pe *Rubus caesius*, precum și speciile derivate, în localități din cari nu avem până acum specii dintre cele pertractate, din celelalte secțiuni, afară de *R. tomentosus*, observat și la Suceava, al cărei împrejurime aparține, ca și platoul spre

Nistru, la acea parte a regiunii pontice, unde predomină fânețele naturale cu elemente de stepă.

Se vede că speciile de *Rubus* din celelalte secțiuni a subgenului *Eubatus*, fiind elemente subatlantice, nu ajung nici în Bucovina, decât până în subregiunea pădurilor frunzoase în Nord-Est și Estul Carpaților orientali.

R. caesius e foarte răspândit în regiunile inferioare a României (cfr. GRECESCU, PRODAN, SIMONKAI etc.). Răspândirea generală a fost amintită; e unica specie din subgenul *Eubatus*, care pătrunde până în Siberia altaică.

Forme hibride și derivate din hibridizări cu *R. caesius*.

R. caesius × *saxatilis* = *R. Areschougi* A. Blytt. A fost amintit sub Nrul 1.

R. caesius < × *idaeus* = *idaeoides* Ruthe. Bosanci (jud. Suceava), „Pârțica“, Dealul Strâmbu, pe câmpuri, 350 m, Cadobești, 5 Iunie 1930 și Boianeni 19 Mai 1929, toate culese de Dr. Prof. M. GUȘULEAC. Forma aceasta se distinge prin frunze în parte digitate, ca la *R. caesius*, în parte (mai rar) pinate 5-partite.

Altă formă de *R. caesius* × *idaeus*, tot din Cadobești, culeasă împreună cu precedentă, are frunze asemănate ca la *R. caesius*, însă cu foliolele laterale distinct pețiolate și cu turioni des prunoși, cu puțini sau fără aculei, ca la *R. idaeus* var. *inermis* Utsch; este evident tot un hibrid între speciile numite.

R. caesius < × *tomentosus* = *R. Vrabelianus* A. Kern, Boianeni—Turlivschî, pe pante erboase, pe sol gipsoși, 230 m, 19 Iunie 1921 (leg. Guș.), e o formă distinctă prin turioni păroși, foliole rombice, pe părțile dorsale ale frunzelor des alb-tomentoase.

R. agrestis Waldst. & Kit. (*tomentosus* × *caesius*), Jucica, la marginea pădurii, jos spre Prut, expoziția Sud-Est, alt. sub 200 m, 20 Iulie 1933 (leg. Horm.).

Forma noastră are habitul lui *R. caesius*; caracterele cari coincid cu *R. tomentosus* sunt foile, cari pe părțile dorsale sunt mai des tomentoase, însă nu sunt albe, ci mai surii, puțini peri stelași pe suprafața foilor, un caracter foarte distinctiv pentru *R. tomentosus*, și în fine stipulele linear-filiforme, atașate mai departe dela baza pețiolului. Suceava, 6 Septembrie 1918 și Bosanci, Dealul Strâmbu, 350 m, pe sol calcaros-argilos, 5 Septembrie 1918 (leg. Guș.).

R. caesius > × *suberectus* Sudre = *R. semisuberectus* Sabr.

Ocolul silvic Cuciurul Mare, cătunul Copcin, la marginea pădurii, 14 Octombrie 1931 (leg. Guș.). Forma intermediară între ambii pre-supuși părinți.

R. nemorosus Hayne, s. lat., Bosanci, Dealul Strâmbu, pe câmpuri, 350 m, 5 Octombrie 1918 (leg. Guș.). Ex. bine înflorit, însă fără lurioni, deci nu se poate decide la care formă specială aparține.

R. nemorosus Hayne, s. lat., *R. dissimulans* Lindeb. (*bahusiensis* Scheutz), Bosanci, 5 Octombrie 1918, ca și specia precedentă (leg. Guș.).

R. serrulatus Lindeb. = *R. nitidus* Whe et Nees × *R. caesius* după SUDRE, Bosanci, ca și speciile precedente (leg. Guș.)¹⁾.

R. corylifolius Sm., s. lat., *R. Warnstorffii* Focke, Suceava, în grădini, (spontan), Mai 1919 (leg. Guș.).

R. diversifolius Lindl., Boianceni, Turlivschii, 210 m, pe coline erboase, pe sol stâncos de gips, 19 Iunie 1921 (leg. Guș.) și Zastavna, 30 August 1928 (leg. Guș.). Zastavna e situată pe platoul spre Nistru, cu fânețe naturale, ca și Boianceni. Toate exemplarele fac impresia unei forme derivate din *R. caesius* × *Vestiti* sau *R. caesius* × *Radulae*. Fața dorsală a foilor e suriu-tomentoasă și scurt păroasă.

(*R. orthacantus* Wimm., s. lat.), *R. Villarsianus* Focke = *R. caesius* × *hirtus*, după SUDRE. A fost cules de D-șoara OLTEA POLEACU în păduri de lângă Mănăstirea Secu (jud. Neamțu), în regiunea montană inferioară (Erb. Guș.), se va afla desigur și în Bucovina).

R. prasinus Focke = *R. caesius* × *Glandulosi* Sudre. Slobozia Comarești, în valea Siretului de sus, 10 Iulie 1929 (leg. Guș.).

Zusammenfassung.

Die vorläufigen Ergebnisse, betreffend die bisher (abgesehen von *Rubus saxatilis*, *R. idaeus*, *R. tomentosus*, *R. caesius* und den undefinierbaren *R. „fructicosus* auct.“) unbekannt gewesene *Rubus*

¹⁾ Obs. *R. nitidus* nu a fost observat până acuma în Bucovina, prezența lui ar fi însă posibilă, fiind cunoscut din Nasăud, Transilvania (PORCIUS, SIMONKAI) și din alte locuri din România (PRODAN) precum și din Polonia occidentală. Specii derivate din hibridări pot să se afle însă și în locuri, unde cresc și presupusele specii ancestrale.

Flora der Bucovina¹⁾, lassen zunächst erkennen, daß eine Reihe von Arten, die bisher östlich nur bis Schlesien, oder teilweise nur aus dem westlichen Mitteleuropa bekannt waren, hier ebenfalls vorkommen, wo sie ihre, gegenüber der bisher bekannten, weit vorgeschobene Ostgrenze erreichen. Der größte Teil der Bucovina, und wohl auch die den Karpathen östlich vorgelagerten Hügellandschaften der Moldau, gehören also nicht, wie bisher vermutet wurde, zu denjenigen Teilen Osteuropas, wo die *Rubus*-Flora plötzlich ganz verarmt und die Untergattung „*Eubatus*“ fast nur durch *R. caesius* vertreten wird. Dieses Gebiet beginnt im nordöstlichen Teile der Bucovina, und die Nordost- beziehungsweise Ostgrenze des an *Rubus*-Arten verhältnismäßig reicheren Gebietes zieht, entsprechend dem subatlantischen Charakter der genannten Untergattung, in einem gewissen Abstände nordöstlich, dann (in der Moldau) östlich von den Karpathen, etwa entlang der östlichen Buchengrenze, ohne dieselbe vielleicht überall zu erreichen.

Obwohl die *Rubus*-Flora der Bucovina nach den vorliegenden ersten Ergebnissen und wahrscheinlich auch bei späterer besserer Erforschung, die Artenzahl und Mannigfaltigkeit des westlichen Mitteleuropa nicht erreichen dürfte, so ist sie doch, im Gegensatz zu den östlich folgenden Gebieten dadurch ausgezeichnet, daß fast sämtliche Sektionen und Unterabteilungen (nach SUDRE oder FOCKE) vertreten sind, ähnlich wie im südöstlichen Schlesien. In dieser Hinsicht sind die reichhaltigsten Gegenden die bis über 500 Meter Höhe erreichenden, nicht zum Karpathensystem gehörigen Hügellandschaften bei Cernăuți, zu beiden Seiten des Pruthflusses. Dieselben gehören der Miozän-Formation an, insbesondere herrschen Kalke der mediterranen Stufe vor (Tortonian, enthaltend *Lithothamnium*).

Die *Rubus*-Arten aus den verschiedenen Sektionen der Untergattung *Eubatus* reichen aber nur bis etwa 500 m, ausnahmsweise 600 m Höhe, weiter aufwärts herrschen die „*Glandulosi*“, in zahlreichen Arten, insbesondere im Karpathengebiet, doch dringen auch diese in das außerkarpathische Hügelland, bis nahe an die Talsohle des Pruthflusses (158 m) bei Cernăuți.

¹⁾ Es scheint der Aufmerksamkeit des Autors die Arbeit von M. GUȘULEAC, Considerațiuni geobot. asupra Pinului silvestru în Bucovina. Dies. Buletin, IV [1930] entgangen zu sein. Hier werden folgende, übrigens von HORMUZAKI selbst revidierte Arten angeführt: *Rubus Bellardi* var. *pseudoserpens*, *Bellardi* × *hirtus*, *Lilaeus*, *purpuratus* ssp. *praedatus*, *rivularis*, *saxatilis*, *Schleicheri*, *serpens*, *serpens* var. *chlorostachys*. (Nachträglicher Zusatz von M. GUȘULEAC).

Die *Glandulosi* verbreiten sich auch in den Karpathen der Moldau, Munteniens und Siebenbürgens, längs des ganzen Gebirgszuges, während sie im nördlicheren Mitteleuropa auch das Flachland bewohnen, genau entsprechend der „baltischen“ Region KERNERS.

Schließlich wäre zu erwähnen, daß *Rubus saxatilis* L. der im westlichen Mitteleuropa in gleichen geographischen Breiten auf höhere montane und alpine Regionen beschränkt ist, hier auch in tieferen Lagen bei Cernăuți, bei etwa 300 m Höhe vorkommt, und zwar in Gesellschaft von anderen montanen und alpinen Pflanzen und Insekten, eine Erscheinung, die an anderer Stelle mehrfach erörtert wurde.

In Anbetracht dessen, daß Herr Prof. M. GUSULEAC, von dem der größere Teil der besprochenen Arten herrührt, hier im Hügellande bei Cernăuți teilweise andere Arten antraf, als ich an den nämlichen Standorten, und da im allgemeinen nur bei Exkursionen die der gesamten Flora beziehungsweise auch der Insektenfauna galten, gesammelt wurde, kann wohl angenommen werden, daß künftige Sammelergebnisse eine bedeutende Bereicherung an *Rubus*-Arten bieten dürften.

Anexa 1

Iasi, 23/II.1985

Mult stimat Doamne, Titus-LIU C. K. S. G. U. ...

Am primit ambalajele de rășină, din 20 februarie, s. c. din care desprind să-mi facem, de herbar și paginat, ce erii să spun material cu probe de seminte, de pe scum pentru câte ogu' de seminte pentru aguarvitor.

La Seletin, Straja, Putna, Frătăuți, Mai, Siles, Iliciști, etc. pe Abies alba, am semalat pe vremiri, Vicium album, Hyssopus officinalis, latifolium, care ad-merita să fie culose pentru scopul erii și mai sus. (Fragmente fibristice din Bucovina și Bacearabia, Bul. Grăd. Bot. Cluj. 1977). Majoritatea soișenelor, din presajna Rădăuților, sunt Abies alba, Picea abies, Pinus peucecea, și Pinus peucecea, etc., și se poate de a fi surprins cu seminte soapte, deși de a fi culose de jivie pădurilor și valorificate tot pentru schimbul internațional.

La primăvară, să ai grijă de a aduna cit de multe capsule cu semina de la biblică (Fritillaria meleagris) de pe Valea Temicului, Scunta Jaleu, Frinșu și Lunca, Suceava, din presajna orașului Rădăuți.

În acest scop ai putea întreba și pe Prof. Pinteș Socaciu, care în articolul deose Repartiția geografică a speciei Fritillaria meleagris din anul 1970, a imortalizat foarte multe stațiuni cu acest element atlantic, indicator bun, saune în ce loc s-ar putea face cultura cesiului.

Cit privește Rosa Sambrevirens, care poate rezista la -20°C , se vede, că la Bivolărie, com. Vicovul de Sus, a găsit o stațiune cu un microclimat favorabil.

Ocazional, când te vei abate din nou la Iași, n-er strica să consulți, Cursul meu de fitogeografie (1947-1948), care se află în biblioteca Grădini Botanice ieșane.

Prof. Univ. Dr. docent IULIU MĂRARIU, str. Dr. N. Manolescu, nr. 1-3, 76-220 BUCUREȘTI-35, oferă spre vizare, teste cinci volume din FLORA EUROPAEA (1964-1980), la preț de 5000 mii de lei. E una dintre operele de bază, foarte valoroasă și apreciată.

Personal, între altele, am în lucru "viața și opera" a Prof. Univ. Doc tot honoris causa, CONSTANTIN HURMUZACHI, nepotul lui Eudoxiu Hurmuzachi care ne-a lăsat aproape 150 de articole, în mare parte de entomofauna, flora și parte lucrări din domeniul politico-cultural.

Aceteste din urmă, articolele politico-culturale, au fost înserate în unele ziare ale vremii, anume: DEȘTEPTAREA, GAZETA BUCOVINEI, LIGA ROMÂNĂ KREUTZENTUNG/Berlin, MORNIG-POST/Londra, PATRIA/Cernăuți, POLITIK /Praga, ROMÂNISMUL, TRIBUNA/Sibiu etc.

Dintre articolele politico-culturale, am dat de două nume:

- Die Slawisierung der Bukowina im 19. Jahrh. als Ausgangspunkt grosspolnischer Zukunftspolitik (1900);
- Über den Ursprung der Slaven (GLOBUS, 1897).

Nu este exclus, ca prietere corifei rădăuțeni, să dau de vre-un ștut știut, în deosebi din istorie, care conține unele date legate de acest fiu al Bucovinei, despre care au lăsat referințe:

- BECK Erieh, Bibliographie zur Landeskunde der Bukowina
- Guşuleac M., Constantin Hurmuzachi. În memoriam. 1937
- Mic dicționar enciclopedic. 1972
- Morariu Leoa, Constantin Hurmuzachi. Făt Frumos. 1937
- Pop Emil etc., Istoria științelor în România. Biologie. 1975
- Ștefurea Tr., Constantin Hurmuzachi și contr. sa în botanică. 1974
- Săvulescu Tr., Începuturile științei în România. Botanică. 1943
- Personalități românești ale naturii și tehnicii. 1980
- Zăhărescu V., Profesorul Constantin Hurmuzachi (1863-1937). Rev. V. Adamașchi. XXIII. nr. 2. 1937.
- Predescu Lucian, Enciclopedia vegetare. 1946
- Dimonovich C., Enciclopedia română. Sibiu vol. II/1900.

În așteptarea altor vesti înbucurătoare, închei aceste rânduri cu aceleași urări de bine, sănătate și prosperitate.

Doamnei Lucescu cuvenitele sărutări de mîni.

Vă îmbrățișez

H. Topa

Anexa 2

Constantin Loghin

ISTORIA
LITERATURII
DIN ROMÂNE
BUCOVINA
1775 - 1918

EDITURA ALEXANDRU CEL BUN
CERNĂUȚI

Familia Hurmuzachi¹. Bătrânul cu fiii și fiicele sale*

Am văzut că pribegii moldoveni și ardeleni au găsit cea mai largă ospitalitate în casa familiei Hurmuzachi. Pe de altă parte, toate evenimentele politice și culturale, de la 1848 până pe la 1880, stau în strânsă legătură cu numele membrilor acestei familii, așa că a scrie despre viața și activitatea acestor bărbați înseamnă a vorbi de un capitol glorios din istoria politică și culturală a acestei țări.

Familia Hurmuzachi e foarte veche și are rădăcini adânci în pământul Moldovei. Din timpuri depărtate, coborâtorii din această familie au ocupat ranguri însemnate în ierarhia Moldovei și au pătruns până în divanul domnesc. Nici deprinderea cărturărească n-a lipsit în această familie, când știm că la 1760 un membru al ei, vornicul Alexandru Hurmuzachi, ne-a dat o culegere de documente istorice. Membrii acestei familii aveau moșii întinse în Moldova și în partea ei devenită mai târziu Bucovina. La răpirea Bucovinei, moșiile situate în această parte au fost pentru moment abandonate.

Doxachi Hurmuzachi (1782 - 30 martie st. v. 1857), unul din descendenții acestei familii, vine în Bucovina la 1804 în vârstă de 22 ani și se stabilește la Cernauca lângă Cernăuți, moșie ce face parte din domeniul părintesc încă din anii 1680-1690. Aici își ridică o curte boierească** și o capelă, pe care le împrej-

---

1 I. Gh. Sbiera, *Notițe despre familia Hurmuzachi*, în broșura *O pagină din istoria Bucovinei din 1848-1850*, Cernăuți, 1899.

* În text: *Bătrânul și fiii cu fiicele sale* (n. ed.).

** Conac boieresc (n. ed.).

Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina.

G. Istrate

FRAȚII
GEORGE ȘI ALEXANDRU
HURMUZACHI

ȘI
ZIARUL „BUCOVINA”

Un capitol din istoria politică a Bucovinei din anii 1848—1850.

de

TEODOR BALAN,
PROFESOR.

CERNĂUȚI, 1924.

SOCIETATEA TIPOGRAFICĂ BUCOVINEANĂ.

Situația fiind astfel, a trebuit dezvoltată o activitate din partea elementelor care rămăseră în afara parlamentului. Boerii și intelectualii români din Bucovina, îndeosebi cei aflați în Cernăuți, se întruniră într'un comitet de acțiune începând a dezvolta o propagandă extraparlamentară, în scris și în graiu. Ei afirmară caracterul românesc al Bucovinei, cerură deslășirea Bucovinei de Galiția și constituirea ei cu rangul de provincie autonomă.

În acest comitet de acțiune românesc frații Hurmuzachi erau cei mai influenți. Rolul lor era covârșitor față de cel al celorlalți membri. Soarta înzestrăse pe frații Hurmuzachi — e vorba de Eudoxiu, George și Alexandru — cu calități de aproape aceeași intensitate. Ea nu acumulase asupra unuia din ei toate calitățile necesare pentru a deveni om mare, ci revărsase aproape în mod egal bunătățile ei asupra tuturor. Alexandru primise temperamentul și era fire de poet, Georgi moștenise corectitudinea, iar Eudoxiu erudiția părinților săi. Ei se completează reciproc. Colaborarea lor între olaltă, unul sprijinind acțiunea celuilalt, era necesară pentru a produce ceva armonios, ceva întreg. Pe toți trei li unia un intens sentiment național care făcu ca ei în tot timpul activității lor să nu părăsească ideea națională, care le fu steaua conducătoare. Pentru ei Bucovina era românească și prima acțiune ce se va desfășura va avea ca obiectiv: autonomia Bucovinei.

Parlamentul vienez din anul 1848 se întruni în Iulie aceluiaș an. Pentru a informa cercurile guvernamentale austriace ca și pe parlamentari asupra situației în care Bucovina se află și asupra reformelor care neapărat trebuie înfăptuite cu privire la acest cerc al Galiției, Eudoxiu Hurmuzachi, angajat fiind de comitetul de acțiune românesc, publică în nemțește cunoscuta „Landespetition“ adică memoriul Bucovinei. Acest document, de o covârșitoare importanță pentru Bucovina, fu semnat de aproape toți oamenii de seamă de atunci ai Bucovinei și prezentat împăratului Ferdinand în luna lui Iunie 1848. Se ceru între altele autonomia Bucovinei, înființarea unei diete provinciale pentru Bucovina, biserică autocefală și înființarea unei catedre de limba și literatura română la liceul din Cernăuți.

PERSONALITĂȚI ROMÂNEȘTI
ALE
ȘTIINȚELOR NATURII ȘI TEHNICII
— DICȚIONAR —

Agricultură	Fizică
Arhitectură	Geografie
Astronomie	Geologie
Biologie	Matematică
Chimie	Medicină
	Tehnică

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ
București, 1982

borate în cadrul colectivelor de cercetare, și pe utilizarea unui echipament științific și tehnic avansat. Totodată, H. își continuă cercetările în domeniul spectroscopiei, publicând lucrări originale de studiu asupra efectului Raman, efectului Compton, spectrelor de mare luminosități obținute prin difracția razelor X și γ în cristale curbe. De asemenea, are numeroase contribuții în fizica nucleară (în domeniile interacțiilor nucleare la energii joase, medii și înalte), particulelor elementare, reactorilor nucleari, spectroscopiei nucleare. A întreprins studii și cercetări privind regimurile tranzitorii la reactori, capcanele de neutroni, dezintegrarea mezonilor, izotopii radioactivi. În 1948 H. înființează și organizează Inst. de fizică din București, iar în 1965 Inst. de fizică atomică. Datorită inițiativei sale, România este prima țară socialistă din lume, după U.R.S.S., în care s-a construit un reactor nuclear. III. — *Curs de chimie fizică* (1940); *Spectroscopia X* (1948); *Structura materiei* (1950).

— *Presiunea internă a lichidelor*, în „Bul. St. Cluj”, I, 329 (1923); *Effet Raman*, în „C. R.”, 192, 1640 (1931); *Diffusion Compton multiple*, în „C. R.”, 195, 1249 (1932); *Sources intenses de protons*, în „C. R.”, 199, 199 (1934); *Nouvelle technique dans la spectrographie cristalline des rayons gamma*, în „C. R.”, 199, 857; *Déformation cristalline par champ électrique*, în „C. R.”, 200, 1530 (1935); *Élément 87*, în „C. R.”, 203, 399, 542 (1936); *Réflexion des rayons X dans quartz*, în „Helvetica Physica Acta”, X, 218 (1937); *Raies blanches et noires X*, în „C. R.”, 206, 181 (1938); *Élément 87*, în „C. R.”, 209, 476 (1939); *Spectre X du Ga, Ge, As, Se*, în „C. R.”, 211, 316 (1940); *Élément 85*, în „Bull. Sc. Ac.” (1943); *Isotopes 84*, în „J. Ch. Phys.” (1947); *Cercetări asupra elementului 87*, în „Phys. Rec.” (1947); *Raies X hors diagramme*, în „C. R.”, 226, 764 (1948); *Analiza fină chimică prin raze X*, în „Ses. Acad. R.P.R.” (1950).

N. Ionescu-Pallas

HURMUZACHI, Constantin N. I. — N. 3 oct. 1863, Cernăuți — m. 23 febr. 1937, Cernăuți. Entomolog. Descendent al unei familii de mari patrioți și cărturari, care au ilustrat lupta poporului român în Bucovina și Moldova în epoca renașterii naționale. Școala primară și liceul le-a făcut la Cernăuți (încheiate în anul 1881) iar pe cele filozofice și juridice la Cernăuți și Viena (încheiate în anul 1888). Începând din anul 1890 se consacră cercetărilor entomologice și publicistice. În 1919 este ales m. de onoare al Acad. Române. Universitatea din Cernăuți îl proclamă *doctor honoris causa* iar din 1931 este numit profesor de entomologie și biogeografie la Facultatea de științe a acestei universități. II. — Până în 1918, pe primul plan al activității sale se situează publicistica militantă iar după unire se dedică cercetării științifice. A colaborat la: „Gazeta Bucovinei”, „Patria” din Cernăuți și „Tribuna” din Sibiu, cum și în diferite foi periodice germane: „Entomologische Nachrichten” din Berlin, „Societas Entomologica” din Zürich, „Verhandlungen der K. K. Zoolog., Bot. Gesellschaft” din Viena, „Deutsche entomologische Zeitschrift Iris” din Dresda, „Globus, Zeitschrift für Länder und Völkerkunde” din Braunschweig. Cercetările sale au contribuit la cunoașterea lepidopterelor și coleopterelor din România. A efectuat și studii de biogeografie.

III. — *Beiträge zur Käferfauna der Bucovina und Nordrumäniens*, Berlin, 1888; *Gesammelte entomologische Aufzeichnungen*, Berlin, 1892; *Untersuchungen über die Lepidopterenfauna der Bucovina...*, Cernăuți, 1894; *Bemerkungen über Varietäten einiger in der Bucovina einheimischer Grossschmetterlinge*, von ... Wien, 1895; *Cercetări nouă asupra raporturilor faunistice din Bucovina cu privire specială la Clasa coleopterelor*, București, 1901; *Catalogue des lépidoptères récoltés en Roumanie pendant l'année 1901 par les membres de la Société des Naturalistes de Roumanie et déterminés par...*, București, 1902; *Conspectus specierum et varietatum generis Rubus L. Circum Ichi*, (Austria Superioră...), Buc., 1925; *Die Entwicklung der europäischen Lepidopteren*

Lucian Predescu

ENCICLOPEDIA ROMÂNIEI

Cugetarea

Material românesc
Damen
și înfăptuiri

M. I. O.

stică. Prima lui piesă de succes mondială a fost „Cireșe negre”. De atunci a scris numeroase piese de teatru și filme din care cităm piesele: „Noaptea de Iunie-Vân” pe Pustuc, „Ritz” în 1911, „Castel în Ardeal”, „Aer de munte”, „Gigolo” și „Doulă pamânt”.

HUOT, J. J. N., geograf și geolog francez, n. 1790, † 1845, fost conservator al Bibliotecii din Versailles și colaborator al lui Malte-Brun. A colaborat la toate revistele și enciclopediile științifice de la începutul sec. XIX.

A scris, între altele, despre resursele miniere ale Valahiei într-un capitol intitulat „Voyage géologique en Crimée” (1827) și încadrat în volumul: Voyage dans la Russie méridionale, Paris 1840—1842 (2 vol., Încăliți de Anatole de Demidoff, Sainson, Le Play, Huot, Léveillé, Raffet, Rousseau).

HUREZU, v. Horez.

HURMUZ, Ioan Th., ziarist și poet, n. 1843 în Sascut, Lic. la Sf. Sava, dreptul și literale la București. A început să scrie din 1904, versuri și proză, sub pseudonimul Jean Helleascut, Florice și altele. Dăla 1905, raportează la „Secolul”. Fost krefler la Curtea de Apel București. Numele adevărat al lui era: Demetrescu-Buzău. În toamna lui 1922 s'a înmoucat la Sosea.

HURMUZACHI, familia. E foarte veche și cunoscută în familia în amestecul moldovei. Din timpuri deparitate, colaboratori din această familie au ocupat ranguri însemnate în ierarhia Moldovei și au pătruns până în divanul domnesc. Nici de prinderea cărturărească n'a lipsit în această familie. Membrii acestei familii aveau moșii în țara: în Moldova și în țara de dincolo de Prut. În prezent, familia s'a devenit mai târziu Bucovina. La răpărea Bucovinei, moștile situate în această parte au fost pentru moment abandonate.

HURMUZACHI, Alecu, publicist și om politic, n. 16 Aug. v. 1923 în Cernaui, a studiat școala primară, gimnaziul și liceul german din Cernaui, ca și în 1929 și 1941, iar studiile juridice le-a terminat la Universitatea din Viena 1845, când re întorce în patrie. În Oct. 1848 până în Dec. 1849 însoțit pe frate-său la redactarea valorosului ziar „Bucovina” (v. acil), iar în 1850, cât a mai apărut, în „Aron” singurul redactor responsabil. Desi tânăr, era bine versat în limba și literatura românească, de aceea și fu înscrâinat în Ian. 1849, de către corpul profesoral dela Institutul de studii filosofice din Cernaui, cu cercetarea problemei de concurs ale lui Teodot Bileșevici și Aron Pumnul pentru ocuparea catedrei de limba și literatura rom. dela acest Institut a inaugurat printr'un minunat discurs (publicat), în Mai 1862, „Soc. pt. cultura și lit. rom. în Bucovina”. Membru al Acad. Rom., deputat în dieta Bucovinei (1867) și apoi în Camera dela Viena, a murit la 169 Mart. 1871 în Neapole, unde s'a căsuta sănătate. A fost înmormântat la Dulcești (Roman).

HURMUZACHI, Alexandru N., n. 3 Martie 1849 în Cernaui, a absolvit studiile primare, liceele și universitare juridice în Cernaui în 1859, în 1861 doctor în drept și a intrat apoi în serviciu public la procuratura finanțelor din Cernaui; participa la toate mișcările culturale și politice din patria sa, și în 1869, fu ales vice-prezident al Societății pentru cult și lit. rom. în Buc. Fost mareșal al Bucovinei, deputat și senator.

HURMUZACHI, Constantin, n. 12 Nov. 1811 în Cernaui, * 15 Febr. 1869. După ce a făcut școala primară și liceul în Cernaui și dreptul la Viena, a trecut de tânăr în Moldova la 1844, unde a ocupat un loc de frunte în magistratura țării, ajungând ministru de Justiție și apoi prezidinte al Curții de Casalie. A avut un rol important în luptele politice pentru unirea Principatelor. E înmormântat la Dulcești (Roman). A murit la Viena.

Opera: Candidatura prințului Grigore

M. Sturdza, Iași 1859; Chestia delimitării dioceselor. Cernaui f. an.

HURMUZACHI, Constantin N., prof. univ., n. 3 Oct. st. 1863 în Cernaui, † 12 Febr. 1937 în Cernaui. A absolvit acolo studiile pr. și liceale 1881, iar pe cele filosofice și juridice în Cernaui și în Viena (1888); a intrat apoi în 1889 în serviciu public la procuratura finanțelor din Cernaui, dar după un an a ieșit din el și de atunci se ocupă cu studiile științifice scrise în „Gazeta Bucovinei”, în „Patria” și în „Cernaui și în „Tribuna” din Sibiu precum și la unele ziare din Germania, parte cu științele naturale. Dr. h. c. al Pac. Științ. Cernaui. Dela 24 Apr. 1931 e prof. de entomologie și biogeografie la Fac. de Științe din Cernaui. Membru o. al Acad. Rom. (1919).

Opera: Cercetări nol., Buc. 1901; Catalogul lepidopterelor în Rom., 1902 (2 vol.); Beobachtungen... 1903; Deuxième catalogue... 1903; Troisième... 1904; Conspectus... 1905; Grândinteni... Cernaui 1929; Nachmals Albes duplex, Uvil. d. Entwickelung... 1910; Neuere Ergänzungen... 1921; Vegetationskarte der Brionischen Inseln, 1931; Neuere Ergebnisse... 1934.

HURMUZACHI, Doesata G., om politic, n. 18 Iunie v. 1845 în Cernaui, și-a făcut studiile primare în Cernaui, pe cele secundare peste la Viena, parte în Bruxelles iar pe cele juridice la Univ. din Viena și în Institutul împărăresc Theresianum. După terminarea lor 1868, a intrat în serviciul administrativ politic al Bucovinei, de unde a trecut în 1876 la ministerul de interne, unde a rămas doi ani; apoi a ocupat funcțiunile de editor al gazetei „Progresul” în câmpianatul Sucevei și în al Cernauiului până în 1891, când s'a retras din serviciul statului. Din 1883 a fost necontenit membru în dieta Bucovinei, ales fiind acolo ca deputat odată de colegiul electoral al județului Cernaui și două ori din acela de la Iași. În 1885 a devenea și Siret, și a treia oară din județul Siretului, iar din 1891 și ca reprezentant în Camera deputatilor din Viena. Atâta în Cernaui cât și în Viena a făcut parte din partidul românesc național și autonomist, și a luptat pentru drepturile naționale ale și pentru binele Bucovinei. Dăla 1887 până în 1897, pres. al Societății pentru cult și lit. rom. în Bucov și a luat parte la înființarea tuturor asociațiilor culturale.

HURMUZACHI, Doxachi, n. 1883 în Horești (Moldova) și 190 Mart. v. 1897. Ușul din descendinții acestei familii, vine în Bucovina la 1894 și se stabilește la Cernaui lângă Cernaui, moșie ce pace parte din domeniul părintesc încă din 1889—90. Aici și-a ridicat o curte boierească și o capelă pe care le imprimă-mușie cu un parc ferice, care a fost punctul de atracție al pribeților dela 1894. Cu toate acestea, Doxachi rămâne și mai departe în strânsă legătură cu Moldova, devenind la 1819 cămărar, la 1827 vol agă, iar un an înainte de moarte chiar mare vornic. Acest boier moldovean era înzestrat cu o cultură respectabilă pentru acele vremuri, cunoscând și limba grecească.

Opera: Datoriile arhierelor și a protostolilor bisericii, tradus din grecește și dedicat clerului Bucovinei, Cernaui 1848.

HURMUZACHI, Doxachi D., om de stat și istoric, fiul lui Doxachi H. (1782—1857), n. 29 Sept. v. 1812 în Cernaui, a absolvit studiile primare, gimnaziile și liceele în Cernaui 1819—31, iar pe cele juridice 1825 în Viena. După terminarea lor a petrecut mult timp în Viena căpătând permisiunea de a face studii istorice în arhivele statului. În toată acești studii l-au apucat mișcările politice dela 1819 se înșirare, în gărdu național din Viena, dar nu stătu mult timp în ea, ci se întorce în patrie și participă acolo la mișcările autonomiste. La 1849 compuse, și imprimă cu o depu-

tațiune, prezintă împărățului și Kresier un memoriu relativ la petițiile din Iunie 1848, care au ca rezultat cunoașterea Bucovinei ca înțepău cu titlu de ducal și cu egale drepturi de autonomie printre celelalte. Prin regate ale împărăției Austriei, Cernaui și în 1849 fu chemat la Kresier de către ministrul Alexandru Bach pentru a fi consultat în afaceri relative la reorganizarea administrativă a Bucovinei, și fu înscrâinat de el cu funcțiunile românești a decretelor împărătescilor respective și cu retrădușirea școlii civi și a celui penal. În 20 Aug. de ministrul Schmerling ca membru al comisiunea pentru elaborarea unui plan de ționar de termni juridici români, precum și în comisiunea pentru revizuirea și completarea cartii de legi românești pentru Bucovina. După o perioadă de activitate politică, și-a continuat studiile istorice în arhivele statului în Viena, primind totodată dela Societatea din tinutul Câmpuluiului români, în 1849, un statut pentru revendicarea moștilor luate pe scama fondului religios. Publică în Viena 1848 o jeltire a Cămpuluiungilor din 1844 către împărățiu cu titlu: Unerlegte Bitschrift des Fürst Czuperekovitz und Andreas Palffy an die Kaiserliche Regierung in Wien, 1861, sub titlu: Notiz an den Hülferuf der Gemeinden des Moldauischen Campulungers Okols in der Bukovina. Acest proces se termină cu o învictă. Drent recunosțin, Câmpulungului și ridicat cu motiva de patra numără: Motiva lui H. și din înțepău au fost conțent ca reprezentant atât în dieta Bucovinei cât și în Camera deputatilor din Viena. În 1859, când Bucovina fu din nou încorporată la Galizia, D. H. fu acela care compuse un protest, prezentându-l prin o deputație împărătescă și ministrului, și apărându-l cu energie și încusătină prin principala din Viena și München Autonomiului fu din nou căștigat, 1869 D. H. fu vicecapitan, iar la 1864 căștigat al Bucovinei și ca stare prezidinte în camera legislativă și în comitatu reprezentativ al acesteia, în care calitate a funcționat în mai multe perioade legislative de la moartea sa. În timpului la Galizia, Febr. 1874, afară de scurta perioadă de treia de legislatură din Aug. 1870 până în Dec. 1871. Prin diploma înmormântată în Mai 1872 fu distins cu titlu de baron iar 2 Aug. 1872 fu ales și membru al Academiei Române, Grașele Cernaui și Câmpulung li acordară cetățenia de onoare. Dăla 1871 înainte a stat în fruntea tuturor mișcările constituționale (Verfassungsmäßig) din 1823, precum și în fruntea curentului centralist din ea. Din cauza mișcărilor sale ocupătinii politice dintr-unul și 1874 D. H. nu fu stare să aducă îndeplinire istoria Românilor, la care era cu mult zel. Manuscrisele lui s'a încredințate Academiei Române, unde a publicat.

Opera: Înafară de cele menționate Bucoviner Landespeltion und Berichtung derselben, 1848. (Citat de Ștefan Ștefanelli); Pro memoria zur Bukoviner Landespeltion vom J. 1848 in Wien; Entwurf der provisorischen Stellung der Bukoviner (Citat de Ștefanelli); Postilla politică a Românilor din Austria din 1848 („Bucovina”). (Citat de Ștefanelli); Centralizarea română și Sași (în revista „Bucovina”). (Citat de Ștefanelli); Antrac de la curtea din Viena, în: Entwurfung desselben an den Abgeordneten Baron Nicolaus Petrus in den Landtagstag, von 16 April 1861, Cernăuți 1861; Documente privitoare la istoria Românilor, culesse, 1874. Fragmente der Geschichte der Rumänen in Prag, 1875, trad. M. Emnescu; tom I, 1879, trad. M. Emnescu; tom II, 1880, trad. I. Slavici, 1900.

HURMUZACHI, Gheorghe, n. 23 Aug. 1817, * 13 Mart. 1852. Frațe cu Alecu H. (1823—1871). S'a născut în această

57
B 53

COMITETUL ROMÂN
DE ISTORIA ȘI FILOZOFIA ȘTIINȚEI

ISTORIA ȘTIINTELOR ÎN ROMÂNIA

Biologia

3119

Sub redacția

EMIL POP

acad. RADU CODREANU

EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
București, 1975

Aristide Caradja (1861—1955)

specii noi: *Braunia jassiensis*, *Diplogonoporus brauni* etc. Își sintetizează rezultatele în *Contribuții la studiul parazitilor din România* (1924) și *Entomologie medicală* (1925). Adept entuziast al doctrinelor lui E. Haeckel, dezbate cu căldură evoluționismul în numeroase articole, lăsând și prețioase volume de „Amintiri” (1922—1927).

Independent de instituțiile oficiale se desfășoară activitatea îndelungată a lui Aristide Caradja (1861—1955), cu lucrări care îl vor consacra specialist de autoritate internațională în sistematica microlepidopterelor (1893—1950). Pe baza materialelor primite din marile expediții ale vremii, alcătuiește o colecție de peste 120 000 de exemplare, dintre

care 3 000 de tipuri de diferite categorii, care-i permit grandioase reconstituiri zoogeografice. Pornind din leagănul genetic situat în Asia Centrală și Orientală, căile divergente de evoluție și populare ale microlepidopterelor s-au întins spre est pînă în America de Nord, iar spre vest pînă în Europa și nordul Africii.

Constantin N. Hurmuzaki (1863—1937) este renumit prin studiile sale asupra macrolepidopterelor și coleopterelor din Bucovina și alte țări (1888—1934), elaborând sinteze biogeografice asupra faunei Europei și proceselor de speciație (1907). A fost membru de onoare al Academiei Române (1919), ca și Ar. Caradja (1930).

În Transilvania, Fr. Deubel (1845—1933), cunoscut coleopterolog brașovean, publică cu K. Holdhaus (Viena) prima sinteză zoogeografică asupra Carpaților (Jena, 1910). Karl Petri (1852—1932), din Sighișoara, este autorul unor lucrări magistrale: *Monographie des Coleopteren-Tribus Hyperini* (Berlin, 1901) și *Siebenbürgens Käferfauna* (Berlin, 1912). La Sibiu, Moritz Kimakowicz (1849—1921) se ocupă de moluște, miriapode, diptere, iar Wilhelm Vest (—1914) de evoluția țiginei lamelibranhiatelor (1898). Dr. Daniel Czekelius jr. (1857—1938) aduce cele mai cuprinzătoare rezultate asupra lepidopterelor din Transilvania (1918, 1936). Arnold Müller (1884—1934) începe cu histologia brio-

Știința în Bucovina

GHID
BIBLIOGRAFIC

2

HURMUZACHI, CONSTANTIN -

74 ani

N. 3.X.1863, Cernăuți (U.R.S.S.) — m. 23. II.1937, Cernăuți. Fiu al Nataliei și al lui Nicolae Hurmuzachi. Studii liceale la Cernăuți (cu examen de maturitate susținut în 1881, cu distincție), superioare — la universitățile din Cernăuți și Viena. Licențiat în drept (1888). Se dedică studiului biologiei și urcă treptele învățământului universitar (din 1931, prof.

titular la Facultatea de științe din Cernăuți). Membru de onoare al Academiei Române (1919). „Doctor honoris causa” al Universității din Cernăuți (1931).

Debut științific în entomologie (1888).

Colaborează la *Gazeta Bucovinei*, *Deșteptarea*, *Patria*, *Tribuna* (Sibiu), *Românismul*, *Liga Română*, *Kreutzzeitung* (Berlin), *Politik* (Praga), *Morning Post* (Londra), *Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft* (Viena), *Entomologische Nachrichten* (Berlin), *Zeitschrift für wissenschaftliche Insektenbiologie* (Berlin), *Iris* (Dresda), *Deutsche Entomologische Zeitschrift* (Dresda), *Entomologische Rundschau* (Stuttgart), *Societas Entomologica* (Zürich), *Buletinul Societății de științe* (Cernăuți) ș.a.

Profesor universitar și cercetător eminent, cu contribuții în studiul Lepidopterenelor și Macrocolepterenelor din România, cărora le-a consacrat o jumătate de veac. Autor a 89 lucrări științifice, prețuit în știința mondială. Se remarcă și în mișcarea națională și culturală din Bucovina, ca publicist și deputat în dieta provinciei. Se impune și prin sinteze temeinice de biogeografie asupra faunei Europei.

BIBLIOGRAFIE

Beiträge zur Käferfauna der Bucovina und Nord.-Rumäniens. Entomol. Nachrichten, Berlin, 1888. 60 p.

Über Eupithecia bucovinensis. Soc. Entom., Zürich, 1892.

Anexa 8

ACADEMIA ROMÂNĂ
CENTRUL DE STUDII „BUCOVINA”

ANALELE BUCOVINEI

AN. I, 1 1994

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

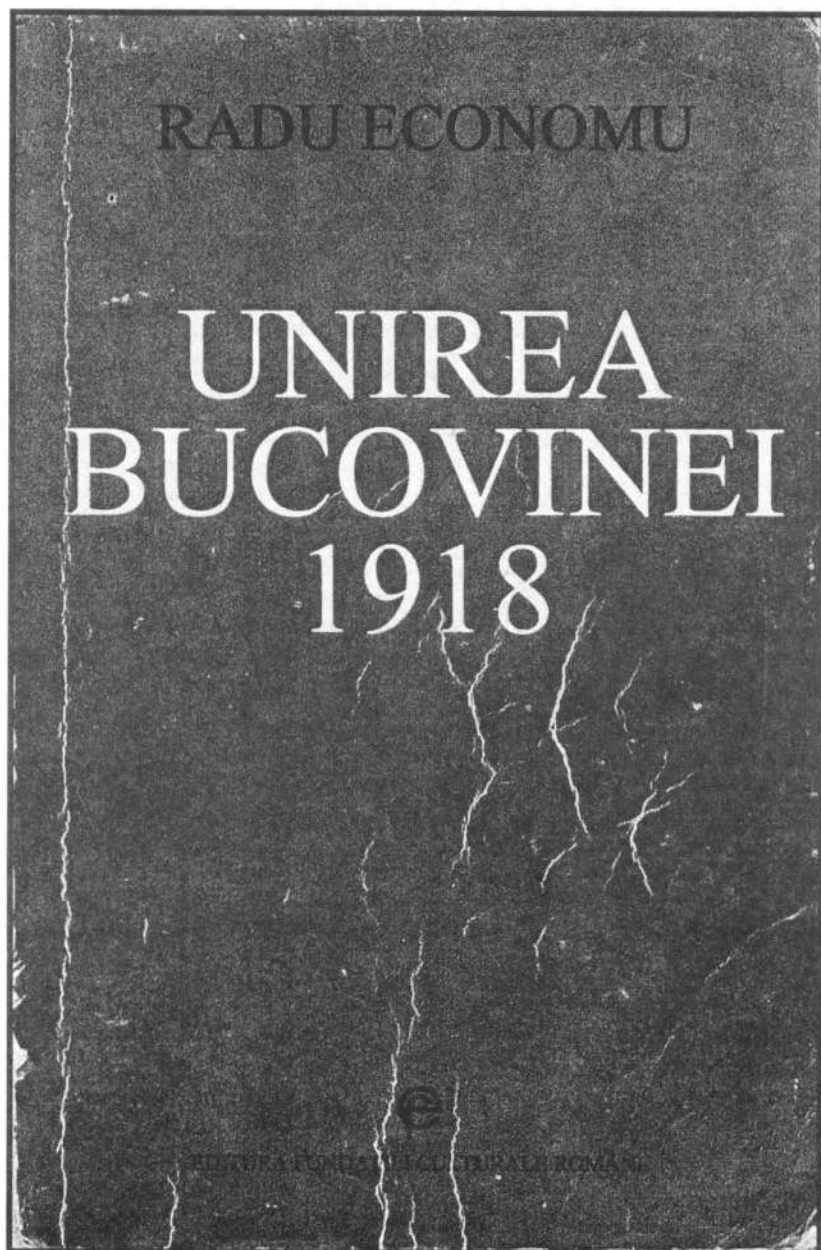
CONSTANTIN N. HURMUZACHI ENTOMOLOG ȘI PUBLICIST MILITANT PENTRU DREPTURILE ROMÂNILOR

PIETRE BEJENARU

Descendent din marea familie de cărturari și patrioți din Moldova, familia Hurmuzăcheștilor, Constantin Hurmuzachi și-a consacrat viața cercetărilor biologice și luptei pentru drepturile românilor. Deoarece această numeroasă și distinctă familie în istoria și cultura din Moldova are un arbore genealogic mai complex, în rândurile introductive vom preciza poziția lui Constantin Hurmuzachi în acest arbore.

Doxachi Hurmuzachi, împreună cu soția sa Elena, vine în Bucovina în 1804, se stabilește la Cernauca unde își ridică un admirabil conac cu un parc feeric. Are cinci băieți : Constantin, Eudoxiu, Gheorghe, Alecu, Nicolae și două fete : Eufrosina și Eliza. Nicolae se căsătorește cu Natalia (născută Stârcea) și aduc pe lume pe Constantin, viitorul biolog. Nicolae Hurmuzachi, cărturar de vază, pentru activitatea sa culturală este ales membru de onoare al Academiei Române, iar frații săi vor înființa ziarul „Foaia Societății pentru literatura și cultura poporului român în Bucovina” și vor desfășura o bogată activitate în istoria și cultura Bucovinei. Istoricul Eudoxiu Hurmuzachi, unul dintre cei mai destoinici fii ai lui Doxachi Hurmuzachi, s-a preocupat de adunarea documentelor latine și germane referitoare la români. La Budapesta, Lemberg, Veneția și Muntele Athos a copiat peste 3000 de documente. Opera sa *Fragmente zur Geschichte der Rumänen* cuprinde documente diplomatice privind istoria României, însoțite de comentarii, tratat tradus la Florești, în 1878, de Mihai Eminescu. În biblioteca Academiei Române se află în atenția celor interesați 44 de volume de documente referitoare la istoria românilor intitulată *Colecția Hurmuzachi*, ca omagiu pentru istoricul și omul politic Eudoxiu Hurmuzachi, care a adunat documentele pentru primele 11 volume.

Familia Hurmuzachi adăposteste în casele ei din Cernauca pe cei mai de seamă revoluționari de la 1848 refugiați din Țările Române : Vasile Alecsandri, Alexandru I. Cuza, Mihail Kogălniceanu, Costache Negri, Alecu Russo, George Sion, Aron Pumnul, George Barițiu ș.a. În lucrarea *Istorie și cultură*, apărută în 1975, referindu-se la rolul familiei Hurmuzachi, Dan Zamfirescu scria : „Fără toate acestea nu l-am fi avut, poate pe Ciprian Porumbescu, ar fi lipsit un capitol decisiv din biografia lui Mihai Eminescu. Hurmuzăcheștii au fost ca niște stejari cu rădăcini adânc implantate în pământul natal, ținându-l pe loc în viitura apelor pentru ceasul când istoria avea să-l redea țării din care fusese rupt”.

CONSILIUL NAȚIONAL ROMÂN – 100 membri

50 membri aleși de Adunarea Națională la 27 octombrie 1918

1. Balmoș Gheorghe (Arborea)	26. Niculiță Popovici Constantin
2. Băncescu Gheorghe	27. Odoilicean Ilie (Doma)
3. Bejan Dionisie	28. Onciul Aurel
4. Bondărescu Vasile	29. Popovici Dorimedont
5. Boncheș Gheorghe	30. Popovici Alecu
6. Bucevschi Dumitru	31. Procopovici Alecu
7. Candrea Ion (Cândreni)	32. Pușcariu Sextil
8. Clain Cornel	33. Reuț Romul
9. Cuida Toader (Mahala)	34. Saghin Alexandru
10. Dan Dimitrie	35. Șandru Gheorghe
11. Flondor Nicu	36. Șandru Alboi Vasile (Câmpu Lung)
12. Flondor Iancu	37. Sârbu Gheorghe
13. Gheorghian Octavian	38. Sbiera Radu
14. Grigorovici Gheorghe	39. Scalat Modest
15. Homiuc Cornel	40. Simionovici Teofil
16. Hurmuzachi Alexandru	41. Tarnavschi Ipolit
17. Hurmuzachi Constantin	42. Teleaga Gheorghe (Horodnic)
18. Iacoban Mihai	43. Tomașciuc Victor
19. Iliuț Ion	44. Tomoioagă Laurentie
20. Isopescu-Grecul Constantin	45. Turcan Aurel
21. Jascu Constantin (Uidești)	46. Turcan Dimitrie
22. Leuștean Tedor (Fundul Moldovei)	47. Vasilovschi Nicu
23. Lupu Florea	48. Voitea Gheorghe
24. Marcu Vasile	49. Voronca Aurel
25. Mihalescu Nicolae	50. Zanca Toader (Storojinet)

Completare (50 membri aleși în ședința Consiliului Național din 25 noiembrie 1918)

51. T. V. Stefanelli	57. Victor Bondărescu
52. Ion Nistor	58. Preot Nicolae Vlad (eronat inițial Nicolae Dan)
53. G. Tofan	59. Aurel Morariu
54. V. Greciuc	60. G. Rotică
55. Filaret Doboș	61. Fediu
56. Marmeliuc Dimitrie	

Prof. MIHAI BEJINARU

NATURA ȘI CERCETAREA BIOLOGICĂ ÎN BUCOVINA

la Cernăuți. Între anii 1892 – 1914 a elaborat și publicat, în presa din țară și străinătate, studii și articole în apărarea limbii, culturii și drepturilor românilor din Bucovina aflată sub ocupație imperială.

A fost deputat în Dieta Bucovinei (1910 – 1914). Împreună cu familia, în timpul primului război mondial a trăit la Viena. Acolo, pe cont propriu, a aprofundat studiile faunistice și floristice privitoare la Bucovina.

În țară, pentru activitatea științifică recunoscută, este ales membru al Academiei Române și membru al Societății Naturaliștilor din România (1919).

Întors la Cernăuți, în 1925, se dedică definitiv cercetărilor fito și zoologice aplicative. În 1931 primește titlul de „Doctor Honoris Causa” al Universității Cernăuți, unde este numit profesor de entomologie și biogeografie.

Opera științifică a lui C-tin Hurmuzachi este una de excepție pentru Bucovina: cca 90 de studii și articole, lucrări în volume, un ierbar cu peste 2000 de specii, o mare colecție de insecte ș.a., pe lângă soluționarea unor probleme de taxonomie (definirea speciei și subspeciei, folosirea dimorfismului sexual în sistematică), combaterea insectelor dăunătoare și ocrotirea naturii. Și interesant, o amplă cercetare privind speciile din genul *Rubus*, în Bucovina, desfășurată în chiar partea suceveană a regiunii, identificându-se 47 specii din acest gen.

Dintre lucrările marelui naturalist notăm: „Fauna de coleoptere din Bucovina”, Berlin 1888; „Fluturii din Bucovina”, Viena 1897; „Schiza de vegetație a Bucovinei”, Viena 1898; „Cercetări noi asupra raporturilor faunistice din Bucovina cu privire specială la clasa coleopterelor”, București, 1901; „Catalogul lepidopterelor din România”, București, 1902; „Conspectul speciilor și varietăților genului *Rubus*”, București, 1925; „Opiniuni mai noi despre evoluția geografică a florei și faunei europene aplicate la fauna lepidopterelor, București, 1936 ș.a.

Țara Fragilor

serie nouă

anul XI

nr. 1(42)

ianuarie-martie 2003

Trimean
2003

CERCETĂRI BOTANICE ÎN BUCOVINA (1775 - 1918) - II

Importante studii asupra florei Bucovinei a făcut Constantin Hurmuzachi.

Născut în octombrie 1863, în familia lui Nicolae și Natalia Hurmuzachi. În Cernăuți, Constantin N. Hurmuzachi urmează școala primară și liceul în orașul natal și facultatea la Cernăuți și Viena (Facultatea de Filozofie și Științe din Viena apoi Facultatea de Drept din Cernăuți). În anii primului război mondial Constantin N. Hurmuzachi trăiește la Viena unde studiază

colecțiile Muzeului și Institutului Botanic și publică lucrări faunistice și floristice aprofundate la Societatea de zoologie și botanică din Viena. Revine la Cernăuți în 1925 și continuă activitatea științifică, iar în 1919 este ales membru al Academiei de Științe din București și al Societății Naturaliștilor din România. Lucrează ca profesor de entomologie și biogeografie la Facultatea de Științe a Universității Cernăuți și paralel desfășoară o bogată activitate de cercetare în teritoriile Bucovinei. Ca urmare a realizat un ierbar cu peste 2000 de specii și a publicat un mare număr de lucrări privind fauna și flora din această provincie. De la debutul său cu articolul *Fauna de coleoptere din Bucovina* din 1888 de la Berlin și până la studiile cu caracter practic în entomologia aplicată, întâlnim aceeași puternică personalitate a cercetătorului autentic. În anul 1898 a publicat lucrarea *Schița de vegetație a Bucovinei*, iar între anii 1901 - 1907 publică alte două lucrări privind definirea speciei și subspeciei. Studiile lui Constantin N. Hurmuzachi „sunt închinată în primul rând

explorării patriei sale de baștină, Bucovina, și numai pe al doilea plan vin și regiunile învecinate, ca Vechea Românie sau regiunile îndepărtate ale Austriei superioare și Istria...” Casa din pădure înstrăinată Cernaucă (azi în Ucraina) este locul unde a locuit și ocupat de știința lumii vii C.N. Hurmuzachi. În perioada interbelică casa a aparținut Facultății de Științe a Universității Cernăuți, statuat care nu și-a schimbat până azi. În anul 1999, când am poposit o zi la casa lui C.N. Hurmuzachi, cu prilejul unui simpozion în care își prezentă pe entomologul Constantin N. Hurmuzachi, pe lângă emoție firească, provocată de locul și amintirile de aici, am constatat mare preocupare pentru gospodărirea clădirilor, dar mai cu seamă cunoștințele și amintirile voite tot mai slabe despre istoria românească în lumea tineretului.

Despre această casă și despre C.N. Hurmuzachi își amintesc doar câțiva bătrâni din localitatea Cernaucă⁵.

Constantin N. Hurmuzachi s-a ocupat de cercetarea unor specii controversate: *Potentilla* și *Rubus* și cu acest prilej inventariază 21 specii de *Potentilla* și cu două specii pentru flora României: *Potentilla norvegica* și *Potentilla pusilla* și 47 specii de *Rubus*.

Speciile de *Rubus* și răspândirea lor sunt cuprinse în lucrarea *Darea de seamă introductivă despre speciile din genul Rubus afla în România*. Elevii săi, în semn de omagiu permanent, i-au imortalizat numele prin denumirea unor taxoni cu numele de Hurmuzachi: *Hurmuzachia gusuleac*, gen din familia Baraginaceae și *Hydrachia hurmuzachii*, specie din *Hydrocoarina*⁶.

Opera științifică a lui Constantin N. Hurmuzachi înseamnă o bogată operă de studii și articole, lucrări și volume - un autentic tezaur științific în biologia românească.

(continuare în pag. 25)
prof. Petru Bejinariu

*Universitatea
din Cernăuți
în perioada
interbelică*

✍ Mircea Grigoroviță

(1894-1897). Dr. fil. Cernăuți (1897). Asist. univ. Praga (1897-1898), apoi prof. la Școala de băieți din Cernăuți. Docent univ. în 1907, apoi lector, iar prof. tit. din 1919-1938. Membru al Academiei Române (1913). Petru Froicu. și Eugen Dimitriu scriu în *Știința în Bucovina* (II): „Biolog de renume internațională, inițiatorul școlii române de zoologie și morfologie animală, unul dintre promotorii mișcării pentru protecția naturii”. Profesor erudit, „Nestorul zoologiei române” descoperă organele gustative ale păsărilor (1904), terminațiile nervoase în corpusculii tactili ai mamiferelor și natura neurofibrilară a terminațiilor nervoase, activitatea glandulară la diferite celule senzoriale etc. Concluziile sale au fost citate de autori de tratate clasice de specialitate. **E.D.** a demonstrat că pe stema Moldovei este un cap de *bour*, nu unul de zimbbru. **E.D.** a suplinit și catedra de entomologie și biogeografie. Din școala acestui savant s-au ridicat: Orest Marcu, Iosif Lepși, Alexandru Roșca, Filimon Cârdei și Ludovic Rodewald-Rudescu. La B.A.R. sunt 13 lucrări semnate de el.

O figură importantă a fost și **Constantin N. Hurmuzachi** (1863, Cernăuți – 1937, Cernăuți). Studii universitare de drept și filosofie la Cernăuți și Viena, încheiate în 1886. Deși jurist **C.H.** s-a dedicat studiilor biologice, debutul în entomologie având loc în 1888 (Berlin). În 1919 este ales membru de onoare al Academiei Române. Universitatea cernăuțeană l-a proclamat doctor honoris causa, în 1931, iar apoi este numit prof. de *entomologie și biogeografie*. **P.F.** și **E.D.** apreciază că **C.H.** a fost un cercetător eminent, cu contribuții în studiul lepidopterelor și macrocoleopterelor din România. Aceste studii au durat jumătate de veac. A publicat 89 lucrări științifice, foarte apreciate peste hotare. S-a impus și prin

PAGINI DE ISTORIE

MIRCEA GRIGOROVITĂ

**ÎNVĂȚĂMÎNTUL
ÎN NORDUL
BUCOVINEI
(1775-1944)**

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ , R.A. - BUCUREȘTI

dicină legală și fiziologie vegetală), Francisc Severin (Chimie coloidală și chimie generală).

Activitatea didactică s-a desfășurat în următoarele secții:

I. Secția Științelor Matematice. Seminarul de matematică: Miron Nicolescu, Simion Stoilow, Gh. Vrânceanu, Constantin Pârvulescu, Dan Hulubei, Gustav Botez, Franz Polacek (ultimii doi asistenți).

II. Secția științelor fizice. *Institutul de fizică experimentală, teoretică și cosmică.* Eugen Bădărău (director), Constantin G. Bedreag, Herbert Mayer, Teodor Câmpan (șef de lucrări), Gheorghe Macrin și Dionisie Hacman (asistenți) și Radu Grigorovici (preparator).

III. Secția științelor chimice.

a) *Institutul de chimie neorganică:* Nicolae D. Costeanu (director), Francisc Severin, Ipolit Țopa (+ 1. II. 1934), Gh. Costeanu (de la 1. II. 1934) (șefi de lucrări), I. Cocoșinschi (asistent), I. Teodorean (asistent suplinitor)

b) *Institutul de chimie organică:* Mihail Mihăilescu (director), Ioan Coculescu (conferențiar def.), V. Coculescu și I. Meran (asistenți)

IV. Secția științelor naturale. A) Științele biologice

a) *Institutul de zoologie:* Eugen Botezat (director), Constantin Hurmuzachi, Orest Marcu, Constantin Cehovschi (șef de lucrări), Alexandru Roșca (asistent), Alexandru Husiatinșchi (asist. supl.)

b) *Institutul de fiziologie animală:* Nicolae Florescu (director)

c) *Institutul botanic și Grădina botanică:* Mihai Gușuleac (director), Anton Mühldorf, Margareta Drăcinschi (șef de lucrări), Valerian Baciu și Emilian Țopa (asistenți), Ioan Tarnavșchi (preparator).

d) *Institutul de anatomie și fiziologie vegetală:* Fritz Netolitzky (director), Radu Popovici (asistent).

B) *Științele litologice:* a) *Institutul de mineralogie și cristalografie:* Dobre Ionescu-Bujor (director), Isidor Hoinic (asist. supl.).

b) *Institutul geologic-petrografic:* Ioan Prelipcean (director).

V) *Secția științelor geografice:* *Institutul de geografie:* Gh. Brătescu, (director).

Cu timpul s-au mai produs schimbări, de ex. Institutul de fizică s-a scindat în fizică experimentală și fizică teoretică. În cadrul institutelor au intrat apoi D. Totoescu (chimie anorganică), Gh. Maciuc (fizică), Ludovic Rodewald și Emil Săhleanu (zoologie), Irina Grigori-Braha (fiziologie animală), Liviu Coroamă (anatomie și fiziolo-

MIHAI IACOBESCU

*30 DE ZILE
ÎN "SIBERIA"
CĂUTÂND ARHIVELE
BUCOVINEI*

Ediția a II-a revăzută și adăugită

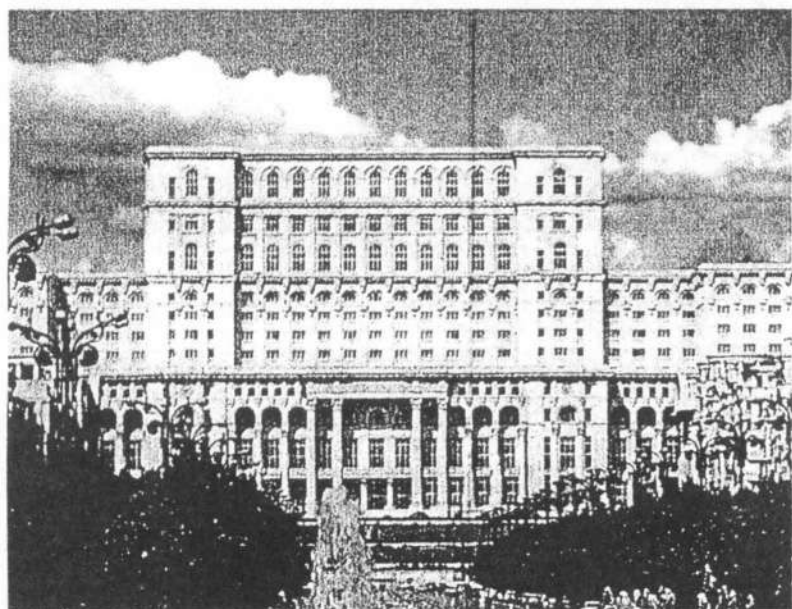

EDITURA JUNIMEA
IAȘI - 2005

neconținutelor invaziei, războaie și jafuri ale turcilor și rușilor. A beneficiat de condițiile unei păci îndelungate și aproape depline. Războaiele napoleoniene, revoltele polonezilor, revoluția de la 1848-1849, războaiele Crimeei, austro-italice sau austro-prusace n-au afectat-o prea mult și nici în mod direct. Politica mercantilistă pe tărâm economic, emanciparea țăranilor și dezrobirea țăganilor în timpul reformelor iosefine, noul cod civil, bilingvismul inițial și multilingvismul ulterior, crearea oficiilor cercuale și reglementarea litigiilor între țărani și proprietari, aducerea unor agricultori, crescători de animale și meșteșugari alogeni, care-au stimulat întreaga viață economică și au diversificat și sporit veniturile și posibilitățile de câștig ale populației, accelerarea urbanizării, toleranța și armonia conviețuirii multietnice, multilingvistice și pluriconfesionale, afirmarea și dezvoltarea unei ordini de drept, având la bază o etică creștină, o autoadministrație, o înțelegere interetnică, o sumă de libertăți și drepturi burghezo-liberale – în toate acestea resimțindu-se în forme și intensități diferite spiritul și misiunea Vienei în răspândirea culturii și civilizației central și occidental europene... Da, asta mi se pare mie esențial. Și-aș mai putea adăuga în cazul românilor cel puțin două exemple. Primul: voi fi de acord cu David Schaary, că, oare nu la Cernăuți, în epoca reformelor iosefine, a apărut cel dintâi manual școlar în limba română și că, până la începutul veacului al XIX-lea nu au existat astfel de cărți nici în Moldova, nici în Muntenia? Al doilea: ce alt teritoriu, de mărimea a numai două districte, a dat, în contact cu civilizația și cultura austro-germană, o astfel de pleiadă de personalități valoroase, între care: 3 membri fondatori ai Academiei Române (Ambrozie Dumitroviță, Alexandru Hurmuzachi și I.G. Sbiera), 5 membri titulari (Eudoxiu Hurmuzachi, Simeon Florea Marian, Ion Nistor, Sextil Pușcariu, T.V. Ștefanelli), 3 membri corespondenți (Dimitrie Petrino, Dimitrie Dan, George Popovici), 2 membri de onoare (Constantin Hurmuzachi și Nicolae Hurmuzache) la care i-am putea adăuga, între oamenii de seamă, pe Vasile Balș, Iraclie și Ciprian Porumbescu, Carol Miculi și Tudor Flondor, Aron Pumnul, Epaminonda Bucevschi, Eusebiu Mandicevschi,

Petru BEJINARIU

GÂND ȘI CUVÂNT ROMÂNESC

Editura BUCOVINA
Iași, 2002

UN MARE CĂRTURAR PATRIOT – EUDOXIU HURMUZACHI

La 125 de ani de la moartea marelui cărturar patriot din Bucovina, Eudoxiu Hurmuzachi, am simțit datoria, dar și onoarea, de a încerca o evocare comemorativă de la înalta tribună a Parlamentului României.

Cărturarul, omul politic și istoricul român Eudoxiu Hurmuzachi este un vrednic descendent al unei vechi și nobile familii boierești de la Cernauca, localitate, pe nedrept, astăzi în componența Ucrainei.

Tatăl său, bătrânul vornic Doxachi Hurmuzachi, un autentic reprezentant al spiritului și tradițiilor românești, a militat pentru păstrarea identității noastre naționale în Bucovina, în vremea dominației habsburgice.

Casa familiei Hurmuzachi de la Cernauca a devenit un centru al deșteptării naționale, în care s-au cristalizat cele mai de seamă aspirații și spirite prin găzduirea revoluționarilor din Transilvania și Moldova, siliți de mișcările politice de la 1848 să-și părăsească țara.

Între cei care au fost găzduiți aici se numără George Barițiu, Aron Pumnul, Alecu Russo, Anastasie Banu, Mihail Kogălniceanu, Iacob Bologa, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan

PETRU BEJENARU
—= coordonator =—

Biologi de seamă
DIN BUCOVINA

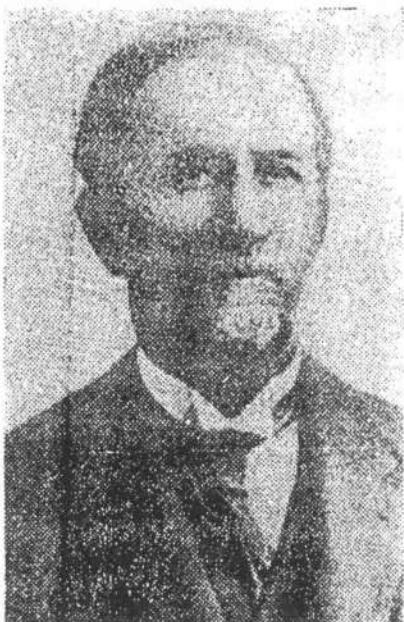
—= EDITURA "ȚARA FAGLOR" =—
Suceava

CONSTANTIN N. HURMUZACHI

entomolog și publicist militant pentru drepturile românilor

Acum 130 de ani, la 3 octombrie 1863 în orașul Cernăuți a venit pe lume Constantin Hurmuzachi. Urmează școala primară și liceul la Cernăuți. S-a pregătit și instruit într-o atmosferă plină de rigoare și de simțăminte patriotice specifice acestei mari familii despre care George Barițiu cu entuziasm scria: „Numai așa s-a putut întâmpla ca cei cinci frați și două fiice ale lor, deși crescuți între atâtea limbi, au ajuns să fie tot atâtea modele de virtuți private și publice totodată

însă și aprigi luptători pentru dezvoltarea noastră națională în timpuri de acelea pe când a se numi cineva român trecea aproape de crimă“. Și Constantin a avut relativ aceeași atmosferă în familia părinților săi Nicolae și Natalia Hurmuzachi.

Despre entomologul și luptătorul pentru drepturile românilor din Bucovina — Constantin Hurmuzachi — s-a scris puțin și din cât s-a scris se cunoaște și mai puțin. Trei sunt cauzele principale ale acestei situații: Constantin Hurmuzachi s-a format și s-a exprimat la umbra stejarilor, cum adesea sunt numiți tatăl, unchiul și bunicul său, cu atât de mare renume în istoria și cultura Bucovinei: activitatea și-a împărțit-o între lupta pentru drepturile românilor și fascinația provocată de uriașa diversitate de forme și culori din lumea lepidopterelor, ceea ce a diminuat din capacitatea de cuprindere și profunzime: domeniul cercetării — studiul fluturilor și bio-

CONSTANTIN HURMUZACHI

S-a născut la 3 octombrie 1863 și a decedat la 23 februarie 1937, în Cernăuți, orașul său natal. Este fiul lui Nicolae Hurmuzachi (19 martie 1826 - 13 septembrie 1909) și nepotul renumitului istoric Eudoxiu Hurmuzachi. Studiile secundare le-a urmat la Cernăuți iar cele superioare la Cernăuți și Viena. În anul 1888 a luat licența în Dreptul Administrativ iar în anul 1931 doctoratul la Universitatea din Cernăuți cu mențiunea „Doctor Honoris Causa”. În anul 1919 a devenit membru de onoare al Academiei Române.

A colaborat cu articole de specialitate la: „Gazeta Bucovinei”, „Deșteptarea”, „Patria”, „Tribuna” ș.a. precum și la unele publicații în limba germană.

Ca profesor universitar a devenit renumit prin lucrările sale de specialitate, din care majoritatea au fost redactate în limba germană.

TEODOR ROBEANU (George Popovici)

S-a născut la 20 noiembrie 1863, sub numele de George Popovici (cav. de Popovici). Atât studiile secundare cât și cele universitare - Facultatea de Drept - le-a urmat la Cernăuți, apoi specializare la Viena unde a luat și doctoratul în Drept, în anul 1894. Intrând în viața politică a fost deputat în Dieta Bucovinei cu care ocazie a redactat Buletinul (Foaia) Legislativă din Viena.

În anul 1901 s-a stabilit în Cernăuți dar având mai multe domiciliu: Cernăuți, Suceava, Câmpulung Moldovenesc ș.a.

A colaborat la: „Convorbiri literare”, „Glasul Bucovinei”, „Gazeta Bucovinei”, „Patria” ș.a.

S-a stins din viață (sinucis printr-o depresiune psihică) în hotelul din Munkacs (Ungaria) la data de 12 iulie 1905.

În afară de unele articole cu caracter juridic, Teodor Robeanu ne-a lăsat în manuscris un volum de poezii, volum neîntitulat, care a fost editat posterior de Șt. O. Iosif și D. Anghel la București, în anul 1908.

FRIEDERICH RAIMUND KAINDL

S-a născut la 31 august 1865 în Cernăuți și s-a stins din viață la 14 martie 1930 în orașul Graz (Austria). Studiile secundare și cele universitare de Drept și Filosofie le-a urmat la Cernăuți, promoția 1888. În perioada 1888 - 1893 a fost cercetător la Institutul de Istorie din Viena. De aici s-a transferat ca profesor de istorie, geografie și limba germană la Școala greco - ortodoxă din Cernăuți. În perioada 1893 - 1914 a fost profesor de istorie la Universitatea din Cernăuți unde a predat Istoria Austriei și Istoria Universală. În perioada 1912 - 1913 a fost rectorul acestei universități din Cernăuți. În anul 1914 s-a transferat la Universitatea din Graz, oraș în care a decedat.

Toate lucrările sale au fost redactate în limba germană dar cu un conținut documentar foarte necesar pentru etniile din Bucovina: *Unser Heimatland Bukowina* (1912), *Die Lipowaner in der Bukowina* (1893), *Zauberglaube bei den Ruthenen* (1893), *Die Deutschen in Osteuropa* (1916) ș.a.

CONSTANTIN ISOPESCU - GRECUL

S-a născut la 17 martie 1871 în orașul Cernăuți și a decedat la 29 martie 1938 în orașul natal. Atât studiile secundare cât și cele universitare, Facultatea de Drept le-a

Tipografia **ROF S.A.** Suceava
str. Mărășești 7A
Tel.: 0230 / 532.299
Tel./Fax: 0230 / 523.476; 520.237
GSM: 0745 / 585 954

De același autor:

1. *Televiziunea școlară integrată în acțiune*, București, Editura „Litera”, 1974, (coordonator dr. Alexandru Gheorghiu)
2. *Biologi de seamă din Bucovina*, Suceavă, Editura „Țara Fagilor”, 1994
3. *Anuarul Liceului Teoretic „Eudoxiu Hurmuzachi” 1993-1994 și 1994-1995*, Suceava, Editura „Țara Fagilor”, 1996
4. *Anuarul Liceului Teoretic „Eudoxiu Hurmuzachi” 1995-1996*, Suceava, Editura „Țara Fagilor”, 1996
5. *Vocația educației*, Rădăuți Bucovina, Editura „Pro Basarabia Bucovina Press”, 1996
6. *Compendiu istoriografic al Liceului Teoretic „Eudoxiu Hurmuzachi”*, Iași, Editura „Bucovina”, (coautori: Luca Bejinariu, Ștefan Botezat, Viorica Goreac și Marian Olaru)
7. *Biologi de seamă din Bucovina*, vol. II, Iași, Editura „Bucovina”, 1998, (coautori: Petru Bejinariu și George Istrati)
8. *Biologi de seamă din Bucovina*, vol. III, Iași, Editura „Bucovina”, 2000
9. *Gând și cuvânt românesc*, Iași, Editura „Bucovina”, 2002
10. *Biologi de seamă din Bucovina*, vol. IV, Iași, Editura „Bucovina”, 2003
11. *Familia Isopescu în mișcarea națională din Bucovina*, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2004
12. *Eugen Botezat și școala de biologie de la Cernăuți*, Rădăuți, Editura „Septentrion”, 2005
13. *Libertăți și constrângeri*, Iași, Editura „Bucovina”, 2006